

G. Clay, M.D.

C. Clay, M.D.

NOT TO BE
LOANED

Regimen sanitatis salerni

Stephanus. Dege

SURGEON GENERAL'S OFFICE
 91702
 LIBRARY

Regimen sanitatis salernitanū: necnon ⁊ magistri Arnoldi de noua villa feliciter incipit.

Aglozū regi scripsit schola tota salerni
Sivis incolumem sivis te reddere sanū
Curas tolle gues irasci crede pphanuz
Parce mero cenato parum nō sit tibi vanum
Surgere post epulas: somnū fuge meridianum.
Non mictum retine: nec comprime fortiter anū.
Hec bene si serues: tu longo tempore viues.

¶ Iste est libellus editus a doctoribus salerniensibus: in quo inscribunt multa ⁊ diuersa pro p̄seruatiōe sanitatis humane. ⁊ editus est iste liber ad vsum regis anglie Et in textu lecto autor ponit octo documenta generalia p̄ p̄seruatione sanitatis. de quibus postea specialiter p̄ ordinem determinabitur ¶ Prīmū ergo documentū est q̄ homo sanus volens viuere debet ab eo remouere graues curas. Nam cure exsiccant corpora ex quo tristificāt spiritus vitales: modo spiritus tristes exsiccant ossa. Et sub isto documēto etiā p̄prehendī debent tristitie: que similiter corpora exsiccat ⁊ infrigidant: maciem ⁊ extenuatiōem inducunt / cor p̄stringunt / ⁊ spiritum obtenebrant / ingenīū ebetant: ⁊ rationē impediūt / iudiciū obscurant: ⁊ memoriā obrundunt. Verū tamen aliqui pingues ⁊ carnosī sunt spiritus adeo mobiles ⁊ calidos habentes q̄ eis interdū bonuz est tritari vt spiritus calor ebetet ⁊ corpus aliquāter maceretur. ¶ Secundū documentū est: non irasci. Prīmo quia ira similiter corpora exsiccat cum ipsa summe singula membra supcalefaciat. nimia autē calefactō siccitates inducit. teste Auicenna p̄ima p̄imi. doctrina tertia. cap. p̄mo Secundo quia ira p̄pter feruorem cordis omnes actus rationis p̄fundit. Aduerendū in est q̄ quidam frigidī sunt ⁊ maleficiati: quibus interdū irasci prodest in regimine sanitatis vt in eis calor excitetur. ¶ Tertū est parce vii potu vini. Nimia enim repletio vini somnolentiā / pigritiā / debilitatē membrorū / debilitatē stomachi ⁊ multa alia his similia inducit: de quib⁹ posterius magis patebit. ¶ Quartū est parz cenare. quia nimia nocturna repletio dolorem in ventre inducit: ac inquietudinē in somnitate ⁊ angustiaz. put manifesta patet experientia ⁊ inferius magis declarabitur. ¶ Quintum est surgere post cibū sumptū quod facit ad digestiōem. p̄pterea q̄ cibū sumptū facit descendere ad fundū stomachi: in quo viget virtus digestiua. Sextū est nō dormire post prandīū. cui⁹ nocumēta postea tanguntur in textu: ibi. Febris pigrities. ¶ Septimū est nō diu retinere urinā. Ex nimia enī urine retentione aliquando sequit̄ difficultas mīgēdi: aut oīno. p̄hibito a mictu. vt testatur Auicenna decima

nona tertij. tractatu scdo. cap. de difficultate vrine. Similiter ex nimia retentione fecali plura pueniunt nocumēta. Indurant ei feces in intestinis ppter p̄tinuā suctionē venarū mesentericarū cū intestinis cōtinuatāz omnem humiditatē a seclb⁹ sugentū z sic remanent sicce difficilis exit⁹ ite stina opilātes: ad quā opilationē ppter vētositatū eductōis p̄hibitōez z aliaz secum acruationē sequūtur nocumēta in textu posteri⁹ posita. Ibi. Spasmus hydrops zc. ¶ Octauū est nō fortiter cōprimere anū. ex hoc ei sequitur tenasmō: siue exitus lōgaonis. Alterius subdit autor qz omnia ista debite p̄seruans longo tempore sanus viuere poterit.

Si tibi deficient medici: medici tibi fiant

Hec tria: mens leta: requies moderata: dicta

¶ Autor in hoc passu tangit tria remedia generalia p̄ p̄seruatione sanitatis nature humane: z p̄cipue ip̄oz nobilitū. ¶ Primum est qz anim⁹ hominis debet esse letus z gaudens. cū leticia siue gaudiū erare floidā facit: hoīez ī iuuentute cōseruat: virtutē p̄forat: vitā plōgat: īgenitū acuit: z ad singulos actus hoīez abilitōē reddit. Et d̄z istud gaudiū in regimie sanitatis cōueniēs esse temp̄atū: z nō excessiuū: qz exa⁹ s̄suiū syncopim z morāe inducit. Et maxime gaudiū cōpetit his qui multū curāt: z sollicitudinibus destruūtur. Et p̄t in ip̄is de nouo acquirit p̄sum cibi z vini delectabilū z d̄missiōe eoz q̄ tristitiā inducūt: z īhabuare cū sibi dilectis z similibus: quib⁹ vir⁹ p̄forat. teste Auicēna vndecima tertij. cap. de casu virtutis subito sic dicente. Et scias qz virtus augmentat cibo z vino subtili cōueniētib⁹ z odoribus bonis. z tranquillitate z gaudio z d̄missiōe eoz que tristitāt z r̄pari faciunt: z renouatōe rez amabilū z habitatione cum dilectis. ¶ Secūdū est trāquillitas animi. Nobiles ei p̄ nimis magnas z diuersas curas q̄s habēt plus ledunt ceteris paribus q̄ qui mediocres sunt. Inquietatio vero mētis somnuz maxie īpedit: qui nobilibus summe vtilis est/ q̄ p̄muniter nature sicce sunt atqz colerice/ quibus permaxime somnus est vtilis. ¶ Tertiuū est moderata diēta. id est moderata sumptio cibi z potus. Nocumēta vero sup̄flui cibi z potus postea dicemus.

Lumina mane manus surgēs gelīda lauet aqua

Hac illac modicū pergat: modicū sua membra

Extendat: crines pectat: dentes fricet: ista

Confortant cerebrū: confortant cetera membra

Note: cale: ista: pasce vel infrigesce minute.

¶ In hoc textu autor ponit sex documēta: quibus cerebrū cōfortatur. z similiter singula corporis membra. ¶ Primum est qz postq̄z homo de mane surrexerit: debet lauare oculos in aqua frigida. Abundant enī debent vt ab eis remoueantur immundicies palpebris adherentes z circa oculos existentes: ne ab ip̄is oculi corrodātur. Et istud satis iuuat

Auicenna. tertia tertij. tractatu primo. cap. de rememoratiōe cōseruati
ōnis sanitatis oculi: z rememoratiōe eorū que nocent ipsi. vbi dicit. **E**x
eis autē que abstergūt oculum z acunt ipsum est submergi in aqua cla
ra: z aperire oculū in ea. **E**t idē vult tractatu q̄rto cap. de cura debilita
tis visus dicēs. **E**t ingredi aquā clarā viridē z submergi i ea z apire am
bos oculos i ea: fm quantitatē qua possibile est: est ex eis que seruāt sa
nitatem oculi: z cōfortant ipsum. z proprie i iuuentute. **C**ausa autē qua
re oculi magis debēt lauari in aqua frigida q̄s calida est: q̄ vnūquodq̄
conseruat suo simili. vt dicit Auicenna quarta primi. cap. primo. **E**t idē
vult galienus tertia tigni. canone illo. **C**alidiora calidioribus indigent
adutorijs: frigidiora frigidioribus. sed sic est q̄ oculi sūt frigide nature
ergo potius debent lauari aqua frigida q̄s calida. ¶ **S**ecundū est q̄ ho
mo debet lauare manus: quia sunt instrumenta quibus mundantur or
gana per que exeunt superfluitates cerebri vt sunt aures: oculi: nares: z
ergo ob hoc manus debent esse munde. plus tñ debent lauari in aqua
frigida q̄s in aqua calida. quia lotio manū in aqua calida generat ver
mes in ventre z hoc specialiter dūmodo manus in aqua calida lauent
post sumptionem cibi: vt innuit Auicenna decimasexta tertij. tractatu
quinto. cap. primo. vbi agit de vermibus in ventre genitis. **E**t ratio est:
quia per lotionem manū in aqua calida post sumptionem cibi: trahit
calor naturalis quo completur digestio in stomacho ad extra: quare im
perfecta fit digestio que potissima causa est vermium. ¶ **T**ertium est q̄
postq̄s homo surrexerit a somno debet paulatim incedere siue se moue
re. **C**uius causa est vt superfluitates prime z secunde digestionum: que
sunt feces z vrina descendāt z preparent faciliōri euacuationi. ¶ **Q**uar
tum est q̄ postq̄s homo surrexerit a somno debet extēdere manus z pe
des z alia membra. **C**uius causa est vt trahant vitales spiritus ad mē
bra exteriora. z p hoc subtiliantur spiritus cerebri. ¶ **Q**uintum est. q̄ de
bet crines pectere **C**uius causa est vt aperiātur pori p hoc capitis: z ex
eant vapores cerebri derelicti post somnum z subtilentur eius spiritus
Un v̄ p̄ pectinis multum confert visui: z maxime senibus prodest. **U**nde
dicit Auicēna tertia tertij. tractatu quarto. capitulo de cura debilitatis
visus. **A**dministratio pectinis super caput iuuatius est z p̄fert pprie se
nibus. quare oportet q̄ administraretur omni die multotiens: quoniam at
trahit vapores ad superiora: z mouet eos a parte oculi. ¶ **S**extum est q̄
homo debet mundare z fricare dentes. **C**uius causa est q̄ immūdicies
dentium est causa fetoris anhelitus. **S**imiliter a dentibus imundis spi
ritus immundi eleuantur ad cerebrum ipsum perturbantes. **P**reterea
cōmixtio limositatis dentium cum ipso cibo ad stomachū missa: est cau
sa corruptionis cibi in stomacho. **A**podum autem conseruandi sanita
tem dentium z bonitatem odoris eorū tangit Auicenna septima tertij.
cap. de conseruatione dentium sub his verbis. **E**t ex eis que cōseruant
sanitatem dentium est vt colluatur os in mense bis cū vino in quo deco

tra est radix trimalli. est enim pueniens ad vltimū in faciendo bonū odo-
rem z non aduenit facienti illud dolor dentū. Alterius auroz in vltimo
versu subdit aliqua pcepta generalia. Prīmū est q̄ hō lotus stupha v̄
bainco debet se tenere calidū. q̄ tunc pori sunt ap̄ti: z sic de facili frigus
possz subitrare z magna nocumēta corp̄ inferre. Aliud est q̄ postq̄ hō
sumpserit cibū dz modicū stare vt cibus pfecte descendat ad fundū sto-
mach: in q̄ p̄p̄t digestio. deinde lente abulet z nō fortis ne pp̄t moroz
fortez calor irahat ad ptes extiores: q̄ hoc ip̄edatur cibi digestio. Aliū
est q̄ hō frigidus debet cauere ne subito se calefaciat s̄ paulatim. mutat
ones em̄ subite naturam ledūt. Om̄ia em̄ extra naturā molesta sunt: vt
dicit galienus in cōmento illius canonis. Sc̄bz multū z repente.

Sit breuis aut nullus tibi somnus meridianus.

Febbris pigricies capitis dolor atqz catarrus.

Hec tibi proueniunt ex somno meridiano.

In hoc textu tāgit auroz quatuor nocumēta que proueniunt ex som-
no facto post prandium. Quoz primum est q̄ ex somno meridiano solz
sequi febris: quod aliqui putāt verificari de febre pueniēte ex opilatōe
cām isti⁹ febris reddētes: q̄ ip̄e diei calor z sp̄s mouentur ad extiora.
z sic virtus digestiua in die est debilis. digestio em̄ pfecta est q̄ calor z
sp̄s ad interiora mouent pp̄ quoz motum calor naturalis incendit. z
sic tempus noctis est ip̄s perfectioris digestiōis. Indigestio em̄z crudi-
tas humoz est causa opilatōis: que opilatio est causa febris sc̄dm Aul-
cennam prima quarti. in pluribus passibus. **S**ecundū nocumētū est
pigrities: q̄ ex eadē causa videt oriri. **E**x materia em̄ indigesta z grossa
grossi eleuātur sp̄s qui moti ad membra corporis grauedinem corp̄ in-
ducūt: quēadmodū sp̄s febiles z leues leuitatem animi z corp̄ indu-
cunt. **T**ertū est dolor capitis qui etiam ex eadē causa puenire videt.
Ex cibo em̄ indigesto in stomacho eleuantur grossi spiritus cerebrum
perturbantes: qui sp̄s sūt causa discoloratiōis etiam faciei quādo ad
cutem mouētur: quia vbi est materia grossa necesse est quicquid ex tali
materia dissoluitur esse grossuz. vt innuit galienus in cōmento illius ā-
phorismi. **E**t qui crescunt. sic in quēs. quicquid em̄ de qualibet re dissol-
uitur ei vnde dissoluitur necesse est vt assimiletur. **Q**uartū nocumen-
tum est catarrus qui similiter ex eadē causa videtur oriri. sc̄z ex reumate
Reuma enim dicitur omnis fluxus materie de membro ad membrum
in quacūqz parte corporis fuerit: sed sc̄dm q̄ ad diuersas partes corpo-
ris fuit diuersa sortitur nomina. quando em̄ mouetur ad pectus siue ad
membra spiritalia: videlicet ad pulmonem dicitur catarrus. Sed quā-
do fluit ad fauces siue ad collatorum palati dicitur brancus. **E**t quando
fluit ad nares dicitur coriza. vt habetur in istis v̄sibus. Si fluat ad pec-
tus dicatur reuma catarrus. Ad fauces brancus ad nares dico corizam.
Proter tamen p̄dictoz nocumentozum causas narratas alie possunt as-

signari magis efficaces. *Causa* nãq̃ p̃m̃i nocuementi sc̃z febris que ali-
 quando est effimera: aliquando putrida est. *Febris* q̃dem effimere retē-
 tio fuliginū in somno diurno: quaz̃ resolutionem vigilia facere consue-
 uerat: quibus acruatis z̃ spiritibus admixtis in eis accenditur calor ex
 traneus causans febrē effimerā. *Febris* vero putride putrefactio humi-
 ditatū multiplicatar̃ ex somno diurno ad cor effumantiū. *Secundū* ve-
 ro nocuementuz̃ sc̃z p̃grita cōtingit p̃pter humiditates p̃ somnum diur-
 nū retentas circa musculos cordas z̃ iuncturas q̃bus torpescūt z̃ tarde
 redduntur ad solitos motus. *Tertiu* vero nocuementū ex simili causa orit̃
 sc̃z ex humiditatibus z̃ vaporib⁹ p̃ somnū meridiantū retētis q̃ moti ver-
 sus caput z̃ cerebrū ei dolore ingerunt. *Quartū* vero nocuementū videlz̃
 catarrus q̃ vniuersaliter omne reuma significat: cōtingit p̃pterea qz̃ va-
 pores z̃ fumi q̃ vndiq̃ per cutē hora vigiliaỹ resolui solent in somno di-
 urno ad caput redūt vbi inspissati recidūt inferius reumatizantes. *Au-*
cēna aut̃ tertia p̃m̃i. *Doctrina* sc̃da. *capitulo* nono. *alia* sup̃addit nocuē-
 ta somni diurni. *Quoz̃* p̃mū est generare egritudines humidās: vt gut-
 tas z̃ paralyses ex retentōib⁹ humiditatū q̃ de die magis resolui solent.
Secūdu est corruptio coloris faciei p̃pter humiditates aquosas vrine simi-
 les in sanguine multiplicatas ex somno diurno resolui solitas t̃pe vigi-
 liaỹ/que ad faciei cutē cū sanguine expulse reddūt eam tumidā z̃ decli-
 nantē ad citrinitatē. *Tertiu* est generatio splenis: id est spleneticę pas-
 sionis in dispositis ad eā. *Cuius* causa est retentio humoris grossi melā
 colici in splene ex somno diurno. sicut enī iuuant vigilię motū z̃ liberuz̃
 transitū hui⁹ grossi humoris per canales strictos cū calore diei vti as ape-
 riente: sic somnus impedit maxime diurnus: cum tunc insitet hora secun-
 dum plurimū transitus melancolie per canales suos/ z̃ maxie p̃ illū ca-
 nalem qui a splene transit ad officium stomachi gratia puocationis ap-
 pertus p̃ quē splenis sup̃fluitas emūdari solz̃. non enī cōuenit vt de no-
 cte puocet sed de die potius appetitum cibi. *Quartum* est relaxatio
 neruoz̃ seu remollitio eoz̃. *Cuius* causa est p̃hibitio resolutionis humi-
 ditatum quam facere solent vigilię diurne que interiorius retente neruos
 imbibunt. *Quintum* est debilitatio appetitus. *Cuius* causa est p̃hi-
 bitio resolutionis/que est p̃ma causa famis. *Alia* causa est repletio sto-
 machi ex fumis vaporibus z̃ humiditatibus remollientibus z̃ saturan-
 tibus officium stomachi. *Sextum* est generatio apostematum. *Cui-*
us cā est qz̃ sup̃fluitates per somnū diurnū multiplicatę colliguntur se-
 pe in aliquo membrorum: z̃ ipsum intumescere faciunt. *Et* vltierus di-
 cit *Auicenna* q̃ due de potioribus causis p̃pter quas nocet somnus di-
 urnus sunt. *P̃ma* quidem qz̃ cito interrumpitur p̃pterea qz̃ calor dies
 trahit versus exteriora calorem corporis z̃ ecōtra/ somnus ad interiora
 vnde motus puenit agitatius. z̃ ideo cōsultur tunc dormire volent-
 bus qz̃ in ymbra dormiant z̃ in tenebroso loco. *Secūda* vō p̃pterea qz̃
 reddit naturā stupidā: z̃ quasi p̃territam retrahentē se ab eo in quo erat

scz a digestionē cibi. Attendēdū tñ est qđ somnus diurnus generaliter vituperetur z nocturnus p̄menderetur ex diurno tñ ille minus vitupat: qui a mane est vsqz ad tertīā: scz ab orā solis vsqz ad tertīā post ipm. Juxta illud ypocratis p̄nosticoꝝ scđa dicitis. Somnus vt mortis est p̄ueniēs z naturalis vt noctē nō effugiat: z diē nō impediāt est laudabilis. P̄uarius vero est improbandus. minus tñ si a mane vsqz ad tertiam tenuerit. Quāqz tñ somnus diurnus. z meridianus intantū a p̄m̄is medicine inuentoribus detestetur. moderno tñ tempore nō oīs somnus diurnus est vitupandus z p̄p̄e si in eo quāqz conditōes obseruent: vryuli barrucius Prima est vt sit cōsuetus. Secūda vt non sit illico supra cibum. Tertia vt non sit capite depresso. Quarta vt non sit longus. Quinta vt nō fiat ab eo subito stupida z repentina expergefactio sed morosa.

Quatuor ex vento veniunt in ventre retento

Spasmus: ydrops: colica: vertigo: quatuor ista.

*Exampe
ydropis
coliquo
ydropis*
¶ In hoc textu autor ponit quatuor nocumēta p̄uenientia ex retentio-
ne vērositatis i corpe nostro. Quorū primus est spasmus. Cuius causa
est quia ventositas retenta sepe capit raptuz ad iūcturas z nervos ipos
replētes: ex q̄z repletionē sequit̄ ipsoꝝ tractio que vocat̄ spasmus. Et
ab Auicēna secūda tertij. cap. v̄ spasmō. Spasmus sic diffinit̄ Spasm⁹
est egritudo nervosa qua mouent̄ lacerti ad p̄ncipia sua iobediētes sūt
in dilatatōe eoz. Et iste spasmus est duplex. Hāc quidā est ex repletōe
in q̄ mēbrū abbreviat̄ z ingrossatur p̄pter rē implentē sicut corū aut cor-
rigia cū est res implens z abbreviat̄ z ingrossatur: z iste spasmus fit sub-
ito. Alius est ex inanitione i quo p̄bitur longitudo z latitudo. z minorat̄
membꝝ fm̄ lōgū z latū. sicut in p̄gameno cū epponit̄ igni fit cōtractio
fm̄ lōgū z latū z iste spasmus fit paulatīue. ¶ Secundū nocumētū est
ydropisis: que est morbus materialis causatus ex re frigida plurima in-
gredientēz iustante mēbra aut loca p̄tū/ in quibus regimē. i. digestio ci-
boꝝ fit z humorū: vt dicit barrucius. ydropisis eī nō generat̄. vt dicit ga-
lienus sexta particula amphorismoz i cōmento illi⁹. Emorroides sanā-
ti ātiqvas. Et est triplex ydropisis. scz yposarca/ ascides/ z tympanites
Et de tympanite intelligit̄ istud scđz nocumētū. Tympanites eīm vt di-
cit barrucius: fit a mala p̄plexione frigida stomachi z epatis. p̄hibente
cibū trāsmutari i chilū z humore benignū aut sanguineū: quare cōuertit̄
tur in rē vētosā: q̄ dū nō expellit̄ p̄ erucuationē aut altūde opilatōe via
rū. p̄hibēte vel virtute expulsīua vel sequestratua supfluitatum debili
existente colligit̄ iter cyphacē mirach vētris: z causat̄ ydropisim. ¶ Ter-
tū nocumētū est colica q̄ est egritudo multū dolorosa facta in intestino
dicto colon: quod est vñū de iestinis grossis quēadmodū yllaca est egritudo
dolorosa facta in intestino gracili dicto yllion Et sūt dicte egritudi-
nes sepe ex vērositate iclusa in dictis intestinis. ¶ Quartū nocumētū est
vertigo. z est egritudo cū qua videt̄ homīni qđ oīa voluantur in gyrum.

Cuius egritudinis causa est ventositas ad cerebrū mora: que ppter eſ
in cerebro motionē vertiginē facit. Et ista quatuor nocuenta cum quī
busdam alijs pulchre cōmemorat Auicenna decimasexta tertij. tracta-
tu quarto. capitulo d̄ rebus que nocēt colicis d̄icēs. Et scias q̄ retentio
ventositatis multoties facit accidere colicam: propterea q̄ subleuat eaz
et exprimit ipsam ita vt aggregetur res vna z q̄ facit accidere debilita-
tem in intestinis. Et quādo q̄ pducit illud ad ydropisim. Et quīq̄ ge-
nerat tenebrositatē visus: z vertiginem z epilepsiam. Et quīq̄ retinetur
in iuncturis. et facit accidere spasimum.

Ex magna cena stomacho fit maxima pena

Vt sis nocte lenis: sit tibi cena breuis.

¶ In hoc textu auctor ponit vñū documētum p cōseruatōe sanitatis dī
cens q̄ hō in cena d̄ esse sobrius z se nō multum cibo replere. qz n̄m̄ta
repletio nocturna inducit ipedimētū somni tōtionē vētris inq̄etudinez
corpis: pustulas in facie: gūtatē capitis in mane. z maliciā oris. Dubiū
tā icidit vtz maior quāttas cibi sit sumēda in p̄andio q̄ i cena. Pro cu-
sus decisioe aduertēdū ē q̄ sc̄d̄z d̄uersitatē corporoz maior aut mior quā
titas tibi sumēda est i prandio q̄ cena. qz corpora aut sunt in morbū de-
cidentia: aut sub latitudine sanitatis. Si in morbū deciderint aut cū hu-
moris vicio / aut sine humoris vicio. Si sine humoris vicio sic est magis
cenādū. Cuius ratio est quia natura in talibus soluz est ciboꝝ digestioi
intenta: nō aut supfluitatū maturatōni: carent em̄ eis. Qd̄ si cū humo-
ris vicio patiantur cōuenientius est pranditū matorare. Cū p̄ma tertij
tractatu quinto. cap. de cura epilepsie. Ille cuius psuetudo non tolerat
vt semel reficiatur: diuidat cibū suum qui est minor refectōne sua in trī
bus paribus: z sumat duas tertias in prandio: z tertā in cena post exer-
citiū subtile. Ratione sic psuadetur qm̄ illo tempore quo natura debilis
iuuatur in digestioe calore solari viuifico: z resoluūtur amplius supflui-
tates amplior sumēdus est cibus. hoc autem magis fit in prandio q̄ ce-
na ergo zc. Preterea in die calor vitalis adest solaris. z lucis digestiuus
cū sit vite principitū quare ad digestioem tunc duplex opabitur calidum
nocte vero nō. Et etiā nocte natura magis est circa supfluoꝝ digestioē
in talibus intenta. nō est ergo impedienda multa cibozum exhibitōe.
Quāuis em̄ calor in plerisq̄ fortificet in nocte spiritūū retractōe z som-
ni reductione. nō tamen potest huiusmodi calor duoyt alimētum z sup-
fluitates digerere. Cōuenit itaq̄ in his cenam breuiare. Si vero huius-
modi corpora sub latitudine fuerint sanitatis. aut sunt sufficienter sana
robusta supfluitatibus sensibilibus carentia cum omnes expellant sua
via vt athlete z hos expedit cenam matorare. Tum quia natura eozum
nocte soluz est digestioi ciboꝝ intenta z nō supfluoꝝ maturatōni: cuz
illis fere careant. Tum qz solū robur corporis intendunt: quod z nocte
acquiritur magis cū amplior fiat sanguificatio / distributio / et spiritūuz

in his generatio. Si autem corpora fuerint a dicto temperamento et ro-
bore distantia sicut sunt plurima usque in egritudinem nunc deuenientia
talita aut exercitantur exercitio forti continuo et uehementi: aut non. si sic:
ut sunt uicium manibus querentes melius est eis prandium super cenam ma-
lorare. Lulus causa est quia alimentum non solum appetitur propter nutrire:
sed propter humectare membra ac irrorare ne arefiant ex forti motu et resistat
resolutioni caloris propter quod oportet plus cibi exhiberi in prandio. Neque
propter exercitium talia corpora cessant ab eorum digestione cum ita sint consue-
ti. usus enim est res preter naturam. Est et calor uehemens propter exercitium
potens super digestionem in eis. propter quod uidemus eos ter in die cum
appetitu comedere et bene digerere. Si autem non utantur forti et labo-
rioso exercitio continue sicut predicti dupliciter illud euenit. quia aut so-
lum quandoque utuntur exercitio forti laborioso et non continue: aut solum
utuntur exercitio debili: cum quo stat multiplicatio superfluitatum. Si
utantur exercitio plurimo forti et laborioso propter occupationes ne-
cessarias inuita: et ad salutem sicut ciuiles uiri quod plures circa bona fortune
negotiantes: et ad salutem iterum exercitio forti et laborioso mouentur ut
diu equitantes uel itinerantes aut aliud quoddam fortius a consueto agere
exeritio. Et his uisus est cenam super prandium amplius augere. Lu-
lus ratio est quia si tales prandium augerent cum non sint consueti adeo forti
et laborioso exercitio agitari ut potes ipsorum tam corumperetur dige-
stio malorum humorum generatiua. Item propter motum superfluum calor hor-
rum disseminatio est debilitatus. cuius quidem uisio que magis nocte fit
quam die potissima est fortitudinis et digestionis causa quare in cena instate
nocte alimentum amplius potest administrari. Item isti plus non labo-
riose utebantur exercitio: et sic corpus eorum humiditatibus plenum est quod
bus et paruo cibo sufficienter potest resisti resolutioni et exsiccationi factis
per motum in die occurrentem. Si uero paucis debilibus exercitijs pro-
uis occupationibus in uita utantur: precipiendum est ipsis melius pran-
dere quam cenare. Et declaratur istud sicut in corporibus nunc egrotantibus
apparuit. Cum enim hi sunt debiles digestionis ut plurimum iuuantur
per calorem solis et lucem valde uiuificos. confortatur enim inde spiritus
propter suum simile. Ipse enim est lux aut effigiem habet lucis sicut Auicenna
nam. Iuuantur etiam quia superfluitates tunc melius expelluntur partibus
aperitis de die quam de nocte. Preterea nocte non oportet eos multo cibo
sed pauco repleri cum natura tunc intenta est magis circa digestionem
humorum crudorum quos somnus habet maxime digerere: ac ad benignum
reducere. licet enim nocte digestus fortificetur uirtus: non tamen adeo
quod ualeat cibum et superfluitates digerere. Aduertendum est insuper quod
in exhibitione cibi maioris aut minoris in prandio quam cena maxime ser-
uandus est usus quia consuetudo est res maxima in conseruatione sani-
tatis et egritudine curanda secundo regiminis auctorum quod ostendit-
tur ex eo quod eius mutatio et maxime subita uehementer est lesiua. Unde

Damascenus. Mutare consuetudine noctuum est et molestum: et precipue senibus. Et ideo prave consuetudines abolende sunt: sed non mox eo quod natura non sustinet repentinis mutationes. Et sic patet quod vniuersalius mandatum est primum super cenam cum plurime egritudines sunt materiales: et prima corpora lapsa. Si tamen solum semel in die comedat melius est cibum in cena exhibere: nisi oculi aut cerebrum patiantur tunc enim melius est in prandio exhibere cum cena non parum egrotantibus nocet oculis et cerebro. ¶ Alterius circa textum est notandum quod non solum repletio nocturna siue in cena nocet stomacho: imo omnis repletio cibi. generat enim opilationes/febres/putredines apostemata et lepra: quia est causa indigestionis. Quod autem omnis repletio noctua est stomacho declarat Aulicena decimatercia tertij tractatu primo. cap. de rebus quae visu ledunt stomachus et intestina: dicens. Et ex rebus magis intimis stomacho est repletio. et propter illud non auget corpus gulosi quam cibum: et non digerit: quare non crescit ex eo corpus. Ille autem qui cibo abstinet dum tamen remanet aliquid appetitus eius auget. quam stomachus eius bene digerit cibum. Et sic valde cauendum est ne stomachus torqueatur: multumque grauetur ex cibo ita ut anhelitus angustietur: et pulsus velociter. Et similiter repletio nau-searia et fastidium inducens melius est euitanda: et specialiter ex malis nutrimentibus. Nam si fastidium sit ex grossis nutrimentibus. pueniunt iuncturarum dolores et renum et podagra et grossicies splenis et epatis: et regulariter egritudines slematice et melancolicae. Et si fastidium sit ex nutrimentibus subtilibus. pueniunt febres acute et malignae et apostemata multum acuta: igitur euitanda est repletio nau-seariua. non igitur tantum est comedendum quam in stomacho maneat aliquis locus vacuus: nec ex toto debet desiderium sopiri sed retineri debet aliquid reliquae appetitus. et hoc specialiter obseruandum est in habentibus appetitum fortem. sunt enim aliqui quorum appetitus naturaliter multum sopitus est. et isti forte debent plus comedere quam appetunt.

Tu nunquam comedas stomachum nisi noueris ante purgatum: vacuum cibo quem sumpseris ante.

Ex desiderio poteris cognoscere certo.

Hec tua sunt signa subtilis in ore dieta.

¶ In hoc textu ponuntur aliqua precepta que homo sane cupiens viuere necessario debet obseruare ante sumptionem cibi. Quorum primum est quod homo non debet sumere cibum nisi nouerit stomachum suum esse purgatum a malis humoribus quod fit per vomitum/ expellendo humores putridos et malos in eo existentes: quia si sumeretur cibus predictus malis humoribus in stomacho remanentibus ex commixtione talium humorum cum cibo: cibus sumptus corrumpetur. ¶ Secundum preceptum est quod homo non debet sumere cibum de nouo nisi presenserit cibum pressumptum in stomacho suo fore digestum: et ab eo euacuatum. quia nichil est deterius in humano corpore quam introumittere cibum super alium qui non est digestus: sed digerit inceptum. Nam super assumptum cibum potest digestionem inchoatam impediri. Et digestio

prois ante plebitur q̄ transiens ad epar p̄ venas miseratcas ducet se
cum cibum sup̄assumptū indigestū. vnde crudi humores ī corpore mul
tiplicabūtur. Alterius in textu ponitur duo signa euacuationis stoma
chi a cibo passumpto. Primū est desiderium certum. id est vera fames.
Et p̄ intellectu istius sciendum est q̄ duplex ē fames/ scz vera z mēdo
sa. Teram galenus describit: secunda amphorismoz in cōmento illius
canonis vbi dicit. Indigentia nō oportet laborare dicens: certa fames ē
cum homo cibo indiget vnde immensus sequitur appetitus. Sed men
dosa fames est cibi appetitus: corpore nō indigēte. Et sicut vera fames
fit ex constrictione z corrugatione venaz orificij stomachi procedentib⁹
a suctione membrorum inanitoz cibo indigentū. sic mēdosa fames so
let ab his fieri que stringunt vt rugant orificium stomachi membris cō
bo non egentibus: vt ab actu frigidis stipticis aut acetosis. Et istius si
gni z secundū precepti precedentis cōmemorat Auicenna: tertia primū.
doctrina secunda. cap. de eo quod comeditur sic inquitens. Oportet pre
terea ne aliquis comedat nisi post desiderium: neq; in hoc tardetur cum
desiderium ebullierit. id est forte fuerit nisi mendosum fuerit vt ebulozū
desideriū z habentū fastidiz quontā tolerare famē stomachū putridis
replet hu moribus. Et postea eod̄ cap. dicit. Et neq; ipse neq; oēs q̄ sa
nitatē habere volunt aliquid comedāt nisi desideriū fuerit certum z sto
machus sup̄iora itestina a p̄mo nutriēte euacuata fuerint. qd̄ ei ī corpe
existit deterius: est nutriens sup̄ nutriēs qd̄ nō est digestū mittere ¶ Se
cundū signum quod significat super certo desiderio: siue certa fame est
subtilis dieta precedēs. id est parua administratio cibi qm̄ em̄ illa sequit
fames significatur esse certa z vera Sciendū est insuper q̄ in vna z ea
dem refectione pessimū est simul multos z diuersos p̄iungere cibos. vt
carnes z p̄sces: vel pullos z porcū: z postea plonare tempus in co
medendo. qz p̄mus cibus tam d̄geri incipit cuz aduenit vltimus. z sic
partes cibi dissimiles fiunt in d̄gerendo/ sic q̄ passumpte prius digeste
sunt q̄ postremo sumpte sue digestionis mediū attigerint: vñ fit q̄ que
dā corrumpūt alias. Et istud innuit Auicenna tertia primū. doctrina se
cunda. cap. de eo quod comeditur dicens. Et nichil quidē deterius est
q̄ diuersa nutrimenta simul adiungere. z post hoc in comedendo tem
pus prolongare. cum enim postremum nutriens aduenit: primum iam
incipit d̄geri nutriētis. ergo ptes in d̄gerendo nō simulantur. Scien
dū est tamen q̄ plonatio in comedendo moderate facta fere vna ho
ra gratia bone masticatiōis et trāsglutiōis est laudabilis z plurimū p̄fe
rēs ad p̄seruatōez sanitatis. qz perfecta cibi masticatio cum morosa trās
glutione siue ingluuie: est veluti mediā digestio. sed mala masticatio vl
digestionem cibi impedit vel vehementer retardat. Sed prolongatio in
comedendo cum interlocutionibus et pausis duabus vel tribus hois
est plurimū nocua: z sequitur ex ea documēta prenarrata.

peaches
Persica: poma: pira: lac: caseus z caro salsa

Et caro ceruina: leporina: caprina: bouina.

Hec melancolica sunt infirmis inimica.

In hoc textu tangunt decem cibi siue alimenta melancoliam generantia: aut infirmis inimica. Quorum primum est comestio piscorum: de quibus Galenus secundo alimentorum. capitulo decimonono dicit quod et horum succus velut caro facile corruptibilis est. et omnino quidem prauus: quare non oportet sicut quedam post aliud alimentum offerre corrumpuntur enim superna tantia. Meminisse autem oportet huius quod est commune in omnibus quecumque cacochyma humida et lubrica et facile subire potentia. propter hoc oportet ipsa comedere prout alijs. sic enim ipsa celeriter subeunt: et illis viam faciunt. ultimo autem sumpta simul corrumpunt et alia. Et ita patet quod istud dictum debet intelligi de persicis comestis post cibum aliorum: quia ipsa sumpta ante cibum bona sunt stomacho ventrem lenientia atque appetitum prouocantia. Iuxta illud Aucene secundo canonis. cap. de persicis dicentis. Naturata sunt bona stomacho: et in eis est virtus faciendi appetitum cibi. Et subdit Aucenna. Et oportet quidem ut non comedantur post alium cibum quam corrumpunt post eum: sed precedant ante cibum. Si militer serapio in aggregatore. cap. de eis auctoritate Dioscoridis ait.

Naturata ex persicis sunt bona stomacho et mollium ventri. Immatura vero strigunt. et quando desiccantur stringunt fortius. et decoctio siccorum quam seorsum bibis prouocant fluxum humiditatum ad stomachum et ventrem. et quando trita super locum pulverisantur unde fluit sanguis abscondit est. Et hoc praenarrata habeant iuuamentum quia tamen humor generat putrefactibilem nocua sunt infirmis et maxime quando indebite sumunt. Et sunt persica frigida in primo gradu. et humida in secundo.

Secundum est pira: siue comestio pirorum. Et causa huius est quia pira et generaliter omnes fructus recentes non correctus replet sanguinem aquositate ebulliente in corpore et sic praeparat sanguinem ad putrefactionem. et per primum nocent egrotis. Pira sicut ait Aucenna secundo canonis. ca. de eis a proprietate inducunt colicam. Ipsa tamen inter celos fructus multum impingunt. propterea porci ex ipsis piris impingunt plusquam ab alijs alijs fructibus. Et quia pira ventositates generant: et sic inducunt colicam: versus hoc quod pira et alij fructus ventositatem faciunt cum carniatiuis. id est ventositatem expellentibus comedunt. vel possumus obuiare nocumeto ipsorum supbibendo vinum vetus odoriferum. Et meliora pira sunt quam magis odorifera sunt et magis dulcedine pituitatis. Et etiam meliora sunt decocta quam cruda. et primum decoquunt cum anisso feniculis zuccaro. Tertium est comestio pomorum de quibus dicit Aucenna. secundo canonis. ca. propter assiduam comestionem eorum facit euentre dolorem nervorum. Et poma etiam malam habent proprietatem in generando ventositatem in secunda digestionem quare nocent egrotis. Et etiam propter similem causam illi quam dicta est de piris. Et ista dicta de piris et pomis maxime intelligenda sunt de ipsis crudis et non de ipsis coctis. Et nedum isti fructus ab infirmis sunt vitandi immo omnes fructus implentes sanguinem aquositate ebulliente: ut fructus recentes.

quorū succus ī hūano corpore ebullit: sicut mustū: z succus fructuū ebulliūt exteriorē ī vase. z hoc pp calorē solis derelictuz ī uetis cū maturabāt
Isti em̄ fructus pp ebullitiōnē succi eorū p̄parant sanguinez ad putrefa-
ctiōnē: licz p̄ hora qua sumunt iuuamentū p̄stent humectatiōis. Et hac
de causa Aesculapī febriantibus p̄hibuit fructus maxie recētes/ p̄
ma quartū tractatu sc̄do. cap. vii. dicens. Et oēs fructus nocēt febriantibus
cū ebullitiōne suaz corruptiōe ī stomacho. ¶ Quartū est comestio la-
ctis. Cui⁹ causa est: qz lac de leu⁹ corrupit z ī fumū aut acetositatē p̄uer-
tit ī stomacho imūdo sic⁹. p̄mū est stomachus febriantibus febre
putrida. z ergo febriantibus febre putrida non p̄ceditur. Et similiter
malum est habentibus dolorem capitis z siriculosis z pluribus alijs. S̄
q̄bus loquitur ypocras quita p̄tula amphorismoꝝ. amphorismo illo.
Lac dare caput doleantibus malū zc. Uerū est tñ q̄ ī aliq̄bus passiōibus
p̄uenit sicut ī putri z ethica z aliq̄bus alijs: put dicit etiā ypocras āpho-
rismo iā allegato: z etiā inferioris aliq̄d dicitur ibi. Lac ethicis sanū zc.
Et licz lac ī p̄dictis passiōibus vituperetur: ī sanis tñ laudabile est.
z hoc si ī stomacho epate bene digeratur. tunc em̄ intestina lauat sua
aquisitate: z mūdificat burirositate sua. humoribus venenosis repugnat
mēbra humectat. caseitate sua vulnera pectoris iuuat. z pulmonis gut-
turis renū queqz z intestinorū z vesice morurā acutoꝝ humorū ī inte-
stina mitiget. quia visceribus inuiscat: z humorū p̄hibet morus. Pre-
terea cōuenit lac corporibus temperatis quorū stomachus mundus est
a colericis z fleumaticis humoribus. In his em̄ lac bene digestū multū
dat nutrimentū/ laudabilem sanguinem generat/ carnē augmentat: to-
tū corpus laudabiliter humectat/ exteriora pulchra facit/ ut refert ysaac
ī dietis ynuerſalibus. Et ibi etiā auctoritate ruffi dicit qz lac bibentes
setunos esse oportet. z bibatur calidū cum exerybera/ neqz aliquid co-
medat quousqz digerat: z labor z nimius motus caueatur. Nō est tñ qz
escēdū oīno a deambulatione: sed deambulādum est suauiter quousqz ī
stomachi fundum descendisse sentiat. In distemperatis nō corporibus
lac non cōuenit. In calidis em̄ corporibus cito mutatur ī fumositatez
z colerā. In frigidis vero ī acetositate z putredinem. In stomacho etiā
am imūdo lac nō cōuenit. qz ī eo corrupitur. ¶ Circa electionem au-
tem lactis sciendum est qz magis eligendum est lac mediocre ī via nu-
trimenti z non subtilissimum sicut lac camelū: aut etiā a sininum. neqz
pinguissimum z grossissimum: sicut lac vaccarū z pecudū. Eligendū est
igitur lac capre: nō em̄ hūc tantū aquisitatis sicut lac camelū qd non est
aptū ad nutriendū rōne nimie humiditatis sed vētris subductiuū. nec
h̄z tantū pinguedinis z grossicie seu caseitatis z vinctuositatis sicut vac-
carū z pecudū: quod pp grossicie z vinctuositate est venarū opilatū/ v̄
tositarū generatiū. z difficilioris digestiōis qz sit necessariū ī regimi-
ne sanitatis. Eligatur igitur lac capre nō nimis p̄p̄inque partū: nec ni-
mis distantis a partū: nō pinguantis: nutritē ī bonis pascuis: z ī tem-

pore quo reperitur meliora pasqua. ¶ Quintū est comestio casei. Et po-
 test intelligi de omni caseo maxime in de veteri. Lutus rarō est quia ca-
 seus recēs ē frigidus et humidus et grosse substantie et difficilis digestio-
 nis et opilatiuus et lapidis generatiuus. et nō multū cōpetit via cibi in re-
 gimine sanitatis. et caseus vetus est calidus et siccus pp sal facit cibū di-
 gert et difficulter digerit. parū nutrit et male stomacho nocet: et nimis de-
 siccatur. et minus cōpetit q̄ recēs. Et si aliquis caseus est mediū inter no-
 uum et veterē viscosum et frangibilē duz et mollē et parū declinās ad ali-
 qualē dulcedinē: non nimis salsus/non lacrimosus cum inciditur: sapor-
 ris delectabilis et boni odoris/cutus in stomacho mora nō est diuturna
 ex bono lacte cōuenienter factus sufficienter vinctuosus. talis vtiq̄ case-
 us bonus est: et inter alios magis est diligendus. et post cibum sumptus
 nō multa quāitate: multa hō quantitate sumpt^o in via cibi vniuersalif
 ē malus: stomachū grauās et inobediēs digestiōi et opilatiuus et lapidis
 in renib^o et humorū grossorū in corpore: et vterofitū generatiuus. Solū
 igit ille case^o ē bon^o quē dat auara manus. ¶ Sextus est caro falsa. Ca-
 ro eī falsa siue false siue fumo exsiccata cuiuscūq̄ generisaur aīal fuerit
 generat sanguinez grossum et melancolicū. et p cōsequēs nocet infirmis
 nec ē pueniēs sanis. Et istud innuit Auicēna sc̄da p̄mi. doctrīna sc̄da
 cap. xv. in fine dicēs. Et exemplū spissi pauca nutritiēt. mali cibi mīd
 est mali humoris ē caro salita. ¶ Septimus est caro ceruina que similit̄
 sanguinē melancolicum generat. teste Rasi tertio almaforis. ca. de ani-
 malib^o siluestribus et domesticis. ¶ Octauū est caro leporina: que simi-
 liter sanguinis melancolici est generatia. Dicit eī Rasi de ea loco pal-
 legato. Ipsa eī pl^o alijs melācolte generatia est. Et de ista eī dicit ysaac
 in dietis vniuersalibus q̄ non cōuenit in via cibi sed solum in via medi-
 cine. Et est sciendū q̄ ista caro leporina et similit̄ ceruina cum puen-
 rint ad antiquitatē simpliciter sunt euitande: si tñ aliquo modo pueniāt
 meliores sunt iste carnes cū partui sunt pp̄inque: vt siccitas eaz obtem-
 peretur ab etate. et etiam sunt euitande nisi sint p̄ingues. nā ex eaz p̄-
 guedine obtemperatur siccitas. ¶ Nonū est caro caprina. ¶ Decimus est
 caro bouina: quia iste carnes etiam sunt carnes melancolice. nam ysaac
 in dietis vniuersalibus de eis dicit. Caro caprina et bouina sunt pessima
 dura et in digestione tarda: et digesta grossum generant sanguinem et me-
 lancolicum. Et auicenna secundo canonis de carne caprina dicit. Cap-
 rina hō non est bona multum: et eius humor fortasse est malus valde. Et
 sub istis etiam intelligite carnem hircinam et vaccinam: que peiores sūt
 predictis carnibus scilicet caprinis et bouinis. Nam de eis dicit Auicē-
 na secundo canonis. cap. de carne. Caro vaccina et ceruorum et hircorū
 siluestrium et magnaz aulūm facit euenire febres quartanas. Et de car-
 ne vaccina adhuc dicit q̄ caro vaccina plurimū nutritiēt est grossa me-
 lancolica generans egritudines melancolicas. Et vltterius dicit q̄ caro
 vaccina generat leprā. Et de carne hircina dicit q̄ ē mala absolute. Or

iam textus locutus est de carnibus vitandis et maxime animalium quadrupedum: videndum est ulterius de carnibus eligendis animalium quadrupedum. Et quia circa electionem carnis animalium quadrupedum controversia videtur inter auctores medicine. Quidam enim dicunt carnes porcinas esse meliores sicut Galienus et quidam alij. Alij vero dicunt carnes bedinas esse meliores sicut Rasis/Auicena/Auerrois. licet Auerrois quito colliget imponat Auicene quod dixerit carnes porcinas esse meliores: quod tamen non dicit auctoritate propria sed auctoritate christianorum. Alij vero vitulinas laudant per alios carnes. Secundum est quod electio et melioritas carnis animalium quadrupedum potest multipliciter attendi. Primo modo ex parte maioris nutrimenti et irresolubilitatis et carnibus humanis similibus. et isto modo caro porcina ceteris est melior. primo propter maximam similitudinem cum carnibus humanis. teste Galieno tertio alimentorum: ubi dicit. Porcine autem carnis similitudinem ad homines addiscere est ex eo quod quidam comederunt humanas carnes ut porcinas nullam suspicionem habentes secundum gustum ipsarum et odorem. Et auicena secundo canonis. capitulo de sanguine ait. Sanguis hominis et sanguis porci sunt similes in omni re: ita ut quidam fuerunt qui viderant carnem hominis ac si esset caro porci et occultatum fuerat illud usque quo inuentum fuerant in ea digitum hominis. Et istud idem sentit satis Auerrois quinto colliget. capitulo de carne. Secundo quod caro porcina valde nutritiva est. nam dicit Galienus tertio alimentorum. Similiter edulorum caro porcorum est maxime nutritiva. et huius experientiam evidentissimam habent athlete. Et post ea eodem libro ait. Porcorum carne nullum aliud amplius nutrimenti habebis sumere. Tertio quod generat alimentum stabile fortiter resistens resolutioni. et ista fuit mens Galieni in passibus ubi non parum profert porcinas carnes ceteris carnibus. scilicet in octavo de ingenio. ubi dicit. Ceteris carnibus porcina est laudabilior si porcus montana incoluerit: post porcum edus. Et similiter in quito terapentice. ubi dicit. Quadrupedum caro laudabilior est porcina in calore et humiditate reparata: eiusque cibum plurimum et sanguis ab ea generatus omni melior est sanguine. Et istud veritate habet de carne porcorum non antiquorum. quod eorum caro indigestibilis est: nec iuuentum siue lactentium. quod caro eorum humidissima est: sed etate mediocri: putavimus annis vel duorum tam domesticorum quam siluestrium. Verisimiliter tamen estimandum est quod porci siluestres sunt domesticis meliores. quod carnes porcorum domesticorum sunt plus debitor viscosiores. Et de carnibus porci siluestris siue apri dicit Auicena secundo canonis. capitulo de carne. Christiani vero dixerunt qui eos imitant quod melior caro silvestris est caro porci silvestris. nam cum hoc quod est leuior carnibus domesticis porci est fortis nutrimenti et plurimum: et est velocis digestionis. et est melior quam esse potest in hyeme. Et ex isto ulterius sequitur quod predictae carnes porcine multum laudabiles sunt corporibus iuuenibus sanis fortibus laborantibus non dispositis ad opilationes. et his qui impinguari querunt. quod talia corpora indigent plurimum nutrimento et difficulte resolubili. Et ergo dicit Rasis tertio alimentorum

capitulo de virtute carnis. Caro vero grossa multum laborantibus puenies
 est. subtilis vero his qui predictis sunt prartij conuenit. Et idem vult Au-
 cenna tertia primi. capitulo de regimine eius quod comedit dices. Exer-
 citari preterea et multi laboris magis sunt tolerantes nutrimenta grossa. Alio
 modo potest attendi melioritas et electio carnis ex parte temperate copie-
 rionis earum facili digestione et sanguis ex ipsis generati temperantia. ut scilicet il-
 la caro dicatur melior quam temperate est complexionis facilis digestionis san-
 guinem generans temperatum in caliditate et frigiditate subtilitate et grossi-
 cie. Et isto modo caro hedulina est melior et laudabilior ceteris. ut vult
 Rasis: autem: et auerroy. Ita dicit rasis tertio almasoris. cap. de ani-
 malibus siluestribus et domesticis. Hedulina caro est temperata nullam in
 se habens malicie admixtionem que licet temperatum generet sanguinem
 laborantibus tamen non prgruit cui nulla alia caro prferenda est. Non est enim
 adeo debilis ut ex ea virtus minuatur: neque eius nutrimentum adeo mul-
 tum est et grossum: ut ex eo pueniat repletio et grossus generet sanguis
 Sanguis quoque qui ex ea generatur inter subtile et grossum ac inter ca-
 lidum et frigidum existit. Et ista caro non conuenit multum laborantibus
 sed iuuentibus temperatis exercitio mediocri utentibus. quia ista caro ge-
 nerat sanguinem fortiter exercitio vel labore faciliter resolubilem: licet non ex-
 ercitio mediocri. Et sicut quo ad istam intentionem caro edina inter carnes
 domesticas: ita caro capoli inter carnes siluestres est melior. Et post istam
 carnem edinam plerumque medicorum sicut rasis et auerroy ponunt carnem arietinam
 Et dicit auerroy quinto colliget. cap. de carne. quod hec est opinio maioris
 partis medicorum preter galienum: qui abhominatur carnes arietum. Et videt
 sibi quod caro vitulorum est melioris nutrimenti quam arietina. Et forsitan ga-
 lienus hic attendit melioritatem nutrimenti ex eo quod est plurimum nutrire et
 nutrimentum dare magis irresolubile quod magis videtur puenire car-
 nibus vitulinis quam arietinis: cum arietine magis humide sint. Tertio mo-
 do potest attendi melioritas et electio carnis ex parte minoris viscosita-
 tis et melioris odoris earum. et sic carnes vituline sunt meliores ceteris car-
 nibus. Et istud innuit auerroy quinto colliget. ca. de carne dices. Et car-
 nes vitulorum sunt bone carnes ideo quia non habent ullam viscositatem frigi-
 ditatem et siccitatem quam habent carnes bouine veteres: et carnes eorum sunt
 magis odorifere alijs carnibus: et quantum est in hoc meliores sunt carnibus
 edulinis: quia in carnibus edulinis manifestatur quedam muscillago. id est
 viscositas antequam coquantur. sed carnes eduline sunt meliores vitu-
 linae quia meliores generant humores. Et ex isto patet quomodo non
 est tanta controuersia inter auctores medicine super electione carnis: quanta
 prima facie apparet. Et notandum est insuper quod carnes animalium
 sicce complexionis meliores sunt circa partem quam distantes multum a partu
 et ideo hedule et lactantes vituli meliores sunt hircis et bobus quia sua siccitas
 parte eratis humiditate corrigitur. Sed carnes animalium complexionis humide sunt
 meliores distantes a parte et circa partem detiores: quia sua nimia humi-

ditas processu etatis exsiccantis scilicet iuuentutis corrigitur aut tollitur ab humiditate prime etatis crescit. et ideo iuuenes castrati arietes scz vnus anni sunt meliores et minus viscosi lactantibus agnis: et porci vnus anni vel duorum meliores lactantibus porcellis. Et ergo bene dicit Auzenna tertia primi. capitulo de regimine eius quod comedit. Oportet autem ut cibis supple sanitatis preseruiuus sit talis quales sunt carnes: et propter carnes hedorum et vitulorum lactantium paruorum et agnorum animalium. Ex istis omnibus concluditur quod carnes hircorum caprarum et arietum bouum et porcorum antiquorum et specialiter non castratorum et porcellorum lactantium et agnorum lactantium non sunt multum puenientes in regimine sanitatis: sed carnes vitulorum iuuentum et arietum annulorum et porcorum duorum annorum vel vnus etiam castratorum sufficientes puenientes sunt esui in regimine sanitatis. Et est diligenter notandum quod carnes declinantes ad siccitatem debent elixari: et declinantes ad humiditatem debent assari. ut eorum humiditas temperetur. et ideo carnes cuniculorum/leporum/ceruorum/vitulorum et capriolorum debent elixari: et carnes porcellorum et castratorum arietum assari. elixatio enim obtemperat siccitatem. Et ex hoc patet quod in temporibus et complexionibus humidis magis competunt carnes declinantes ad siccitatem et assentur. In temporibus siccis et complexione etate siccis magis competunt carnes declinantes ad humiditatem.

Oua recentia: vina rubentia: pinguis iura:

Cum simula pura nature sunt valitura.

In hoc textu ponuntur tria alimenta que in modica quantitate multum nutrant. Quorum primum est oua recentia: quia sunt de his que in modica quantitate multum nutrant. ut innuit auicenna secundo canonis. cap. de ouis. Et idem vult quarta primi. cap. primo. vbi dicit. Nutriens vero parue quantitatis et multum nutrimenti sunt oua et gallorem testiculi. Et illud idem in multis alijs locis reperit. Circa electionem ouorum sciendum est quod oua gallinarum et perdicum et faseanorum iuuentum et pinguis sunt bona in sanitatis regimine: et alijs ouis simpliciter meliora. vnde oua paruula longa sunt bona. vnde. Filia presbyteri iubet pro lege teneri. Quod bona sunt oua candida longa noua. Amplius oua tremula. i. per decoctionem aliquam in spissata ut in manu tenentis in cortice suo videantur tremere sunt meliora duris et sorbilibus et sunt multum nutrimenti et faciles et bone digestionis. et generant sanguinem maxime cordis proportionabilem. vnde pualescentibus senibus debilibus maxime conueniunt et maxime vitella. Unde Auzenna in tractatu de viribus cordis vult quod vitella ouorum animalium bone carnis sicut gallinarum perdicum et faseanorum licet non sint medicine cordis: multum tamen cor confortant. Et postea subdit quod cito in sanguinem conuertuntur et post conuersionem paucam habent superfluitatem et generant sanguinem subtilem et clarum. et ergo maxime confortant cor generando sanguinem et proportionalem. Et vltius dicit quod multum valent in dissolutione substantie spiritus et diminutione sanguinis cordis. Sorbilia

vero ova facilis sunt digestiois et leniunt pulmonem et pectus et ventrem lu-
 bricant et minus nutriunt quam tremula. Dura vero ova per decoctionem facta
 ad digerendum sunt difficilia et nutrimentum exhibent gressum et tarde a
 stomacho descendunt et tarde penetrantur. ¶ Notandum est insuper quod ex
 diversitate preparationis ovorum etiam acquiritur eis bonitas vel malicia. Aut
 enim sunt assata: aut elixa aut frigida aut in ture sunt cocta. Assata elixis gros-
 siora sunt et ad digerendum duriora: quia focus substantiales eorum humidita-
 tem desiccant. Et fiunt duobus modis. Aut enim cum corticibus inter calidos ci-
 neres ponuntur: aut in testis franguntur. In testis fracta peiora sunt alijs.
 Illa autem que cum corticibus inter calidos cineres ponuntur duobus fiunt mo-
 dis: aut inter cineres ponuntur tota: aut super carbones partim discoopta:
 que in cineribus ponuntur tota sunt peiora: quia cum calor foci circulat fumo
 sitates retinet. Discoopta super carbones posita fumositatem emittunt et mu-
 da fiunt. Elixa in aqua meliores sunt quam assata: quia aque humiditas calo-
 ri foci in humiditate desiccanda repugnat. Et fiunt duobus modis: aut
 enim cum corticibus elixantur: aut intra aquam franguntur. Cum corticibus peio-
 ra sunt alijs: quia cortices prohibent dissolutionem fumositatum et grossifici.
 In aqua fracta calor aque temperate penetrat et grossifici suam subtilitatem et aufert
 sibi gravitatem sui odoris. Quia humiditas laudabiliora sunt ceteris omnibus.
 Frigida ceteris peiora sunt: quia pessimos generant humores et sunt stoma-
 cho morantia fumositatem et corruptionem inducentia et fastidium facientia.
 In ture cocta inter assata et in aqua fracta sunt mediocria. Et ista colligi-
 guntur ex ysaac in dietis universalibus. Sciendum est etiam quod ovum diversifica-
 tur secundum tres componentes. Nam vitellum in caliditate temperatum existit. Al-
 bum vero frigidum est et viscosum: dure digeritur. et sanguis etiam ex eo ge-
 neratus non est bonus. ut habet ex Rasi libro almosoris. cap. de virtutibus
 ovorum: Et sicut ova predicta scilicet gallinarum predictum et fasianorum sunt convenien-
 tia in regimine santratis: ita ova anatium anserum strutionum et similibus volati-
 lium minus convenientia sunt in regimine santratis: vel simpliciter curanda.
 ¶ Secundum est vinum rubrum: pro quo sciendum quod vina diversificantur in co-
 lore. Nam quedam sunt alba: quedam rubea clara: quedam citrina: et quedam ni-
 gra. Quia enim alba debiliores sunt ceteris minus calida et minus nutritiva
 vix sunt minus ledentia caput: et magis urine provocativa et aperitiva.
 Quod sunt debiliores ceteris patet: quia secundum galienum super primo canone tertie par-
 ticule regimine acutorum Debile vinum est quod minus calefacit minus replet
 caput. Cum ergo vina alba minus calefaciunt et minus replent caput ceteris: ut
 patebit debiliores erunt ceteris. Quod autem vina alba sunt ceteris minus ca-
 lida: patet per galienum in primo illius canonis tertie particule regiminis
 acutorum. de vino etiam albo dicitur. Non est possibile alicui ex vinis albis ut
 calefaciat calefactione vehementi. Et post ea subdit. Quis autem albus est minoris
 calefactionis omnibus vinis. Et istud est vix quando vina eiusdem terri-
 torij admiscet et non aliter: quam vina rubea et ruffa gallicana non sunt ita for-
 tia nec ita calida: sicut sunt multa vina alba que replentur in alijs territo-

rijs. Debet igitur fieri cōparatio inter vīna eiusdē manerlei z terztorij.
Qd autē sint ceteris minus nutritiua p̄tz p̄ Galienū in cōmento illi^o ā-
phorismi secūde particule amphorismoz. Facile est repleri potu q̄ cibo
dicenti. Vinū em̄ aquosum subtile atq; albū vsualiter aque est vicinuz:
z illius vires viciant ad nutriendū vnde vīna puocatur: nec corp^o inde
nutritur. Et similiter in cōmento illi^o amphorismi eiusdem particule. Eoz
q̄ nutriunt dicit Galienus. Vinū aquosuz minus dat corpori nutrimen-
tū cui^o liquor est sicut aqua subtilissima z color albus. Qd autē minus
ledūt caput p̄tz p̄ Auicēnā tertiā p̄mi doctrina secūda. cap. de regimine
aque z vīni dicenti. Vinū vero albū z subtile calefactis est melius. non
em̄ capitis efficit dolorem: sed fortasse humectabit / z capitis dolorē alle-
uiabit. Et idē etiam vult Galienus in cōmento illius canonis tertiē par-
ticule regimīs acutorū. Potus autem dulcis. Ratio autē quare minus
ledūt caput est: q̄ minus fumosa z minus vaporosa sunt ceteris. Quod
autē magis sunt vīne puocatiua z aperitiua p̄tz p̄ yppocratē in canone il-
lo tertiē particule regimīs acutorū. de vīno etiam albo dicenti. Sed trā-
stus eius sez vīni albi in vesicā est facilior q̄ cuiuslibet alterius pot^o. cū
quo etiā vīni apitua habere dīnosctur. Et ex isto sequitur q̄ ista vīna al-
ba subtilia plus pueniūt q̄ alta vīna calefactis siue a natura sicut cole-
ricis z sanguineis naturalibus: siue ab accidēte sicut calefactis ex tra vī-
moza in sole. Et similiter magis pueniūt studētibz qui debēt vīno
nō turbante cerebz. Et similiter cōueniunt habentibus cerebrū debile:
siue naturaliter siue accidentaliter: quia habētēs cerebrū debile ex forti
vīno facilliter inebriantur. vt habet Auicēna. tertiā p̄mi. loco p̄allega-
to. Et ergo si vī veltit vīnis fortib^o necesse est ea fortiter limphare. Et
similiter conueniunt habentibus epar calidū z stomachum calidum. z
habitantibus in regione calida: quia calida vīna in istis facerent estuatō-
nez. Vīna vero rubea clara sicut beluensia calidiora sunt ceteris vt vult
Galienus in cōmento illius canonis supra allegati. De vīno etiam albo.
vbi dicit: veruntamen eius calefactio ex vīnis est vehemēs: eius color
est rube^o clarus. Et ista vīna etiā nutritiua sunt ceteris. vt habet Ga-
lienus in cōmento illius amphorismi p̄allegati. Facile est repleri. vbi di-
cit. Grossum vero z rubeum vīnum nutritiuis est ceteris. implens cor-
pora cito obnoxia inanitioni. ¶ Et circa istud est intelligendū q̄ vīna
rubea dicūtur nutritiua eo q̄ plus eorum in substantiam membrorū
cōuertitur. Vīna tamen nigra possunt dici nutritiua ceteris. quia cō-
stantius dant nutrimētum z tardius a membris resolubile. Et isto mō-
do dicit Galienus in cōmento illius amphorismi p̄allegati. Eoz q̄
nutriunt q̄ vīna grossa z rubea nutritiua sunt q̄ aquosa: minus ta-
men q̄ nigra. Et isto modo etiam intelligitur dictum ysaac in diēis p̄-
ticularibus vbi vult q̄ vīnū nigru plus nutrit q̄ rubeuz. Et ista vīna ru-
bea magis ledunt caput q̄ alba: z minus vīne sunt puocatiua. Et hic
est q̄ ista vīna q̄ fortia sunt habentibus debile cerebz nō pueniūt vt di-

etum est. sed bñ pueniūt habentibus forte cerebri: cū forte cerebri va-
 pores eleuat ad ipm nō suscipit. vt dicit Auicēna tertia p̄mi. cap. p̄ea l
 legato. Et circa istud est sciendū q̄ ingenium hominis fortis cerebri ma-
 gis clarificat z acuitur si bibat vinū bonū q̄ si nō biberet. vt vult Auicē
 na tertia p̄mi. cap. p̄allegato. Et rō est quia ex bono vino plusq̄ ex q̄-
 cunq; alio poru generant̄ et multiplicant̄ sp̄ritus subtilis clari z puri.
 Et inde est q̄ theologi p̄tēplari solūt circa altissima bona vina diligunt
 Et scdm̄ Auicēnā ibi. Ista vina valent hominibus frigide cōplexionis
 z fleumaticis. Talia nāq; vina corrigūt lapsuz frigiditatis cōplexiōis: z
 aperiūt op̄latiōes euenire solitas frigidis fleumaticis z digerūt fleuma
 ta cooperant̄ ad cōuersionē eoz in sanguinē: z digerunt facilliter z cito
 penetrant z p̄bent alimētū mūdū z sp̄ritus plurimos. ¶ Vina v̄o citri
 na minoris calefactōis sunt q̄ rubea clara vt vult Galenus in cōmēto
 illius canōis p̄allegati. De vino etem̄ albo. maioris tñ calefactōis sūt q̄
 alba. z ergo etiā magis sunt caput ledētia q̄ alba. vt vult galen⁹ in cō-
 mento illius canōis p̄allegati. Potus autē dulcis. Et ista vina etiā
 minus nutritua sunt q̄ rubea: magis tamen q̄ alba. Et apud quosdā
 ista vina etiā vocantur alba. Et hinc est q̄ aliqui dicunt q̄ vina alba
 cito calefaciunt multum. Vina vero nigra sunt minoris calefactionis q̄
 citrina. z ergo etiāz min⁹ ledunt caput q̄ citrina. Sed quia tardioris de-
 scensus sunt in ventrem z minus v̄ine puocatiua q̄ alba. magis ledūt
 caput q̄ alba vt habet Galenus in cōmēto illius canōis p̄allegati.
 Potus autēz dulcis. Et sunt ista vina etiā plus nutritua q̄ alba z citri-
 na: min⁹ tamen q̄ rubea vt p̄dictum est. ¶ Tertium est sorbilia facta
 ex turibus carniuz: maxime ex brodio pullorum. Talia em̄ brodia natu-
 re humane sunt amica: ex quo facillime in sanguinem sunt mutabilia: z
 bonum sanguinem generant. Et maxime duz fiunt ex simula. i. ex subtili-
 sissima parte farine: quia simula z maxime tritici multuz nutritua est et
 bonum nutrimentum affert: vt haberi potest ex Rasi tertio almasoris.
 Et ista tria p̄dicta ponit Auicenna secunda p̄mi. doctrina sc̄da. sum-
 ma p̄ma. cap. xv. in fine. vbi dicit. Exemplum subtilis multū nutrimen-
 ti boni chimi. i. humoris est ouoz vitelli z vinū z aqua carnis. Et ex isto
 p̄cludit q̄ ista tria sunt de genere naturā humanā maxime cōforātuz.

Nutrit z impinguat triticum: lac: caseus: infans.

Testiculi: porcina caro: cerebella: medulle.

Dulcia vina: cibus gustu iocundior: oua.

Sorbilia: mature ficus: v̄ueq; recentes.

¶ In hoc textu tanguntur duodecim res: corpus humanū nutritēs ac
 impinguantes. Quaruz p̄ma est triticum. i. panis ex tritico. de quo dicit
 auicēna secundo canōis. cap. de pane. q̄ impinguat velociter z maxie
 de frumento nouo. Rasis vero tertio almasoris de tritico dicit. Triticus
 temperamento vicinum est: licet caliditati parum attineat. Quod autēz

ponderosius et solidius inuenitur maioris est nutrimenti. Omnibus quoque hominibus alijs gravis proficiens magis proprius inuenitur. Sanguis etiam ex eo generatus omni sanguine qui ex alijs generatur gravis temperatior est. Et sequenti capitulo dicitur. Panis qui ex tritico fit plurimum hominibus conuenientior est. Circa electionem autem tritici sciendum est quod electio eius potest sumi uno modo ex parte substantie ipsius. alio modo ex parte preparationis eius. Electionem autem eius ex parte substantie ipsius ponit Auicenna secundo canonis capitulo de frumento dicens. Aelius est illud quod est medium inter duritiam et caritatem magnam pingue recens. id est non nimis antiquum: planum quod est inter rubedinem et albedinem. Frumentum vero nigrius malum est nutrimentum. Ralio vero superaddit ponderositatem eius super electionem eius. Circa electionem vero eius ex parte preparationis eius sciendum est quod omnia que sunt ex farina tritici frigida tarde a stomacho descendunt: generant grossos humores/opilant vias epatis/augmentant splenem. et generant calculum/multum nutriunt si digerantur. Triticum vero elixius est cibus gravis et indigestibilis: sed si digeratur fortiter nutrit et roborat virtutem. Sed triticum sub forma panis bene fermentati et assati in clibano moderato igne est electus cibus. Et omnia ista colliguntur ex Galieno primo alimentorum. Secunda res est lacte et potest istud intelligi de lacte ebullato: quod apud medicos ad hoc dicitur et apud communes balbuca. Balbuca enim recens si comedatur cum pane recens siue calido ei imposito maxime impinguat. Potest etiam intelligi de lacte caprino quod etiam multum nutrit. de quo prius latius dicitur est ibi. Persica poma prima. Tertia res est caseus infans siue recens. de quo dicit Auicenna secundo canonis capitulo de caseo. quod est nutritiuus et impinguatius. Et licet recens nutriat et impinguet: in regimine tamen sanitate non conuenit. quia sequuntur ex eo nocumeta prius dicta ibi. Persica poma prima. Quarta res est testiculi. Et istud maxime intelligendum est de testiculis gallorum impinguatorum. de quibus Auicenna secundo canonis capitulo de testiculo. dicit quod sunt valde boni nutrimenti et plurimi. Et quarta prima. capitulo primo de eis dicit quod in modica quantitate multum nutriunt. Et potest istud etiam intelligi de testiculis porcorum multum pinguium nondum coeuntium. sicut enim porcorum caro ea aliorum animalium quadrupedum melior existit. et hoc quoad hoc quod est nutrimentum prebere maius irresolubilius et corpori humano similius. sic etiam et porcorum testiculi respectu testiculorum aliorum animalium quadrupedum. Et est hic diligenter notandum quod testiculi animalium puerorum in quibus est iam fermentatum semen et generatum non sunt boni nutrimenti: sed testiculi animalium iuuentium adhuc non coequentis quibus adhuc non est sperma fermentatum: sunt satis laudabilis nutrimenti si bene digerantur. Et de istis etiam intelligitur dictum prius. Quinta est caro porcina: de cuius electione et effectu satis ample dictum est prius ibi. Persica et cetera. Sexta est comestio cerebriorum. Pro quo sciendum est quod cerebriorum est stomacho malum nauseosum/defectiuus appetitus/ et grossi humoris generatiuum.

Tertium est quod si bene digeratur alimentum dat corpori notabile: sed nullo modo comedi debet post alios cibos. Bonum autem est quod cum organo vel calamento vel cum aliquibus obtemperantibus eius viscositatez et frigiditatez in quibus sit virtus incisiva et calefactiva patet. Et cavendum est quod si comedatur quod primitus affertur super carbones. Et est advertendum quod non profert illis quibus frigide solent advenire egritudines: sed bene habentibus complexionem calidam. ut vult Rasis tertio almasoris. cap. de virtutibus membrorum animalium. Et breviter patet veniunt in regimine sanitatis. sed aliquando bene veniunt via medicine sicut cerebrum capitolorum veniens est contravenena et contra morsum venenosorum. et cerebrum leporeis contra tremorem. et secundum quosdam cerebrum pullos et caponum ad memoriam et subtilitatem ingenij conferunt. ¶ Circa electionem tamen membrorum sciendum est quod meliora eorum sunt cerebra volatilitu: et propter motu: et ex cerebris quadrupedum cerebrum arctis: deinde vituli. ut vult Avicenna secundo canonis cap. de cerebro. ¶ Septima est medulle que multi sunt nutrimenti si bene digerantur: put dicit Avicenna secundo canonis. cap. de medulla. Et etiam facile in sanguinem convertuntur. Hoc tamen malum faciunt quod detrahunt appetitum atque nauseam inducunt. et ergo avicenna docet eas comedere cum pipribus. Et etiam aliqui eas preparant cum citronijs et pistillis ut faciunt leccardi. Et pro electione earum dicit Avicenna quod convenientior est medulla vitulorum et cervi deinde tauri: et postea caprarum: deinde ovium. Et sunt aliquos medulle taurorum juvenum et proserpiti inultum venientes sunt. ¶ Octava est dulcia vina: de quibus posterius dicetur ibi. Sunt nutritiva. ¶ Nonna est cibus gustu locudior. quod talis maxime nutrit. Juxta illud yprocratis secunda particula amphorizum dicitur. Parum deterior cibus et potus delectabilior quidem melioribus magis delectabilis est appetendus. Et galenus in commento illius ait. Sic enim cibus saporis in quo quisque delectatur cum accipitur a stomacho complexus retinetur: et cum magna delectatione digeritur: plusquam alius qui si sit abominabilis fugit unde vomitus fastidium inflatio rugitus generantur. Et hinc est quod aliqui melius valent cum malo cibo quam cum bono: quia maiorem delectationem habent in malo. ¶ Decima est ova sorbilla que in modica quantitate etiam multum nutriunt. de quibus etiam dictum est supra ibi. Ova recentia. ¶ Undecima est ficus mature que propter suam dulcedinem multum nutriunt et impinguant. Circa istud tamen sciendum est quod hoc nutrimentum si non existat in robore nutrimenti carnis et granorum: est tamen vehementioris roboris quam nutrimentum omnium fructuum. ut vult Avicenna secundo canonis capitulo de ficibus. Et ibidem etiam dicit quod ficus est nutritibilior ceteris fructibus. Et idem vult Avicenna tertia primi. cap. de regimine eius quod comeditur dicens: quod inter fructus fructus magis nutritivus et similiores et propinquiores carnibus in nutriendo sunt ficus et vire valde mature et dactili. Circa electionem vero earum sciendum est quod secundum Avicennam secundo canonis. cap. de ficibus. Melior est alba quam levis. deinde

rubea siue citrina. et deinde nigra. Et que vehemēter matura est melior est et prima ad hoc vt non noceat. Item humide et recētes ficus magis et velocius nutritiue sunt q̄ sicce: et citius transeūt de stomacho ad epar et magis humectant epar: et magis lenificāt q̄ sicce. Tercū sicce sunt minus inflatiue et magis stomacho conuenientes q̄ humide. Et de siccis dicit Auicenna loco preallegato. Sicca quidem in suis operationib⁹ est laudabilis: verum sanguis ex ea generatus nō est bonus. et propter hoc facit pediculos: verum si sit cuz nuce: tunc etus chimus id est humor fit bonus: et post nucē cū amigdala. Et postea dicit q̄ administratio sicce cū ieiunium adest est mirabilis suauitē in aperiendo v̄sas cibi. et pp̄te cū nuce et amigdala: cū tñ etus nutritiue cuz nuce sit plus q̄ cū amigdala. Et cōueniunt v̄treq; ficus in hoc q̄ in ipsis est inflatio et lenificatio et expulsiō supfluatū ad cutem: et prouocatio sudoris et remotio asperitatis gutturis: et mundificatio et lenitio pectoris: pulmōis et canne etus et apertio opilatonum epatis renum et splenis. ¶ Duodecima res v̄ua recens id est v̄ua dulcis et bene matura. Pro quo sciendū q̄ v̄ua est triplex. Pr̄a quedam est immatura: et acerba: et fit ex ea agresta. et ista stringit ventres et coleram rubeam reprimit atq; sanguinem. Et multum valet in fluxu ventris colerico. Alia est matura viridis et recens: ex qua fit vinum. Et ista specialiter quando est alba et sine nucleis et cortice/ventrem laxat: et ceteris fructibus plurimū et melioris nutrimenti existit sicut et ficus minoris tamen nutrimenti est q̄ ficus vt habet Auicenna secundo canonis. capitu. de v̄ua. Tercum est tamen q̄ ventositatem generat et inflaciones et ventris dolorem. Et si remanserit per duos dies vel tres post collectionem suspensa donec cortex detumescat: melius nutrit et minus laxat nec r̄atum inflat. Et habētes stomachū plēnū cibo et immūduz malis humoribus nullo mō comedant v̄uas et specialiter recētes et sine arillis. velocius em̄ in stomacho imūdo corūpuntur: et in stomacho pleno cibis quia nimis cito digeruntur: et non poterunt exire de stomacho post earum digestionem propter cibum nondū digestum. quare tunc in stomacho corūpunt. et aliū cibum corumpunt. Et similiter etiā intelligēduz est de alijs fructibus laxatiuis. Et si aliquis velit sumere v̄uā viridē et recentē bonū est q̄ primitus infundatur in aqua feruenti per horas. et deinde ponatur in aquaz frigidam et post sumatur. Rasis vero tertio almasoris de v̄ua recentis et specialiter dulcis dicit q̄ cito corpus impinguat et augmentat erectionem virge. Et vltterius dicit q̄ illa v̄ua que est subtilioris coru. id est corticis citius descēdit a stomacho. Illa vero que est grossioris tardius. Alia est v̄ua sicca que passula vocatur. et ista licet ponatur et numeret̄ inter equalia. parū tñ caliditati attinet: et bñ nutrit secundū Rasim loco p̄allegato: et cōfortat stomachū: et epar sc̄dm auicennā loco p̄allegato: et opilatiōes remouet. Et d̄ q̄ epar impinguat̄ ex eis et maxime si mundent̄ ab arillis. Et sic textus predictus potest intelligi de v̄ua matura recentis: et de v̄ua sicca que passule dicitur.

Vina probantur odore:sapore:nitore:colore:
Si bona vina cupis:hec tunc probantur in illis.
Fortia:formosa:fragrantia:frigida:frisca.

In hoc textu ponuntur quatuor generalia: quibus vina probantur. Primum est odor. Vinum enim boni odoris siue redolens multiplicatiuum est spirituum subtilium. Et secundum constantinum. quanto theoricè bene nutrit et bonum sanguinem generat. Vinum vero fetidum abominabile est nature humane spiritus grossos et melancolicos generans. Et secundum constantinum quanto theoricè maius sanguinem et capitis dolorem ex malo fumo caput ascendere generat. Galenus vero tertiam regimem acutorum. commento primo loquens de diversitate vinorum ex odore dicit quod ex vino est boni odoris est melioris chymici id est humoris. et secundum illud est multitudo quam implet ex eo caput quod est: quia est subtilius et calidius. quod autem ex eis est mali odoris secundum maliciam chymici generati ab eo erit paupertas lesionis eius in capite quod est: quia est frigidius et grossius. Illud autem cui penitus non est odor non facit omnino aliquid quid accidere in capite: quia est vehementer grossum. Secundum est sapor: sicut enim cibus sapidius melius nutrit et melius a stomacho amplectitur ut dictum est in sententia precedenti. ita et vinum. Circa istud tamen est sciendum quod vina in sapore diversificantur. quedam enim sunt dulcia alijs nutritiviora grossum sanguinem facientia: et ventrem humectantia ad digerendum dura. et sitim generantia. Alia sunt potica siue stiptica stomachus confortantia/ventrem constipantia: pectoris siue pertinentis scilicet pulmonei et canis eius nociva: intestinis parva ad digerendum dura. Alia sunt acerbata que sunt diuretica id est urine provocativa: grossos humores non generantia sed dissolventia. Alia amara minus calida. ut habet constantinus quinto theoricè. Tertium est nitore siue resplendentia que indicat super subtilitate vini. et sic ex consequenti super subtilitate spirituum ex ipso generatorum. Quartum est color. Ex parte enim coloris vina diversificantur in nutritive. Vina enim rubicundiora ceteris paribus magis nutritivum sunt albis. ideo plus conveniunt macris quam alba. Alba tamen plus conveniunt pinguibus. Et de ista diversitate vini ex colore dictum est prius ibi. Quare recentia. Deinde in textu ponuntur quinque specialia quibus probatur bonitas vini. Primum tangitur cum dicitur fortia. Fortitudo enim vini cognoscitur ex effectu. Vinum enim forte est quod calefacit corpus vehementer replens caput secundum Galenum commento primo tertie particule regiminis acutorum. Istud enim vinum maxime spirituum est multiplicatum et multum nutritivum. Caveant tamen ab illo nisi sit lymphatum qui sunt debiles cerebri: quia magna effusio ab ipso ad cerebrum ipsum perueniret: et ipsum lederet. Secundum tangitur cum dicitur formosa. Vinum enim formosum siue pulchrum: quia cum maiori appetitu sumit melius digeritur et melius nutrit. Tertium tangitur cum dicitur fragrantia. Vinum enim fragrans siue bene redolens maxime confortatiuum est:

et spirituum subtilium generatiuum ut dictum est. Quartum tangit cum dicitur frigidum. Nam vinum debet esse frigidum quo ad actum: non autem quo ad effectum. Vinum autem calefactum cum sit rarus et subtilis citius inebriat: nervos debilitat: et caput ledit: nisi in modica quantitate sumptum fuerit. Quintum tangitur cum dicitur friscum. Vinum enim bonum debet esse friscum siue leue quod spumando sonum facit: et habet spumam tenuem de facili labilem et in medio existentem: siue quando in eo mouetur aethoni. Vinum enim non istius dispositionis pendulum dici debet et maxime si non sonat vel corpora aethonalia non habeat. vel debet dici debile vel limphatum si spumam habeat cum magnis ampulis: vel ad latus cyphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida vina.

In hoc textu ponitur vinum documentum de vinis. Et est quod vina candida et dulcia ceteris paribus plus nutriunt reliqua vinis. et istud voluit Comstantinus loco pallegato. et idem vult Aucena tertia prima. ca. de regimine aque et vini. ubi dicit. Vinum quoque grossius quod est dulce est melius illi qui vult esse pinguis. Et ratio est quod vina dulcia vehementer a mēbris attrahuntur propter eorum dulcedinem cui natura congaudet. Nam dicit aucena secundo canonis tractatu primo. capitulo tertio. Operationes autem dulcis sunt digestio et lenificatio et multiplicatio nutrimenti et natura diligit ipsum: et virtus attractiva attrahit ipsum. Et licet iste textus verificetur de omni vino dulci: eligibile tamen est vinum moderate dulcedinis: et non dulce in summo sicut vinum quod vulgo muscadellum siue muscadetum dicitur: quia tale corrumpit sanguines. Cuius ratio est: quod natura rapit aude tale vinum a stomacho ad epar plusque digeratur quod in eo est vitale chylificationi: et antequam maturet eius supfluitas propter delectationem eius maximam in conaturalitate dulcium. et sic replet sanguinem a quositate indigesta ex qua redditur aptus ebullitioni et putrefactioni. Et istud etiam intelligendum est de alijs cibis dulcibus in summo. Pro maiori noticia sciendum est quod ex usu vini dulcis et aliorum nutritiuum dulcium tria tenentur nocua: et maxime his qui ad ea propius sunt. Primum est fastidium propterea quod dulcia suis caliditate et humiditate leniunt: et applanant officium stomachi inducunt illi dispositiones contrarias inactioni et corrugationi illius que sunt causa famis. Secundum est velocitas inflammationis eorum et conuersio in coleram. nam res dulces prouentissime sunt in generatione colere. Et propter hoc mel plus omnibus rebus generat coleram: quam ipsum est dulce omnibus rebus et post ipsum vinum dulce: ut huius Galienus in commento illius canonis tertie particule regiminis acutorum. mentem leuiter percutit. Et hinc est quod inducit sitim: nec conuenit febacitamentibus. nec etiam colericis. ut ibidem dicit Galienus. Tertium est opilatio epatis et splenis: quod dulcia trahunt ab eis cum fece sua propter magnam delectationem quam habent in eis et maxime epar antequam digerant. quare illic leuiter inducunt opilationes cooperante ad hoc substantia grossa in qua fundatur sapor dulcis sicut Zuccennam secundo canonis. tractatu primo. capitulo tertio. Et hinc est quod

vinū dulce minus est vrine puocatiuū q̄ alia vina. Et cōtra ista tria no-
 cumenta summe valent acetosa: quia appetitū sua acetositate puocāt:
 z sua frigiditate inflammationē phibent: z subtilitate sue substātie opi-
 lationes aperiant. Morandū insuper q̄ licet vina dulcia z alia nutriti-
 ua dulcia opilent eparz splenem: deopilant tñ ipm pulmonem. Et ratio
 quare nō opilant pulmonem sicut epar z splenem est: quia a dulcibus ī
 transitu suo per mery nil nisi subtile ad ipsum refudat. z sanguis genit⁹
 ex rebus dulcibus ad pulmonē vent īā purificatus in epate prius z in
 corde subtiliatus. Et istud vult Salienus in cōmento illius canonis ter-
 tie particule regiminis acutoꝝ. Dulcis potus. Item vina dulcia minus
 inebriant scdm ypocratē. tertia pticula regiminis acutoꝝ. canōe illo. Adhē-
 tem leuius pcutit q̄ reliqua fortiora vina. Ex p̄dictis pcludi potest q̄ si
 bibatur vinū ratione nutritionis corporis restauratiōis z impinguatōis
 nis: sicut ptingit in his qui macri sunt siue naturaliter siue accidētaliter:
 tunc cōpetunt vina dulcia z grossa sufficiēter colorata. talia em̄ vina sūt
 sufficienter nutritiua z deperditi restauratiua. z corpoꝝ impinguatua:
 vnde cōuententiora sunt ad impinguanđū corpora macra. Et per oppo-
 situm si intendamus nō nutritionē nec deperditorum restauratiōem nec
 impinguatōem: vt ptingit in his q̄ sunt multum carnosī z pingues. tūc
 vina subtilia non dulcia sed sapore amicebilla odorifera ad albedinē de-
 clinantia sufficienter fortia eligenda sunt. Si vero detur vinum ad sitis
 extinctiōem: tunc vīnū album subtile debile est eligibilis. tale em̄ vīnū
 magis humectat z infrigidat. z per psequens melius extinguit sitim. et
 quanto sitis est maior tanto male vīnū est puenientius. Si vero vinum
 detur ad spiritū cōfortatiōem z reparatiōem z virtutis cōfortatiōem:
 tunc debet dari vīnū subtile odoriferū: saporis/delectabilis/mediocris/
 coloris sufficientis/fortitudinis. z tale vīnū debet sumi cū pauco cibo z
 debet esse deputatū ab vtraq̄ supfluitate. z dz sumi in pauca quāritate
 Si vero aut itēdam⁹ pectoris z pulmōis mūdificatiōem z vētris laxatiō-
 nē: tūc vina mediocris substātie sapore dulcia sunt magis eligibilia.

**Si vinum rubeum nimium quandoq̄ bibatur
 Uenter stipatur: vox limpida turbificatur.**

¶ In hoc passu ponuntur duo nocumenta nimie potationis vīni rubei.
 Primum est q̄ nimia bibitiō vīni rubei constipat ventrem id est duos
 facit secessus seu difficulter habere egestiōem. Cūta causa secundum
 aliquos est quia tale vīnum rubeum plus cereris paribus est calefacti-
 uum: z magis nutritiū. Inq̄tus em̄ plus est calidus magis exsiccat z
 inq̄tum magis nutritiū auidius a natura retinetur. Potest tñ textus
 intelligi de nimia potatione vīni rubei stiptici aut pōtici: ex qua stiptica-
 tur z cōstipat vēter ppter stipticitatē aut pōticitatem vīni. ¶ Circa istd
 tñ sciēdū ē q̄ si exhibeat vīnū ad stomachi z visceꝝ p̄tētiue fortificatiō-
 nez eligem⁹ vina grossa pōtica vel stiptica rubea vel nigra: sicut ptingit

in habentibus fluxum ventris ppter debilitatem cōtentive stomachi
z istud vult yprocras tertia particula regimē acutoꝝ canone illo. *Pal-*
meus quidē z niger: z similiter galenus in cōmento illi^o. Sed si intēda
mus cōforationē indigestive cōpetunt vina subtilia vel mediocria i sub
stantia z colore boni odoris z cōueniētis saporis z efficientis vigoris z
aliq̄tis stipticitatis. Secūduz est exasperatio gutturis siue raucedo quā
inducunt aliqua vina intēserubedinis ppter eoꝝ siccitatem z terrestref
tatem. Et istud nocumentum etiam cōtingit ex vinis rubels parte bra
bācie ppter eoꝝ stipticitatē z fressreitātē. Et maxie qm̄ musta sūt vina p̄
dicta istud nocumentū secundū cōtingit. Hō tamen primū: qz mustum
magne rubedinis solet inducere vētris fluxū ppter feces suas terrestres
cū eo mixtas q̄ sui mordicatione mordicant intestina. ex qua mordicati
one fluxus vētris causatur. et tale vinū nō debet bibi mustū id est q̄ditū
fuerit turbidū: z bulliens. quia ex quo ipm̄ est mordicās ppter suas fe
ces terrestres: ab eo etiā eleuat fumus mordicās qui ad cerebrū veniēs
sui mordicacitate mordicat oculos atq; rubificat. Et istud etiā intelligē
duz est de istis mustis parte brabantie siue rubels siue albis ppter eoꝝ
rum terrestreitātē. Causa aut̄ quare iste fumus est mordicatiuus: est qz
vinū a quo dissoluitur est mordicatiuū. Jam vt dicit Galien^o prima p-
ticula amphorismoꝝ in cōmento illius āphorismū qui crescunt quicquid
a qualibet re dissoluit ei vñ dissoluitur necesse est vt assimilerur.

addit
Zillea: nux: ruta: pira: raphanus: et tyriaca:

Hec sunt antidotum contra mortale venenum:

¶ In hoc textu ponunt sex medicine valentes cōtra venenum. Prima
est alleum qd̄ maxime valet cōtra nocumenta puenire solentia ex mala
aqua. z maxime valet cōtra potum male aque. de quo dicit serapion in
aggregatorio capitulo de eo. qz quādo sumit alleū et post bibitur aqua
corrupta non nocet aqua illa potanti. Et idē innuit auicenna scdo cano
nis capitulo de eo. z tertia primi cap. de cōseruatōe iter agētes a nocu
mento diuersarum aquarum. Et istud idēz etiam operatur cepe. vt vult
auicenna secundo canonis. cap. de eo. et sic pōt comprehendī sub alleo.
Et de eo etiam dicit auicenna tertia primi. loco p̄allegato. qz cepe est vt
tyriaca malarū aquarum et maxime cū aceto: quia cepe est subtiliatuū
incisiuum / absteriuū cum stipticitate: et aperit fortiter. vt vult Auicen
na secundo canōis. cap. de eo. Et est calidū in tertio. quare calefacit ma
las aquas. phibens ne sua frigiditate stomacho noceāt: z subtiliat gros
sas: faciens eas cito penetrare. Et aceti huic permixtum vigorat virtu
tem eius in subtiliatōe z penetratiōe aquarum z phibet a siti quam
inducere solet cepe comestuz. Et eadez rō verificatur de alleo. Et ergo
etiam dicit auicenna tertia p̄mi loco p̄allegato: qz allea comedenda sunt
super aquas grossas z turbidas: quia subtiliant eas cito descendere fas
ciūt z prohibent ne stomacho noceant z intestinis z ne venas opilent.

Alleli preterea comestū ante iter: z post hoc ex melleozib⁹ rebus ē z cōue-
 niētiorib⁹ illis qui ventūt ab aere frigido/ vel qui vadūt ad eū vt innuit
 auicēna tertia primi ca. de regendo iter agentē in frigore z cōgelatū. Et
 ex isto seq̄tur q̄ alleum multū valet iter agētibuz: per diuersas terras
 euntibus: z diuersis portibus vtentibus. Juxta illud metricum. Allea q̄
 mane ieiuno sumpserit ore. Hunc ignoratū nō ledit potus aquarū. Hec
 diuersorū mutatio facta locorū. Valet preterea alleū ad puncturā vermī
 um venenosorū z morsum serpentū qm̄ bibitur cū vino qd̄ Auicēna se-
 cūdo canonis cap. d̄ eo se dicit fuisse exptum. Et cōfert etiā morſui canis
 rabiosi: z qm̄ fit emplastrū ex alleoz folijs ficus z cimino sup̄ morſū mu-
 galī cōfert. vt ibidē dicit Auicēna. Cepe vero secūdo auicēnā secūdo
 canonis. cap. de eo cōfert etiā morſui canis rabiosi cū linitur sup̄ ip̄m aq̄
 eius aut amplastratur ex eo cū sale z ruta. Et cepe qd̄ comeditur expel-
 lit nocumētū ventositatis venenosorū. Et dixerunt quidā q̄ ip̄m gene-
 rer in stomacho humorē humidū plurimū frangrantē nocumētūz vene-
 nosorū. Notandū est circa istud q̄ alleum z cepe: z similiter etiā porum
 via cibi nō cōpetunt temperatis corporibus nec calidis z specialiter cru-
 da. parū eīm nutriūt: z male nutriunt z generant sanguinē acutū z pun-
 gitiuū. grossos humores r̄i subtiliāt: z viscosos incidunt: z postq̄ deco-
 cta sunt perdunt p̄sigituitatē z adhuc remanet virtus icissua z subtili-
 r̄ua: vnde magis cocta cōperūt q̄ cruda. Porri eīm sunt calidi z siccī: z
 dant corpori alimētū illaudabile z oculis nocēt: z generant sanguinem
 nigrum melancolicū. somnia terribilia: z neruos ledūt. rōne p̄sigituſtra-
 tis eorū nocēt dentibus z ḡngiuis: z nullus colericus z melancolic⁹ eis
 vratur: z specialiter crudis. Cepe calide sunt z h̄nt caliditatē sup̄flūā r̄r
 restrem cū humiditate aquosa subtili indigesta. Si comedant cruda ge-
 nerāt in stomacho humores malos z putrefactibiles z corruptibiles z
 inducūt somnia mala z terribilia z dolorem capitis. Et nimis vsus ea-
 rum disponit hoīem ad memoriā deperdendā: z perturbat intellectum:
 z p̄ducit ad dementiā. Sed si comedant cocte cū aqua laudabiliū carni-
 um laudabiliter iuuāt digestiones: z minuunt eaz nocumēta z tēperant
 cibaria frigida cuz q̄bus decoquūtur: sed melius est eis nō vr̄. Allea ca-
 lida sunt z declināt ad aliqualem humiditatē: s̄ minus q̄ cepe: valēt cō-
 tra v̄tositatē z valent in tussī: z bene screeare faciunt: sed nocent vsui et
 dolorem capitis inducūt: z sunt tyriaca rusticorū. Et sic p̄dicta solū cō-
 uentunt his q̄ fleumatici aut grossum viscosorū humorē habuerit. Cole-
 rici vero a p̄dictis abstineant. ¶ Secūda est nux: de qua dicit Auicēna
 secūdo canonis. cap. de ea. q̄ ip̄a cū ficibus z ruta est medicina oīb⁹ ve-
 nenis: z ex ea cum cepe z sale fit emplastrū super morsum canis rabiosi.
 Et istud maxime intelligitur de nuce sicca ante cibū sumpta modo p̄di-
 cto. Et circa istud vltorius sciendū est q̄ nuces sicce peliores sunt recen-
 tibus z humidis. q̄ sicce magis v̄ctuose sunt rōne cufus in colerā con-
 uertunt: z inducunt capitis dolore: z oculos turbāt z vertiginē generāt:

z specialiter sumpte post cibū. z lingue paralyſim inducūt: z vomitū p-
uocant z vesicas in ore faciūt. Et habentes stomachū colericū maxime
debēt euitare nuces siccās z q̄ro antiq̄ores tanto peiores sunt. Recen-
tes aut minus male sunt: q̄ nō sunt tāte vinctuositatē. z ideo nō generāt
dolozem capitis aut vertiginē z similia sicut sicce: z rōne bñditatis lu-
bificātis laxāt ventrē. z si aliq̄tulus torreantur z comedant post cibū
pprimūt cibū sumptū. Et sic p̄t q̄ nuces recētes sunt magis cōuenien-
tes corporibus sanis q̄ sicce. ¶ Tertia est ruta: de qua dicit Auicēna sc̄do
canōis cap. de ea: q̄ resistit venenis. Et postea subisigit. Et bibat q̄ sibi
timet ne in potu sumat venenū z p̄ſigi a venenosis s̄ semie ei⁹ pōdus. 3.
.i. cū folijs suis cū vīno. z pp̄tē si bibit cū nuce z bolo omnib⁹ p̄ritis z
cōmixtis. Et dicit Aristoteles in de aīalibus q̄ cū mustella vult pugna-
re cū serpente siue cū buffone ipsa comedit rutā vt interficiat eū: q̄ odor
rute est inimicus veneno. vñ comestio rute cū ficub⁹ z amigdalīs dulci-
bus ī mane p̄seruat a veneno. ¶ Notādū circa istud q̄ duplex est ruta. q̄
dā domestica z alia siluestris. Domestica melior siluestri est: q̄ siluestris
z maxie sicca calida z sicca est ī quarto gradu: quare plurimū sumere s̄
ea est p̄nctosum. Domestica nō humida calida z sicca est in secūdo gra-
du sicca vero in tercio. Et est incisua resolutiua carminatiua ventositatū
z istud maxime p̄uenit sicce. Itaz dicit serapion. cap. de ea. q̄ est de reb⁹
magis p̄ferentibus inflationib⁹. i. v̄tositatib⁹: sed in humida est īflatio.
Item ruta vehementer acuit visus z pp̄tē succus eius cū succo fenicu-
li z melle collitio facto ex ea aut comesta vt dicit Auicēna sc̄do canōis.
cap. s̄ ea. Quia tñ in succo rute quedā est bauractras nocēs oculo. id ru-
ta pōt applicari oculo ventilando ita q̄ solū vapor siue fumalis euapo-
ratio eius z nō substantia rute ad substantiā oculi p̄tingat. ¶ Quarta ē
pīra. de q̄bus dicit Auicēna sc̄do canōis. cap. de eis. q̄ sunt cura sūgoz
morificantium. z q̄si coquūtur isti fungi cum pīris minoratur nocumē-
tum ipsorz. Vel pōt iste textus verificari de pīris aromaticis: q̄ sui aro-
maticitate ipsīs p̄fortarent. z sic nocumētum veneni repellerent. ¶ Quī-
ta est raphanus: de quo dicit auicenna sc̄do canōis. cap. de eo. q̄ p̄fert
morſus vīpere. z cū vīno morſus cornute etiam. z semen eius cōfert vene-
nis z vermibus venenosis. Et si ponatur frustum ei⁹ sup scorpiones mo-
ritur z aqua eius est experta in hoc z est fortior. Et si momorderit aliq̄
scorpio q̄ raphanum comederit nō nocebit ei. Et p̄fert etiā p̄focatiōnē
que fit a fungis mortiferis. ¶ Elepōt dicit q̄ raphanus valet cōtra vene-
num: quia puocatiuus est vomitus: z sic per vomitum stomachus pur-
gatur a malis humoribus si qui in eo sunt. ¶ Et circa istud sciendū est s̄
raphano de radice que sunt p̄p̄inqua in complexionē q̄ nocent corpo-
ribus colericis. generant em̄ sanguinem acutum z punctiuuz. z rapha-
nus est malus stomacho faciens eructuare: z generat humorem grossū
Et si digestiua sit debilis generat humorem crudū. habet tamen virtu-
tem subtilitatiuam z incisiuam. Quidam aut comedūt radicem z rapha-

num post alios cibos: ad confortandū digestionem. de quo admirat Sal-
lienus. Vñ verū est qđ experientia docet. Et dicunt sapiētes medici / qđ si
comedant post alium cibū: iuuant ad digestionem z descensum ei⁹ z yē-
trē laxāt: sed si comedant animalū cibū ipellūt cibū ad supiora: z vomitū
inducunt. Bonū est autem qđ comedantur cū aceto z sale post alios ci-
bos: z in pauca quantitate. Ulex est tamē qđ oculis nocent z capiti. Ita
sis vero tertio almasoris dicit qđ raphanus longam faciendo moram in
stomacho incidit fleuma: cuius folia cibū digerūt: z appetituam adiu-
uant quādo paz sumitur de eis. ¶ Sexta est tyriaca que a toto genere
valet contra venenum. z ideo valet tam rationabilibus qđ brutis: cōtra
venenum tam frigidum qđ calidum. Et sub tyriaca potest comprehen-
di metridatum: quod simile operatur. De tyriaca enim dicit auicenna
sexta quarti tractatu tertio. capitu. primo. Scias qđ canon maximus in
curatione veneni est confortatio caloris innatis z excitatio ipsius ad ex-
pellendum sicut facit tyriaca. De tyriaca vero metridato simul dicit au-
cenna: sexta quarti. tractatu primo. cap. de medicinis communib⁹ adve-
nena. Sūt medicine que cōtrarie sunt veneno quare nō pmittunt ipm
peruenire ad cor. z sunt sicut tyriaca z metridatum.

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus.

Nec sit infectus nec olens fetore cloace.

¶ In hoc textu notatur quatuor circa electionē aeris habitabilis. Quo-
rū primū est qđ hō dz eligere aerem mūdū. i. nō infectū vaporib⁹: qđ aer
innūdus alterat cor fm cōplexionē illius qđ sibi cōmiscet. sicut innuit
Haly. tertia regni. in p̄mēto illius canōis. Omnia hec em̄ zc. ¶ Secūdu
est qđ hō debet eligere aerem luminosū. Aer em̄ turbidus inducit i cor-
pore tristitias z pigriciē qđ aer turbatus cōmiscet hūiores: z turbidus ad
cor puenit: qđ ex ipō z humorib⁹ grossi z turbidi generant spiritus aīaz
tristificātes z pigriciē inducētes. Nichil est ergo qđ magis iocundū facit
homines atq; minus grauem qđ in claro aere ambulare vel mane surge-
re. ¶ Tertiu est qđ homo debet vitare aerem infectū cuiusmodi est aer i
quo fiunt strages. Cōter em̄ in locis in qbus p̄cessit maxima hoīm inf-
fectio sequitur pestis z in locis vicinis. Aer em̄ infectus quando inspira-
tur inficit spiritus in nostro corpore. Quartum est qđ homo debet vitare
fetorem cloace. et per hoc innuuntur infectiones particulares aeris: cu-
iusmodi est infectio aeris larrinarum vel fouearum coquine vel locoz
in quibus p̄ficiuntur cadauera mortua z ossa mortuorum z aertōvicini-
sque in qua putrescit linum vel canapis. Aer em̄ taliter infectus inficit
spiritus nostri corporis z maxime cerebro nocet. Et hīc est qđ dicit Au-
cenna. secunda primi doctrina secūda. cap. secundo. Et aer quidē dum
est ipatus z clar⁹ neq; substātia extranea p̄plexiōi spūs p̄raria ei admī-
scetur: est sanitatē efficiens z ipm p̄seruans. z cū mutatur p̄rluz sue ope-
rationis operatur. Et pro maiori declaratione predictoz sciendum est

q̄ aer necessarius est in regimine sanitatis dupliciter. Primo quidē p̄
 pter refrigerationē cordis. Secūdo pp̄ expulsionē fumosaz supfluitatū
 tribulantū sp̄ritū z calorē innatū. sicut em̄ ext̄ioribus nos videmus q̄
 ignis sine euentatione aeris suffocatur z extinguit. sic etiā imaginari de
 bemus q̄ sp̄s z calor innatus indiget aere sp̄m nutriente cōseruante z
 obtempante. Obtemperatio igit̄ caloris innati: fit p̄ aeris attractōnē. et
 eius depuratio fit p̄ aeris expulsionē. Primū q̄dem fit p̄ motū attractō
 nis z sc̄dm̄ p̄ motū expulsōis. Si igitur aer attract⁹ sit feridus z impu
 rus corrūpitur calor z sp̄s innatus. Aer igit̄ debet esse bone substantie
 cui nō admisceat aliq̄d ex vaporibus nec fumositate extranea. Nō em̄ d̄z
 esse aer turbidus nec nebulosus: nec malis vaporib⁹ admixtus. hic em̄
 aer humores cōturbat z animā cōrrisat vt dictū est. Et d̄z esse discoop
 tus celo z nō inter parietes z tecta cōstrictus: z vt sit ad vnū dicere ma
 xime euitādus est aer iclusus z nō euētatus. Ulex est tñ q̄ tpe epidimie
 in quo accidit aeris putrefactio cōis eligendus est aer inclusus. Tñ tē
 poribus illis bonū est manere in domib⁹ et tenere fenestras clausas ne
 aer putrefact⁹ ingredatur: sed als aer discoopertus melior existit. Euit
 tandus est p̄terea ī regimie sanitatis aer cui miscentur vapores lacuum
 z pfunditatū aquam putridam p̄tinētū z olerum talis: qualia sunt cau
 les z eruca z similia. z arboz viscosarū malaz q̄les sunt ficus z nuces.
 Ampius eligendus est aer in quo suffiant venti ex terra alta vel equali
 Et multū etiā sollicitari debem⁹ q̄ aer nō excedat in aliqua qualitatē
 primaz. scz caliditate/frigiditate/humiditate/z siccitate. quod si forsan
 p̄tigerit obtemperetur p̄ artes quantū possibile est. Et ista colligunt ab
 auicēna sc̄da primū. doctrina secunda. cap. de diuersis.

Si tibi serotina noceat potatio: vina

hora matutina rebibas: z erit medicina.

¶ In hoc textu ponitur vnū documētum. z est si quis male valuerit ex
 sumptione vini de nocte siue tpe serotino: talis in crastino d̄z iterato su
 mere vinū. Unde potatio vini nocturna potest inducere ebrietatē siue si
 rim matutinā. vel potest inducere supcalesactionē corporis. Si vero in
 ducat supcalesactionē corporis: tunc maxm⁹ error est de mane itez sume
 re vinū. quia est addere ignem igni. Si vō homo incurrat ebrietatē cuz
 aliquali nausea: tūc de mane bonū est sumere vinū: quia ex sumptōe vi
 ni de facili tunc puocat vomitus ex quo sequitur mundificatio stoma
 chi: qua mundificatōe facta de facili cessat nocumētū ebrietatis z nau
 sea. Et p̄pter ea cōsultat yprocras semel in mense inebriari: vt ex ebrieta
 te puocetur vomit⁹ qui est maxime p̄seruatiuus ab egritudinibus cro
 nicis. id est longis z malis. Si etiā ex potatione vini nocturna ledat ali
 quis: z hoc p̄pter incōsuetudinē potandī vinū tunc de mane potest cō
 cedi vinū vt assuescat. z sic minus ledit a sumptione vini. A cōsuetō em̄
 minor fit lesio. vt vult yprocras secunda ampleximoz ibi. Ex multo tē

pore cōsuetā z c̄. Si vero ex potatiōe vini nocturna sequatur sitis matu-
 tina: illa est mendosa q̄ curat potatione vini: magis tñ sedatur potatione
 aque. Et quia iam dictū est de lesione ex sumptiōe vini. Sciendū est q̄
 homo debilis cerebri z etiā cuiuscūq; alterius cōditionis summope ca-
 uere debet a frēquā ebrietate. Frēquē enim ebrietas scdm Autcēnam ter-
 tia primi capitulo d̄ regimie aque z vini/ inducit sex incōmoda in corpe
 humano. Quorū primū est corruptiō pplexiōis epatis: quia vinū supflue
 bibitū ad epar veniens vel supflue resoluit calorem ipsius. vnde amittit
 virtutē sanguificaz: z loco sanguinis generat aq̄sitates efficiētes ydropi-
 sim vel incendit epar z humores eius. vnde generatur lepra vel mania
 Secūdū est corruptiō cōplexionis cerebri ppter assiduam eleuationem
 fumoz vini ad ipsum disponentium calidum cerebrū manie z frenesi z
 frigidū epilētie/ litargie/ appoplexie/ z subeth. Tertū est debilitas ner-
 uoz. videm⁹ enim bibulos inebriari solitos tremere caput z mēbra nō so-
 lum in senio sed etiam in senectute z iuuentute quandoq;. Quartū est
 egritudines neruozum: sicut spasmus et paralytis/ quia vinum supflue
 acceptam sepe in stomacho acetum efficitur quod valde nocet neruis.
 Sepe quoq; cōuertitur ex defectu digestiōis in aquositates indigestas
 que neruos remollit. Et sepe ducit humores grossos ad neruos quib⁹
 distenduntur v̄l cōtrahuntur. ¶ Quintū est appoplexia/ ppter humidit-
 rates cerebri multiplicatas a vino/ ita vt totaliter opilent vias spirituu⁹
 animalium a cerebro in membra. ¶ Sextū est mors subitanea/ dum scz
 stertendo z dormiendo v̄le anhelitus multitudīe vini: vel humiditātū
 ex eo generatāz clauduntur z ebrius suffocatur. Et licet vinū imodera-
 te sumptū predicta inducat nocumenta: moderate tamen sumptūz mul-
 tā inducit iuuamenta. Tangit eim Autcēna cap. presallegato quib⁹ ei⁹
 iuuamenta. Primum est q̄ est bonus cibi penetrator in toto corpore. Id
 est facilem efficit penetrationē cibi cui imiscetur ad omnia membra: suis
 calore subtilitate z cōuententia in ppteritate occulta. Secūdu⁹ est q̄ in-
 cidit fleuma: z hoc suis calore et subtilitate substantie et resoluit ipsum:
 ipsum coaptando expulsionē: vias aperiendo z naturam cōfortando ad
 expulsionēz. Tertium est q̄ educit coleram rubeam in vrina z alijs eua-
 cuationibus: vt sudore egestionē z resolutionē insensibilī. Et istud intel-
 ligendū est de vino subtili sub rubeo vel albo quod vel debile sit ex na-
 tura sui vel fortiter limphatum. alioqñ multiplicaret coleram p conuer-
 sionem ipsius in eam: z supcalectiōez epatis ab eo. Quartum est q̄ fa-
 cit melācollā que grossa est z tardī motus facilliter labi p canales ppter-
 os ab epate ad splenem. z a splene ad os stomachi. z tandem a corpore
 cū fecib⁹ exire. z flectit seu repmit nocumētū melancolte ppter cōtrarie-
 tatem in complexione z modo substantie z in effectibus. Istam melanco-
 lia tristitiam pusillanimitatē z avaritiam parit. Vnum vero gaudium:
 audaciam: magnanimitatem et liberalitatem. Quintum est q̄ resoluit
 omēs modos seu species lassitudinis: nisi multa caliditas extranea fue-

rit eis sociata: quoniam uinum resolutos spiritus abunde reparat / virtutem confortat / humiditates relictas in musculis neruis cordis et iuncturis tollit aut minuit. Et si fuerit opus humectatione in lassitudine arefactua uinum uelociter humectat: dummodo limphetur. Preter autem ista suauem ta plurima alia inducit. Omnium enim uelociter et subito nutrimentum est / calorem et spiritum naturalem confortat / et torum corpus calefacit ingenium clarificat / iram comescit / tristitiam remouet / libidinem incitat. Et super omnes potus semiscrudos humores digerit. Et ut sit ad unum dicere uinum reddit hominem uirilem: et secundum animam et secundum corpus. unde ceteris paribus non bibentes uinum sunt effeminati: respectu uini bibentium.

Signit et humores melius uinum meliores

Si fuerit nigrum corpus reddit tibi pigrum.

Uinum sit clarumque uetus subtile maturum.

Ac bene limphatum saliens moderamine sumptus.

¶ Sic primo ponit uinum documentum de uino. Et est quod uinum melius meliores generat humores. Et causa est: quia quanto massa mox est melior: tanto humores ex ea geniti meliores esse debent. Deinde subdit quod uinum nigrum inducit pigritiam in corpore. Et causa est quia uinum nigrum grossius et terrestris est relictis. ergo spiritus ab eo geniti grossi sunt. Juxta illam auctoritatem Galieni prius allegatam. Quicquid de aliquo re dissoluit et unde dissoluit necesse est ut assilletur. Spiritus autem grossi faciunt corpus graue siue pigrum. Deinde ponuntur septem documenta circa electionem uini. Primum est quod debet eligi uinum clarum. tale enim quia subtile est spiritus subtiles et claros generat. Secundum est quod debet esse uetus. id est non nouum. Nouum enim uinum siue mustum ceteris paribus facillius inebriat: fluxum uentris prouocat: atque colicam inducit. et cetera accidere ita posterius dicenda ibi. Impedit uinum. Hec est intelligendum quod uinum debet esse omnino uetustum. tale est secundum Aulicem. tertia prima capitulum de regimine aque et uini. est quasi medicina et non sicut potus. id est magis inest ei uisus altaria corporis ad caliditatem et siccitatem quam uirtus alterabilitatis a corpore per opus nutritionis. et est pauca nutrimentum: quia est spoliatum a fece et uiriditate quam prehabuit: et pene igneus factus. propter quod in aggregatore scribitur. capitulum de uite auctoritate galleni / quod est calidum et siccum in tertio gradu. Tertium est quod uinum debet esse subtile. Subtile enim uinum multos spiritus precreat atque subtiles / grossum autem grossos. Quartum est quod uinum debet esse maturum et non stipticum. Uinum enim stipticum abscedit omnes species euacuationis. ut uult galienus in commento illius canonis tertie particule regiminis acutorum. Sciendum etiam est. et ergo nocet corporibus indigentibus euacuatione per urinam et omnibus membris superioribus. ut ibidem etiam dicit Galienus. Terium est tamen quod uinum stipticum conueniens est infirmitatibus accidentibus in intestinis. ut ibidem dicit galienus et etiam superius dictum est. Remouetur tamen stipticitas a uino per multam commixtionem aque. ut ibidem etiam uult galienus. Quintum est quod uinum debet esse

limphatum: quia per hoc remittitur vinum a sua fumositate: et sic min⁹
 inebriat. Et istud vix est de vino subtili. Vinum tamen grossum si lim-
 phetur citius inebriat: quia per hoc subtiliatur et magis fumosum efficitur.
 Et de isto vino intellexit auicenna quando dicit tertia p^mi. cap. de
 regimine aque et vini/ q^d vinum limphatum citius inebriat q^m vinum pu-
 rum. ¶ Sextum est q^d vinum debet esse saliens cum propinat. et est vna
 de conditionibus boni vini prius dictis. ¶ Septimum est sumptum ex
 conditione bibentis et non vini. et est q^d vinum d³ temperate sumi: quia tē-
 perate sumptū acuit ingenium et inducit iuamēta p^{us} narrata. Ex pre-
 dictis omnibus p^{cludi} potest q^d vinum eligibilis et melius in sanitatis
 regimie est vniū mediū seu equale inter vetustatem et nouitatē. et est cla-
 rum ad rubedinē trahēs/ bonū h^{is} odorē: et equalis saporis q^d nec acre
 nec acutū nec dulce sit: q^d non fumosum nec grossum nec valde subtile:
 sed ad subtilitatem declinans: q^d etiam inter fortitudinem et debilitatez
 obrinet mediocritatem. quod etiam non creuit in saxosis et lapidosis mō-
 tibus nec iⁿ terra simpliciter plana et arabilis: sed in terra mōtuosa versus
 meridiem discooperta. et in regione non nimis calida: nec nimis frigida.
 Et ista partim colliguntur ex auicēna tertia p^mi. loco preallegato. ¶ Cir-
 ca regimen vini quo ad etates notande sunt tres regule quas ponit auic-
 cenna tertia p^mi loco preallegato. ¶ Prima est q^d dare vinum pueris
 in potu est sicut ignē addere igni in lignis debilib⁹. eo q^d pueri vebemē-
 ter rari sunt et de facili inflamabiles. p^{pter} abundantia sui caloris innati:
 et sunt debiliū neruoz et debilis cerebri. quare ledit eos multipliciter vniū
 et inflatione facili: et percussione cerebri et neruoz sua penetratione faci-
 lima: et effumatione copiosa. Cum igitur pueris vinuz in potu datur: ca-
 lor ei⁹ inflamabilis calori pueri inflamabili additur in corpe pueri quod
 est pauce resistentie: sicut debile lignuz vel arundo sicca vel stipula ar-
 da ante facie ignis. ¶ Secunda regula est q^d seni potest dari vinū in po-
 tu quantum tolerare potest sine nocumento scz q^{ntū} appetit appetitu na-
 turali et regulato. Sicut em̄ veteres ocree aridez rugate renouantur: oleo
 leniunt et applanant. sic corpa senū potu vini electi sicut vini beluensis.
 Senes em̄ frigidi sunt et a vino calefiunt: et habent spiritū iristē et abun-
 dant in melancolija. sed vinum exhilarat eos: et melancolias reprimit: cō-
 muniter male dormiūt vinum vero puocat in eis somnum. Ad op^{lati}
 ones prouisi sunt: quas vinum aperit et eas prohibet. Et sic sicut vinum
 est pueris contrarissimū: ita senibus vtilissimum. ¶ Tertia est q^d vinum
 temperate dandum est iuuenibus. temperate quidem scdm mensuram
 quantitatiuam et decentem limphationem. Licet em̄ iuuenes sunt cal-
 di sicut pueri: tamē habent mēbra solidiora neruos et cerebri fortes: q^{b⁹}
 potenter resistunt nocumentis potu vini. Consequuntur etiam ex potu
 vini sobrie sumpti iuamēta p^{lim} videlicet educationē colere/ et corpale
 robur et ingenij acumen/ abundantiam spiritū subtiliū et paruoz.

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara

De validis cocta granis satis ac veterata.

CIn isto textu ponitur quæ circa electioz ceruisie Quoz patris est qd dicitur eligi ceruisia non acetosa: q: acetosa nocet stomacho. Aceti enim nocet nervis sicut Aulcæ. in pluribus passibus. Jam stomachus est membrum valde nervosum. et hoc quo ad eius officium. Secundum est qd ceruisia debet esse clara: q: turbida opilat atq: calculosis nocet: nimium inspingat ac inflationem inducit atq: breuitatem anhelitus. et est multorum fleumarum generatio. Tertium est qd dicitur eligi ceruisia de bonis granis non corruptis. scilicet de optio ordeo: tritico siue auena. q: quanto grana sunt meliora: melior ex eis generatur humor. Quartum est qd ceruisia debet esse bene cocta: q: melius digeritur et amicitur a natura recipitur. et nocumeta que perveniunt ex bibitione eius melius tolerantur. Ceruisia enim non bene cocta veteritates in ventre inducit/ torsionem, inflationem atq: colicam. Quintum est qd ceruisia debet esse antiqua: et a febris munda: si nimium reces. Reces enim ceruisia inducit eadem nocumeta que ceruisia non bene cocta. et cum hoc de se facillime inducit stranguriam.

De qua potetur stomachus non inde grauetur.

Hic ponitur unum documentum circa usum ceruisie. Et est qd vitæ ceruisia debet esse vitæ temperata/ sic qd non grauet stomachum vel inducat ebrietatem. Ebrietas enim que ex ceruisia pervenit defior est ea que ex vino est: magis duras: cum ex ceruisia fumus et vapores elevati ad caput sunt grossi quare minus resolvable sunt quam qui ex vino elevantur. Et est hoc sciendum qd in principio prandii vel cene cerevisis paribus vitæ est incipere suum potum a ceruisia quam a vino. Cuius causa est qd in principio mensæ corporis est famelicum et sic stomachus ante principium suppletionis cibi famelicus erat et sic traxit superfluitates a membris. Si ergo vinum in principio mensæ se daret ex quo natura maxime trahit vinum: qd de se maxime nutritivum: ille superfluitates scilicet a stomacho tracte simul cum vino ad partes corporis traherentur. sed natura non ita aude trahit ceruisiam. Sicut ceruisia lavat humores adhaerentes officio stomachi. et propter illam causam medici prescribunt qd in maxima fame debeat prius provocari vomitum quam cibum sumatur/ ut ille superfluitates a stomacho famelico tracte evacuentur ne permisceantur cum chilo. Sicut timens suum ex nimia potatione vini debet bibere ceruisiam. Hippocrates enim sitim medicosam reprimat.

Temporibus veris modicum prandere iuberis

Sed calor estatis dapibus nocet imoderatis.

Autumni fructus caueas ne sint tibi luctus.

De mensa sume quantum vis tempore brume.

In hoc passu determinatur de quantitate cibi sumendi secundum diversitatem temporum quatuor anni/ que sunt ver/ estas/ autumnus/ et hyems. Et dicitur textus primo qd tempore veris debemus modicum prandere. id est paucum sumere cibum. Et idem vult aulcæ. secunda prima doctrina secunda. ca. vii. et tertia prima doctrina quinta. de regimine temporum cum rectificatione aeris. Et ratio huius est ut ibidem ens vult aulcæ. qd tempore hyemis propter gulositatem/ exercitij puritatem et resolutionis prohibetur.

one multiplican̄ hūores crudī. & maxie fleumatici q̄ pp̄ p̄portionalitatē
t̄p̄is tūc maxie generant̄. & isti ī interiorib⁹ corp̄is coadunant̄ pp̄ frīg⁹ cir-
cūstās. Ver̄ aut̄ sup̄ueniēs istos hūores crudos ī int̄iorib⁹ quoadūatos
elliquat̄: & facit eos currere p̄ totū corp̄us. q̄re natura tūc multū occupat̄
circa digestiōe eoz. Si ḡ t̄p̄e veris daretur magna quātitas cibi natu-
ra a digestiōe talū hūmoz fleumaticoz impediret̄ & diuerteretur. q̄z p̄
istos humores & magnā quātitatē ciboz nimū grauares. Et sic tales hu-
mores in corpe manerēt indigesti. & currētes ad aliquod mēbz illic egrī-
tudines inducerent. Et ḡ summōpe cauere debem⁹ a magna quātitate
ciboz in vere: q̄z dim̄nuit ciboz tali t̄p̄e est vnū de maxime p̄seruātib⁹
ab egritudinibus veris. vt vult autē. sc̄da p̄mi loco p̄allegato. Et istud
q̄d dicitū est maxie veritatē h̄z de medio & fine veris. & nō de initio eius
q̄z initū eius hyemi assimilā. q̄re tūc hō pōt nutriri sicut in hyeme. Et
istud etiā intelligēdū est q̄n ver inuenit corp̄us repletū hūozib⁹ fleuma-
ticis crudis. Si em̄ ver inueniat corp̄us t̄patū in hūozib⁹: cib⁹ in eo dan-
dus est s̄z mēsurā caloris innat̄. & resolutiōez que fit a corpe q̄z tūc abla-
ta est cā q̄re dim̄nueret cib⁹. Et istud voluit p̄po. p̄ma āphorismoz dū
dicit. T̄tres hyeme & vere calidissimi sūt natura & somni lōgissimi. In
his igit̄ t̄p̄ibus oblatiōes plures dande sunt. etem̄ innat⁹ calor est mul-
tus. nutritiōe igit̄ indigent amplior. ¶ Secūdo dicit q̄ nimia sumptō
cibi nocet in estate. Cui⁹ cā est q̄z tūc t̄p̄is digestiua h̄tus est debilis / cū
sp̄is & calor inatus q̄ sunt instrumētū virtutū multū sunt debiles sparsi
& resoluti p̄pter caloriē extrinsecū vehemētē habentē eos ad exteriora. &
ḡ mult⁹ cibus nō possz digerī. Et circa istud sciendū est q̄ pp̄ vehemē-
tā resolutiōis hūiditātū tā substāntialū q̄ nutritiōis corp̄is in estiuo
t̄p̄e grossior & maior cibus exhibēdus esset si virtus sufficeret ad digerē-
dū talē & tm̄ s̄z q̄z nō sufficit vna vice multū digerere cibū: p̄az & sepe ḡ
eo dādū ē. Juxta illud galeni p̄ma āphorismoz p̄mēto illi⁹ canōis. Et
q̄bus semel aut bis dicitis. In estate cibus multotiens erit dādus & pa-
rum. multotiens q̄z idiget pp̄ sepiōimā dissolutiōem. p̄az pp̄ h̄tus v̄fe-
ctiōe. Et licz in estate p̄az de cibo sit dandū: multū tm̄ de potu pōt da-
ri. cū tunc resolutio maxia fiat & desiccatio corp̄is: & eleuatio caloris sup̄
hūidū & plus s̄riat hō q̄z alio t̄p̄e. Vlex est tm̄ q̄z potus vini & p̄cipue vi-
nosū puri minuēdus est: q̄z tale vinū est facile inflamabile & caloriē tā acu-
tū estu violento excēdere facit. & ḡ si bibat vinum miscenda est mul-
ta aqua. & dimittatur vinū vetus & forte. ¶ Tertio dicit q̄ in autūno de-
bem⁹ cauere a fructibus saltez illi⁹ temporis: vt vuis / persicis / ficub⁹ /
& similib⁹. vel saltem nō multum de eis comedere: quia tales fructus ge-
nerāt sanguinē dispositū ad putrefactiōez. p̄pter ebullitiōe quaz in cor-
pore & humoribus faciunt. & maxime si fuerint ī stomacho immūdo vel
in cacochimico corpore recepti: quale corp⁹ in autūno sepius occurrit.
Et sic male tunc accidūt egritudines scilicet vartole / morbilli & pestilentes.
¶ Pro maiori tamen notitia regiminis cibi & potus tempore autū

ni sciendus est: q̄ tempore autūni debet euitari fames z sitis z repleto
 multi cibi in vna hora: vt vult Rasus quarto alimafors. ca. de regimine
 corpis fm̄ ip̄a. Vnū p̄erea qd̄ bibitur ip̄e autūni vehemēter est lim-
 phandū/ vt corpus humectet z calorē rep̄at: s̄ nō sup̄flue d̄z līmp̄ha
 rī tantū q̄tū in estate: neq̄ sup̄flue d̄z tūc bibi: q̄ tunc natura debilita
 ta nō sufficeret ipsum regere z digerere z nimis limphatum calores ob-
 tunderet z multiplicaret vērositates q̄b̄ colica generari poss̄. ¶ Quar-
 to dicit q̄ ip̄e hyemali debemus sumere cibū tm̄ q̄tū volum⁹. i. plus q̄
 ceteris temporibus. Et idem vult auicēna tertia p̄ami. loco p̄allegato.
 Et galenus in commento illius amphorismi p̄ime particule ampho-
 rismoꝝ. Et quibus semel aut bis vbi dicit. In hyeme mult⁹ cib⁹ z pau-
 latiz est dandus. Et ratio huius est: quia calor nostri corporis in hyeme
 est fortissimus: tum quia virtus: tum quia fortificatus p̄ antiperistasis.
 Id est iuxta positionem sui cōtrarij: videlicet frigiditas aeris nostra cor-
 pora circumdantis. Et istud ver⁹ est in corporibus robustis z carnosis: z
 non in rasis z debilib⁹ quia in talibus corporibus frigus int̄suz hyemis
 non confortat calorem sed magis debilitat. Et istud innuit ypocras p̄-
 ma amphorismoꝝ dicens. Ventres hyeme z vere calidissimi sunt na-
 tura z somni lōgissimi. In his ergo ip̄ibus ablatōes plures dande sūt
 etm̄ innatus calor est multus. nutrimento igitur ampliori indigent. Et
 ex isto etiā sequitur q̄ nutrimenta grossiora z durioris digestiōis p̄ueniūt
 hyeme q̄ alijs: ip̄ibus: q̄ calor est fortior. Vnū aut̄ quo vtendū est hoc
 ip̄e d̄z esse roseū nō albū cū aqua pauca. ¶ Notādū hīc q̄ licz p̄siderari
 one habita ad fortitudinē caloris z digestiue virtutis in hyeme grossio-
 res z dēsiores cibi p̄ueniāt: q̄ tm̄ corpora tūc disposita sunt ad op̄latiōes z
 repletiones ex fleumate plurimo. nec ab eis resolutio multa fit a cōtinē-
 te tutus est vti tunc mediocribus cibus inter solidū z rap: grossuz z sub-
 tile sicut carnibus hedi vituli mutonis: lucis p̄cis z cancris. Et vtētib⁹
 grossiorib⁹ cibus vt boue/porco/ceruo/cōchis/ostreis/carpis. z similib⁹
 expedit vt vnica comestiōe ī die p̄tēnt: v̄ vtant sepe reb⁹ diu reticis z
 ap̄ituis vt petrosilino/nasturtio/apio z silibus. z forti vtant exercitio.

Salvia cum ruta faciunt tibi pocula tuta

Adde rose florem minuit potenter amorem.

¶ In hoc passu ponunt duo remedia corrigentia potū malū. Quorum
 p̄mū est salvia. cui⁹ folia ip̄osita potui corrigūt maliciā potus sua p̄pe-
 tate. z etiā in se hñt virtutē p̄fortādī neruos z cerebrū q̄b̄ p̄fortatis me-
 lius resistunt malis fumis recipiēdis q̄ p̄ueniūt ex malo potu. Scdm̄ ē
 ruta cuius etiā folia integra absq̄ eoz alia cōtritiōe debēt potui ip̄o-
 ni: quia sua caliditate z p̄p̄ietate corrigunt maliciā potus. Et de ruta
 quomodo valet contravenenū p̄ius dictū est ibi. Allea nux ruta. Post
 ea subdit textus q̄ istis duobus predictis potest addi flos rose. Et hoc
 maxime debet intelligi de rosa rubea que sua aromaticitate existente in

eius superficie: et similiter sua stiptitate corrigi maliciam potus.
**Nausea non poterit quemq̄ vexare marina
Aurea cum vino mixtam si sumpserit illam**

In hoc textu ponitur vñū remediū contra nauseam siue vomitum
puenientes transfretantib⁹ nō consuetis dicēs q̄ ille qui debet transfre
tari anteq̄ nauē intret: debet aliquibus dieb⁹ miscere aquā marinā suo
vino. Et istud est remediū pro diuitibus. qz si pauper fuerit debet pota
re aquā marinā vt facilius nauseā eulret. Et causa hui⁹ est qz aqua ma
ris salsedine habet: et sic sua salsedine et stiptitate que cōsequitur salsedi
nē orificiū claudit: et per hoc vomit⁹ impeditur. Et circa istud est notan
dus qz sicut vult auicēna tertia p̄mi cap. de regimine iter agētis in mari/
viator in mari nō dz multuz conari retinere vel cōpescere a p̄cipio nau
seam vel vomitū: lz dimittatur vomitus ipsius continuari: donec per ip
suz fuerit bñ purgat⁹. hoc ei preseruat a multis egritudinib⁹: et nedū p̄
feruat/ immo etiā curat vel alleuiat graues et magnas egritudines. vt le
p̄ā/ ydropisim/ appoplexiā/ frigiditatē stomachi: et eius inflationē. put
vult auicēna tertia p̄mi doctrina sc̄ba cap. sc̄bo. Si tñ vomit⁹ viatoris i
mari supfluxerit sic qz vehemēter debilitet ip̄m restringendus est come
stioe fructuū stipticorū et acetosorū: sicut sūt citrona et mactana acetosa. vl
poma de carpēduto et mala gnata acetosa qb⁹ orificiū stomachi p̄forta
tū depellit hūiores iferi⁹. et stomach⁹ etiā p̄fortat⁹ ab his hūiores repe
lit effluētes ad esū ex agitatioe abvndis. Vel pōt semel ap̄i torrefactū bī
bī cū vino vl absintū pōt comedi aut bibi et sili panis assat⁹ et ifusus in
vino bñ redolēte comest⁹ valz ad idē. Et vlz valz nutritio viatoris i
mari ex cibis acetosis p̄fortantib⁹ os stomachi: et phibētib⁹ vapores: et fumos
ascēdere ad caput. sicut sunt lētes cocte in aceto vel in succo vae acerbe

**Salvia: sal: vinum: piper: allea: petroselinum
Ex his fit salsa: nisi sit commixtio falsa.**

In hoc textu ponitur modus faciendi salsamentū commune si i mē
sa deficiāt salsamēta sp̄alia. Et p̄ illo ponuntur q̄ncq̄ ex quibus pōt fie
ri salsamētū. P̄amū est salua qua fit p̄dimētū in assatione auce siue de
coctione. Aniuersaliter enim auce assate siue porcelli salua implentur
vt humiditates superflue siue viscositates extrahantur: et odor saluae au
cis aut porcellis imaneat. P̄ost assationem tamē salua etci debet et nō
comedi. Similiter ex salua fit cōdimentuz comestibile a rusticis vel cō
munibus in comestione auce. terunt em alleum cum salua ad auferen
dum aliquid saporis allei. Sc̄m est sal cū vino. et est salsamētū diuituz
siue nobilitum. Ipsi enim deficiente sinapio vel veriuo ponit in falsa
rio vinum cui modicum salis admiscem. Tertius est piper. et est salsamē
tū rusticorū. Cōmiscet ei piper cū fabis et pis. Siliiter etiā ex pane asso
cū ceruisia vel vino et cū pipere fit salsamentū nigrū ad modum pulvis

quod piper dicitur et hoc superfunditur carnibus aut piscibus. Quartum est alleum
ex quo etiam fit balsamentum rusticorum. miscetur enim cum molli caseo et lac-
te terendo alleum; et sic comeditur cum cibo, siue asso siue elixio siue falso siue
dulci et cum ovis duris. Quintum est petroselinum ex cuius foliis contusis cum
veruto vel albo vino fit viridis salsa cum assis comestibilis. Et circa istud
est notandum quod balsamentum siue falsum diuersificantur primo secundum tempora.
Temporibus enim calidis declinant falsae ad frigus vel pauca caliditate
temporibus vero frigidis e converso. Materia igitur falsarum in estate fit veru-
tum vel agresta de summitatibus vitis vel acetum/succus limonum vel
citragulorum vel granatorum cum succara et aqua rosarum. Et interdum in
falsis quae fiunt in estate potest addi aliquantulum serpilli et petrosilini ad
obtemperandum frigiditatem praedictorum. Materia vero falsarum competentium
temporibus frigidis sunt cinapium/eruca/zingiber/piper/cinamomum/
gariofilum/allea/saluia/menta/serpillum/et petroselinum/vinum/aqua/carnium
acetum non forte sed propinquum nature vini. Et in temporibus mediocribus
sunt mediocris caliditatis et frigiditatis. Secundo diuersificantur ratione cibario-
rum pro quibus fiunt. Haec alia et alia cibaria indigent alijs et alijs falsis. si-
cut sciunt dominorum cocli. Ad utrumque enim et similiter vitulorum et capreolorum sal-
sa conueniens est salsa viridis. In estate quidem ex aceto et agresta cum
paucis speciebus: et sine alleis cum petrosilino zingibere alborum agresta/
et panis asso infuso in aceto vel agresta. In hyeme fit eadem salsa cum
pluribus speciebus et paucis alleis et optimo vino et pauca agresta: vel po-
test sufficere sinapium et eruca. Salsa autem pro carnibus bouinis elix-
tis est piper bullitum quod fit ex pipere et pane asso et aqua carnis et pau-
ca agresta. et ista eadem salsa est satis conueniens carnibus porcinis in hye-
me. Possunt etiam carnes porcine comedi in estate: cum aceto et petrosilino
in principio refectiois. Si autem praedictae carnes pastillentur et spaliter bouinae et
porcine. in hyeme quidem apponatur cepe album cum puluere specierum dulcium in par-
ua quantitate. In estate vero sine cepis et cum veruto. vel potest apponi cepe
paruae et in pauca quantitate. Si autem pastillatura fit ex carnibus subtilioribus
non apponatur cepe: sed in estate lac amigdalorum cum veruto et pauco pulue-
re specierum dulcium. et in fine potest apponi ouum quassatum cum agresta. sed in hye-
me loco agreste ponitur vinum et plus de speciebus. Assature autem cuniculorum
et pullorum iuuenium conueniens est salsa in qua est cinamomum: et mica panis
cum agresta quidem in estate. et cum vino in hyeme. Assature autem porci salsa con-
ueniens est liquor descendens quassatus cum optimo vino et cepis in hye-
me et in estate viridis salsa superius notata. Assature autem faseanorum et colu-
barum et turturarum nulla alia salsa indigent nisi sale. Caponum autem et gallina-
rum elixatorum conueniens salsa est aqua decoctionis eorum cum aliquantulo pul-
ueris specierum dulcium. et praecipue si in praedicta decoctione addatur salvia/ysopus
petroselinum/et hoc in hyeme. et in estate sufficit sola aqua cum aliquantulo suc-
ci summitatum vitis. Sed pro falsa caponum et gallinarum pinguium pastil-
landorum nihil penitus est apponendum: nisi aliquantulum pulueris specierum: et in

fine agresta supradicta iestate et optimū vīnū i hyeme. Pisces hō q̄to
sunt grossioris carnis et difficilioris digestionis et maioris supfluitatis et
humidioris nature: tanto indigēt salis calidiorib⁹ et acutioribus. et hoc
etiam verum est in carnibus.

Si forte vis sanus ablue sepe manus.

Et otio post mensam tibi confert munera bina.

Mundificat palmas: et lumina reddit acuta.

In hoc textu ponuntur due comoditates, puenientes ex lotionē manū
post cibū sumptū: Prima ē q̄ p hoc palme man⁹ mūdant. Scda est q̄
reddit lumina acuta. i. pdest oculis. et hoc maxie p accidēs: q̄ manus sūt
instrumenta mūdandi oculos quare multū cōfert eas esse mundas. Et
de istis comoditatibus dictū est etiā p̄us ibi. Lumina mane manus.

Panis nō calidus: nec sit nimis inueteratus

Sed fermentatus: oculatus sit bene coctus.

Modice salitus: frugibus validis sit electus.

Nō comedas crustā colerā quia gignit adustā.

Panis salatus: fermentatus bene coctus.

Purus sit sanus: qui non ita sit tibi vanus.

In hoc textu ponuntur duo vitanda circa electiōem panis. ¶ Primus
est caliditas. nō em̄ d̄z panis comedi calidus. Panis em̄ calidus est hu
mane nature nociuus. Juxta illd̄ Auicē. secūdo canōis cap. de pane di
centis. Nō comedatur calidus sicut est. Panis em̄ calidus nō est apud
naturā receptibilis. et acceptio ei⁹ qui est de fumo et reliquoz sibi similitū
est mala. Et rō est q̄ talis panis multū opilat. Et postea itez dicit Au
cēna. Panis calidus sicut facit sua caliditate et natat ppter suā humi
ditatē vaporosam. et est velocis digestiōis et tarde descensōis. Et quia
iste panis calidus nō cōueniat in regimine sanitatis q̄ ad esum: odor tñ
panis calidi multum pfert. resuscitat em̄ sincopisatē: et possibile est ali
quos homines ytuere ex odore panis calidi. ¶ Secundū est q̄ nō debe
mus comedere panē diu pistum siue muscidū. q̄ talis panis nō est pue
niens p nutrimento nature humane. exsiccat em̄ corpus/ac humores me
lācolicos generat. Et ex isto relinquit q̄ panis nō debet eē calidus nec
vetustate induratus: sed priori die coctus. ¶ Postea in textu ponuntur
quāz pditiōnes panis electi. Quaz p̄ma est q̄ panis debet esse fermēta
tus bene. Et istud vult galienus p̄mo alimētoz cap. secundo dicens.
Optimi aut panū p digestiōe sunt qui maxie fermentati: et q̄ assationē
habuerunt a cōmensurato igne in clibano. Et itez eodē cap. dicit. Qui
vero infirmētatus est/ nullū utilis est. Et scdm̄ Auicēnam secundo cano
nis cap. de pane. Panis habens paz fermenti plurimi est nutrimentū:
sed eius nutrimentū opilat nisi illos q̄ sunt plurimi exercitij. ¶ Scda ē q̄

panis debet esse ocular⁹. id est porosus. et p hoc venorat q viscositas ei⁹
est ablata. **T**ertius est tñ q iste panis scdm Auicennā loco palletrato. velo-
cis est penetratiōis et mioris nutrimenti et deterioris sicut est panis opi-
rus q est plurimi furfuris. **T**ertius ē q panis debet eē bene coct⁹: quia
panis male coctus male digestiōis est: et stomacho grauedinē affert. **E**t
auicēna secūdo canōis loco palletrato dicit. **E**t ille qui non bene decoq-
tur est plurimi nutrimenti: sed eius nutrimentū opilat nisi illos qui sūt plu-
rimi exercitij. **E**t panis d patella est hui⁹ generis: eius nāq ps interior
raro decoquit bene. **Q**uarta est q panis d3 esse temperate salit⁹. **I**ti-
misi eī dulcis opilat: et nimis salus exsiccat. **M**oderate tñ salus optim
nutrimentū pber: dum tñ cetera pditiones assint. **Q**uinta est q sit fact⁹
ex optimis granis: ex optimo tritico et sana messe collecto. **D**einde sub-
dit textus q nos debem⁹ cauere ab esu cruste panis: qz illa generat co-
leram adustā siue humorē melancollicū. ex quo est ipsa adusta et sicca ē:
humor ab ea genit⁹ adustus erit et siccus. et ppter ea nobiles qui natura
colericī sunt: deponere faciūt supiorem crustam panis ac inferiorem/ qz
imitantur prelati: ac descliosi. **E**ligatur igitur mica panis/ que est melio-
ris maioris et velozioris nutrimentū/ qz crusta. **T**ertius est tamen q aliquā
do puenit sanis habentibus stomachū humidū et volentibus demace-
rari et in fine comestiōis plus competit. **I**uuat em̄ cibi descensū: et cō-
fortat officium stomachi. **P**ostea in duobus vltimis versibus innestur
q panis bonus debet habere istas quinque cōditiones scilicet q sit salit⁹
fermentatus bene coctus. purus. i. de mundis granis et sanis. i. de granis
sana messe collectis. **E**t istas pditiones partim innuit Auicenna loco p-
allegato dicens. **O**portet vt sit panis mundus salitus massam habēs cō-
fectam fermentatus coctus et vna nocte permanens. **E**t circa istud est
sciendū q si queratur nutritio maior et pziōr mūdificetur panis a fufu-
re. et si vltim⁹ subductiones aliquale dimitramus aliquā ptem furfuris
Furfur em̄ paz nutrit et ventrem subducit: et farina ecōuerso.

Est caro porcina sine vino peior ouina

Si tribus vina tunc est cibus et medicina.

In hoc textu ppat actor carnē porcina carnē ouie dicēs q caro porci-
na sine vino minus sana est ouina. tñ si caro porcina sumat cū vino ipa
est optū nutrimentū et medicinā pbes qz multū humectat et hoc itelligē
dū est maxie d porcellis assis siue d apris optie pparatis. **E**t circa istud
est sciendū q carnes porcine qb⁹ rustici et cōes vruūt/ qñ vidēz sunt salte
vel sole vl fumo exsiccate nullo mō saniores sūt carnib⁹ ouinis cetis pa-
rib⁹ siue cū vino: siue sine vino sumant. **S**z istud dicitū vritatē h3 de car-
nib⁹ porcelloz assatoz vel de carnibus aprinis modo predicto.

Alia porcorum bona sunt: mala sunt reliquorum

In hoc textu comparantur omasa porcoz omasis reliquoz brutoz
et dicit textus q omasa porcoz i. intestina preualent quo ad esum inte-

stis aliozū brutozū. Cuius ratio potest esse ista: quia pauca intestina comedimus/ nisi illa que replētur sanguine. vel que sunt animalū multum pinguiū: cuiusmodi sunt porci. Jam solus sanguis porci. ppter suā complexionemz similitudinem complexionis cum natura humana est sanguis quo omnia siue intestina implentur. Et similiter porci facilius impinguntur q̄ aliquod aliozū brutozū. ideo magis sumimus intestina porci q̄ aliozū brutozū.

**Impedit vrinam mustum: soluit cito ventrem
Epatis enfram: splenis: generat lapidemq̄**

Chic ponunt q̄nq̄ nocumenta puenientia ex potatione noui vini vel musti. Primum est q̄ mustū impedit vrinā. z hoc p̄t intelligi dupliciter. Primo q̄ mustū grossūz ppter suā grossitudinem ex fece admixta opilat ipsum epar siue ipsoz renes sic q̄ vrina de facili nō p̄t habere suum cursum. sc̄do impedit vrinā quo ad debitū eius modū sicut facit mustū renēse aliquod z quedā alia vina subtilia similiter: quia est aliquod mustū renēse: cuius feces sunt mordicantes: z dū ipm venit in vesica/ ille partes terrestres intro se mordicant vesicā: z cogunt vrinare sine ordine debito z modo consueto. Sc̄dm est q̄ soluit ventrem. Et ratio est quia abstergit viscera nitrositate siue faldie siue fecis: z stimulat ea ad expulsionem. Primo propter mordicationem fecis. Secundo propter similitudinem v̄rositatis quā inducit tale vinum siue mustum. Tertio lubrificando cito inferius per viam indigestibilitatis z grauaminis stomachi. quare stomachus se relaxat: z portas narū opprestas aperit. Tertium est q̄ mustū nocet bone cōplexioni epatis: quia opilat ipsūz ppter imixtionem plurimā siue fecis: z p̄ducit ad dissinteriā epaticā: ppter inflationē eius qua debilitat epar. Et istud vult aucenna tertia primi. cap. de regi mine aque z vini. Et sic etiā inducit catheclam siue malam dispositionē coloris: z malas inducit egritudines epatis: scilicet diuersas species ydropisis. Quartum est q̄ mustum nocet spleni z dispositioni eius ppter eandem causam que dicta est de epate: quia opilat splenem. z sic inducit duriciam eius. Quintum est q̄ mustū generat lapidem z maxime illum q̄ in renibus est qui rubeus est de facili frangibilis causa opilationis quā facit z grossitudine siue substantie. Et istud verū est de musto vinoz multū dulciū non habente feces nitrosas z mordicantes. Mustum em̄ habēs feces nitrosas z mordicantes magis impedit lapidem: quia multum facit vrinare: sicut mustū aliquod renēse facit apparere arenulas in vrina/ siue grauellam: quia facit multum vrinare. Multa em̄ vrina sua lotionē abstergit a renulas adherentes/ que cū ea expelluntur.

**Potus aque sumptus sit edenti valde nociuus
Infrigidat stomachum cibū nititur fore crudūz**

Chic ponuntur duo nocumenta puenientia ex potu aq̄ z hoc quo ad

edentē. Primum est q̄ potus aque nocet stomacho edentis. Cuius ratio
est quia ip̄s infrigidat & relaxat: & maxime deicit appetitū cibi. Scdm̄ ē
q̄ potus aque cū sumitur cibus impedit digestiōem cū cibum sumptuz
incrudet. Et istud vult Auicēna. tertia p̄mi. ca. de regimie eius qd̄ co
meditur dicens. Itēq̄ post ipsum sc̄z cibum multa bibenda est aqua que
inter ipsuz scilicet cibū & corpus stomachi separatiōem faciat. & ipsuz na
tare faciat. Et cap. de regimie aque & vini dicit. Et cū natura in digerē
do nutriēs studeat satietate aque iā precedente sufficienter. i. si p̄cesserit
satietas aque sufficiēs ad bonā cibi p̄mixtionem: aqua uehement̄ est im
pediens supple digestionem inchoatā. Et idē vult auicē. sc̄da cantice.
tractatu p̄mo cap. quarto dicens. Est etiā vitāduus potus aque in mēsa
nisi ratione adherentēz tarditatis descensus buccelle. Itē est etiā sumē
da aqua cū cibo. Et auerroyis in cōmento ait. Causa quidē hui⁹ est qm̄
cum sumitur aqua sup̄ cibū priusq̄ stomach⁹ calefecerit ip̄m infrigidat
ipsum incrudet. Et etiā causa quare supnatet cibus sumptus in stoma
cho & quare etiā nō adhereat vniā eidez q̄ cōterat ip̄m sicut exigitur.
Actio nāq̄ stomachi sup̄ sumptū cibū fit cōterēdo coquendo simul. vni
de sicut infundit̄ simul & in magna quātitate aqua in olla pp̄ qd̄ tardat̄
cibi decoctio in eadē: sic etiā p̄tigit̄ idēz ipsi stomacho. Et istud maxime
verificatur de potu multe aque. Modica em̄ quātitas aque frigide su
gendo sumpta p̄t̄cedit aū descensuz cibi vt p̄ eā cōpleat̄ cibi descēsus
ad inferiora & hoc si sitis infestauerit & bibere coegerit. nā modica quan
titas aque frigide p̄dicto mō sumpta stomachū alleuat & colligit. Alle
uat q̄dez a siti. alleuat etiā coopando ad descensuz cibi. Colligit autez
sua frigiditate coadunās p̄tes stomachi. Et istud colligitur ab auicē. lo
cis p̄allegatis. Notandū q̄ q̄suis insitis extinctiōe aqua sit p̄uentētor
potus q̄ vinū: tñ oibus consideratis vinū est potus p̄uentētor in regi
mine sanitatis q̄ aqua. Itā dato q̄ in sitis resp̄siōe q̄ est appetitus frigi
di & humidī aqua vniuersaliter melior sit q̄ frigida & humidā naturalit̄:
tñ in cibi p̄mixtiōe & eiusdē delatiōe ad p̄tes corp̄is extremas vinū p̄ua
let aqua. Itā vinū rōne sue subtilitatis in substantia & actiōe subtili⁹ cū
bis p̄miscetur & sp̄aliter q̄ natura magis in eo delectatur. ideo citus at
trahit ip̄m & alijs cibus p̄miscet. & specialiter q̄ hec mixtio fit p̄viā cutul
dam ebullitiōis quā vinū magis tuuat ratione virtualis caliditatis &
aqua impedit rōne frigiditatis. Et sic patet q̄ vinū p̄ualet aqua in cibo
rum p̄mixtiōe. Et similiter p̄ualet in eozūdez delatiōe. Itā vinū est
optimus penetrator qd̄ ei debetur ratione subtilitatis sue substantie & ra
tione caliditatis virtualis. subtilia em̄ & calida multum sunt penetratia:
& per consequens vinū est magis delatiuū q̄ aqua in qua nichil est v̄r
tualiter calidum nec substantie acritatis nec igneitat̄. vñ aque mora
transeundo impedit omnez cursuz. Amplius aqua ex alio nō est potus
ita cōueniēs sicut vinū: q̄ aqua impedit alimētū nutrire eo q̄ nō nutrit
quare illud v̄riq̄ minus nutrit. vnde q̄sto cibus est magis aquaticus: tā

mensura
de regimie
de regimie
de regimie

to est minus nutritiuus. Bonū est igitur q̄ vinūz pmisceatur cum cibo/
quod solum non impedit nutritionem imo multum tuat. q̄ vinum est
maxime nutritiuum z maxime restauratiuū z velocissime nutrit vt pri-
us dictū est. Notādum insuper q̄ nō solūz nocuus est potus aque eadē
ti siue sumentī cibū: imo in plurib⁹ alijs casibus nocu⁹ est. quos narrat
auicē. tertia primi. cap. de regimine aque z vini. Primo em̄ incōueniēs
est in homine ieiuno. tunc enī penetrat aqua bibita nullo retinaculo ī-
pediente vsq; ad intima membrorū principalium mortificans suum ca-
lorem innatum. Et istud vey est de homie vere ieiuno. Ebrū em̄ quōz
p̄ficat: neq; leditur ipse si ieiunus bibat aquam: q̄ ieiunus ebrūz non
est omnino ieiunus nec est in stomacho vacuus: sed adhuc hz reliquas
aliquas besterne crapule: quaz nitrositas aqua mitigatur: z stomachus
ab his per aquam abluitur: z repressis vaporibus z fumis p̄paratur sto-
machus ad receptionem noui nutrimenti. Secundo incōueniens in ho-
mine exercitato foris exercitio: z similiter statim post coitum. Nam tunc
poti corporis sunt multum aperti quare penetrat aqua in p̄funda mem-
brorum mortificans calorem innatū: qui post coitū etiam debilitatus ē
Tertio incōueniens est post balneationem: maxime cuz fit hec balnea-
tio vētre vacuo. tūc em̄ vie sunt vebemēter apte: quare ledens penetrat
equa vt dictū est. De isto potu aque dicit auicē. sexta quarti. sūma scda
cap. vltimo. Ex potu illius in ieiuno z post balneū z post coitum timef
corruptio p̄plexionis z ydropisis. Quarto incōueniēs est bibere aquā fri-
gidā cā obediendi siti nocturne mendose q̄ accidit in crapulatis z ebrūz
nam per potū aque frigide p̄hibentur resolutio z digestio humoris sal-
si vel fortis vini vel aliterius acuti facientis sitim. z sic cito post potuz re-
ueritur sitis ita fortis vt ante. Sed si vebemens affuerit sitis nimisū ve-
ransz inq̄etans nec sufficiat aeris īspirati frigiditas: nec ablutio oris cū
aqua frigida bibat sitibundus aquam frigidā cū vase stricti officij siue
gracilis rostri quatenus aqua p̄lixius detur sup̄ officium stomachi: for-
tius sitim mitiget: z de ea minus sumatur: ne digerendorū digestionem
penitus impediatur. Quinto generaliter malum est sanis bibere multam
equam frigidam: q̄ extinguit calorem innatū: z pectus offendit z stoma-
chi appetitum deicit: z mēbris oībus nervosis obest. Vey est tamen q̄
aqua tempate frigida aliquū p̄ accidens appetituz excitat z stomachum
fortem efficit coadunando ipsum z stringendo villos eius.

Sunt nutritiue multum carnes vituline.

¶ In hoc passu autor laudat carnes vitulinas: dicēs q̄ carnes vituline
multū sunt nutritiue. Et istud tanust auicēna tertia primi. capitulo de re-
gimine eius quod comeditur. vbi vult q̄ cibus sanitatis conseruatiuus
debet eē talis quales sūt carnes. quia sunt similis nature p̄us apte fieri
sanguis: z maxime carnes hedoz z vituloz paruoz z lactantiū z agno-
rum annaluz. Et istas carnes vitulinas summe laudat galienus tertio
alimentoz. vbi vult q̄ carnes vituli lactantis sex ebdomadaz vel octo

affate saniores sunt mutonis. facillis enim digestiois et multum nutritive sunt. Et de istis carnibus virulinis etiam prius dictum est.

Sunt bona gallina: capo: turtur: sturna: columba.

Quiscula: vel merula: phasianus: ethigoneta.

Perdix: frigellus: orex: tremulus: amarellus.

In hoc passu ponunt carnes eligibiliores pro nutrimento nature humane animalium volatiliu. Et enumerant quatuordecim aves: quarum carnes bone sunt pro nutrimento hominis. Prima autem est gallina: cuius esus siue comestio nature humane convenientis est. Hanc enim / auẽzoart / euerroys et mesue / vt dicit cõsultator pre ceteris laudat pulloꝝ carnes: maxime galline que nõdũ peperit et galli qui nõdũ calcavit. Sunt enim facillis puerisiois in sanguinem et supfluatũ paucaꝝ proprietatez mirabilem habentes in temperando complexionẽ et humores. cuius brodius optima leprosis est. medicina. Et de carne gallinarum dicit auicenna. secundo canonis. cap. de gallinarum et gallo quod caro gallinarum que sunt pulle in intellectu augmentum efficit: clarificat vocem et augmentat sperma. Et melior gallina secundum eum ibi est que nõdũ parit oua. Secunda autem est capo siue gallus castratus: cuius carnes ponit cõsultator differẽtia sexagesima octaua inter laudabiliores carnes. Et carnes istas et similes priores digerit stomachus a proprietate. Tertia autem est turtur que etiam est boni nutrimenti et bonum generans humorem. Cuius carnẽ auicenna secundo canonis. ca. de carne summe laudat dicens. Uolucris quidem caro melior non est quam alduragi. id est turturis et gallinarum et subtilior earum: et nõ sunt cum nutrimento carnum alcubegi. id est perdici etc. Quarta autem secundum aliquos est sturnus. et ista autem debet comedi in iuuentute. et est autem nota teuthonice conspithẽ. Secundum alios est starna: quam Rasis tertio almasoris per ceteros volatilibus laudat dicens. Starna caro omni carne avium leuior inuenit. atque his que subtili volũt custodiri regimine convenientior. Et potest per starnam intelligi autem magna velut anser grisea cinerea. cuius caro laudabilis est maxime cum iuuenis fuerit et isto modo intelligit almasor preferens istam carnẽ alij. Vel potest per starnam intelligi maneres perdici parue: quas moyses videt intelligere iudeis inquitens similiter starne nõ videntur pro domino nostro: quia ventrem perstringunt. Et istam proprietatem alij attribuunt perdicibus. Carnes enim ipsarum ventrem cõstringunt. teste Rasi tertio almasoris. Quinta autem est columba que est autem nota: cuius caro est colerica. Et de colubis dicit Rasis loco pallegato. Colube vehementer sunt caliditatis que sanguinem inflamarum generant: et cito febricitare faciunt. Et ergo aptius columbe comedi debent in passillis cum vultu acerbis quam assari. Per vias enim acerbis aufertur caliditas quas sanguini inducunt. Et electores colube pro esu sunt columbe iuuenes volare potentes: quia tales sunt leuioris digestiois et melioris humoris. Pulli enim nõ volare potentes caliditatem et humiditatem habent superfluas. quare grossos generant humores. vt vult auicenna. secundo canonis

capitulum de columbis. Antiquè vero columbe et earum caro propter caliditatem
nisiã et siccitatem et digestionis difficultatem sunt eustrandæ. Et similiter etiã
turtures antiquæ. ¶ Sexta autem est quiscula que ab aliquibus nominatur
coturnix: quia quiscula est nomen onomatopœyon scilicet fictum a suo sono.
Et ista caro secundum aliquos est subtilis substantia boni generis humorum: et
multum cooperit sanis ualescentibus. Scd̄ ysaac tamen coturnices ceteris vo-
latilibus sunt peiores. nec nutrimento nec digestioni laudabiles: quia ex co-
mestione carnis earum timet spasmus tiberanus. put etiam uult autem.
scd̄o canonis cap. d̄ eis: subligens rationem. scilicet quia in substantia carnis earum est
uirtus facienda humori accidentia narrata. et sic non ueniunt illa acciden-
tia ex eo solum: quia coturnices comedunt elleborum. Et hinc est quod galli-
ci comedunt coturnices cum molli pingui caseo. et isti faciunt pastilla. ¶ Pot-
tunt per coturnicem intelligi alia autem a predicta perdice maior et usque fere
coloris cum rubris pedibus et rostro saporis delectabilis dicta coturnix
italica lingua. Et isto modo raris tertio almasoris accipit coturnicem quam
preferit carnes eius post carnes sturne aliorum uolatilium carnibus. ¶ Septi-
ma autem est merula que est eiusdem quantitatis cum sturno: sed est ad nigre-
dinem tendens et habet rostrum subrubrum. et similiter debet comedere iuue-
nis. ¶ Octaua autem est phasianus. scilicet gallus siluestris: que ab omnibus me-
dicis enumeratur inter aues laudabilis carnis. Caro enim talis auis natu-
re humane est ualentissima et est cibum principum et magnatum. Cōsilia-
tor enim loco pallegato dicit. Siluestrium uero laudabiliores sunt phasia-
ni ad sanitatem et ad robur. Et fortassis etiã uersaliter domestici cum
sint gallinis propinquissimi et eiusdem fere speciei: sintque illi sicciore aëris et
alimenti ac exercitii aptiores. ¶ Nonna autem est trigoneta que est auis parua ad
modum perdis sed longum rostrum habet cuius caro est optima. ¶ Decia
est perdis cuius caro secundum auicennam. scd̄o canonis. cap. decubigit est de subti-
lioribus carnibus impinguans quia multum nutrit cor abstergens ydropisim et
stomacho proferens et augmentum in coitu faciens. Uerum est tamen quod stringit uē-
tre. Et istam carnem galienus tertio alimentorum. ca. xvij. et viij. de ingenio. ca. ij.
preferit omnibus alijs uolatilium carnibus. Et dicit de ista carne quod si assidue co-
medatur maxime confert memorie. ¶ Undecima est fringillus. et est auis
comedens racemos uelociter uolans similis sturno. sed est melioris nu-
trimenti quam sturnus. et in ualde tales inueniuntur ubi sunt uinee et inebriantur
ex esu racemorum et melior est caro earum circa festum omnium sanctorum. ¶ Duode-
cima est orex: et est secundum aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. ¶
¶ secundum alios est gallina aquatica. scilicet nascitur in aqua. et siue sit femina phasiani siue gal-
lina aquatica: eius caro est boni nutrimenti. ¶ Decimatercia est tremulus
et est auis ceteris stans prope mare minor quam gallina. sed est auis fusca alte cla-
mas et uelocissime uolat. et quam ambulat super terram cauda eius semper tremat
et ideo dicitur tremulus et habet super caput eius longas plumas. Et non est
parua auis longam habens caudam que a medicis uocatur cauda tres-
mula. ¶ Ultima autem est amarellus. et etiam est auis similiter existens in

aq̄s sim̄lis anete sed ea minor. Et generaliter loquendo inter aues co-
 mestibiles plus laudantur ille que volatu velociores sunt. Et sicut car-
 nes p̄dicar̄ autū sunt laudabilis nutrimenti ⁊ facilis digestions ita et
 am reptantur carnes aliquarū autū illaudabilis nutrimenti: difficilis di-
 gestions ⁊ inequalis cōplexions sicut sunt carnes anser ⁊ pauonuz et
 malarдох ⁊ vniuersaliter autū habentū collū longum ⁊ rostrū longum
 degentiuz in aquis: ⁊ carnes passerū que sunt calidissime ⁊ a tēperamen-
 to longissime ⁊ multū excitātes coitū. ¶ Circa electionē hō carnis vola-
 tilis sciendū est q̄ sc̄dm diuersas laudabilioris nutrimenti pprietates ꝑ
 eius quod nutritur sanitatis vel roboris intentionem carnes laudantur
 varte. Unde galienus respiciens faciliem alterationē ⁊ subtilitatē in car-
 nib⁹ perdicū p̄fert easdem. Rasis hō cū ysaac respiciens subtilitatē star-
 ne ac leuitatē ipsam ceteris pretulit. ysaac etiā fm diuersas intentiones
 carnes volatilis laudauit diuersas. Aucēna hō laudauit carnes tartuz
 p̄ ceteris: v̄l qz respexit ad pp̄tātē qua roborat ⁊ p̄fortat intellectū. Vel
 qz ī terris eius est ipsarū rāta bonitas q̄ nō est ī alijs terris. Sciendū insu-
 per q̄ carnes volatilis pl⁹ pueniūt q̄ carnes quadrupedū his q̄ relicto
 exercitio corporali vacant p̄silijs studijs ⁊ p̄templatiōibus: qz digerunt
 facilius alijs. Iuxta illud galienus terito alim̄toꝝ. Digestibilior est tamē
 hec caro volatilis aīalū ⁊ maxime perdicū: ⁊ generant sanguinem cla-
 rum mundū spirituofum mentis exercitijs ⁊ eleuationi intellect⁹ apū.

Si pisces molles sunt magno corpore tolle

Si pisces duri parui sunt plus valituri.

¶ Hic ponuntur duo accidentia: ex quoz noticia attenditur electio p̄-
 sc̄ti. Unde pisces aut sunt duri aut molles. Si molles sunt. tunc senio-
 res sunt eligibiles. Cuius causa est ista: qz mollities puenit ex humi-
 ditate que in iuvene pisce indigesta est: ⁊ in senē plus digesta. ⁊ sic in iu-
 uēute tales pisces sunt generatim̄ fleumatuz: sed senes min⁹. Et sic p̄z
 q̄ anguilla senior sanior est iuvene fm quosdā. Si hō tales pisces sunt
 duri tunc iuvenes sunt saniores. i. digestibiliores/ cuiusmodi sunt lucij ⁊
 parce. Durities em̄ inq̄stum huiusmodi resistit digestioni. Et istam sen-
 tentiaz ponit Aucenna secundo canonis. cap. de piscibus dicēs. Et eli-
 gitur quidem ex piscibus durā carnem habentib⁹ ille qui est minor. Et
 ex habentib⁹ mollem carnē ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius ⁊ parca saxaulis ⁊ albica teuca

Gornus plagicia cum carpa galbio truca.

¶ Hic tanguntur decem pisces eligibiles p̄ nutrimento nature huma-
 ne. Quorum primus est lucius/ qui est piscis notus. ⁊ dicitur esse tyran-
 nus pisciū: qz nō solū deuorat pisces alterius speciei: sed etiam eiusdem
 speciei cū eo. Unde sus. Lucius est piscis rex ⁊ tyrānus aquarū. A quo
 nō differt lucius iste parum. Est enim piscis dure carnis ⁊ natatu velox

¶ Secundus est parca/a parco parcis parcere dicta p̄ p̄trariū: q̄ nulli pi
sci parci. imo irata vulnerat alios pisces suis squamis: q̄s h̄ supra dor
sum. nec eā audet iuadere lucius. imo vt narrat Albertus d̄ naturis aīa
liū. est naturalis amicitia parce ⁊ lucij. Lucius. em̄ lesus ab alio difficul
ter sanat: sed lesus q̄rit parcam: q̄ vidēs euz lesum tangit ⁊ lenit vulnus
lucij: ⁊ sic lucius sanat. Et est: parca similiter piscis dure carnis not⁹ theu
tonice cynbaera. ¶ Tertio piscis est saxaulta vel saxaulus piscis marin⁹
apud gallicos dicit⁹ sola. Alij dicūt q̄ est piscis theutonice dicit⁹/eyntōz
ghe/ ⁊ ē piscis multū sanus inter pisces marinos. ¶ Quartus est albica
teuthonice/vvitinc/ ⁊ est piscis marinus. ¶ Quintus est teuca q̄ est dul
cis aque notus. pellem h̄is lubricā atq; viscosam: ad nigredinē tendēs:
sed eius caro est dura. Tū. ab istis trib⁹ piscib⁹ q̄ sunt lucius: parca: ⁊ teu
ca: post eoz coctōez auferi pelles. Et dicit iste piscis teuthonice/ytinke.
¶ Sextus est gomus ⁊ ē piscis minim⁹ marin⁹ albus ad quātitatē me
die parvis medij digiti quo ad lōgitudinēz qui comeditur cum capite ⁊
spinis ⁊ dicitur theuthonice/eyngaernaert. ¶ Septimus est plagicia. ⁊
est piscis marinus notus latus: habens in vna parte sue pelles maculas
rubeas: ⁊ pelles est tota alba: curuuz os habēs theuthonice/ cyn pladyf
scol. ¶ Octauus est parca q̄ est piscis dulcis aque notus. multū in de se
est viscosus: sed a magnatibus decoquit in vino. ⁊ sic ab eo tollitur eius
viscositas. ¶ Nonus est galbio/ ⁊ est piscis marinus notus a q̄busdā di
ctus rogetus theutonice roethaert. ⁊ est piscis dure carnis ⁊ sanus. Alij
textus h̄nt gouto/ ⁊ ē piscis paruus dulcis aque ad lōgitudinēz vnus
digiti longi: ⁊ est rotundus ⁊ suauissimus gallice/gouion. ¶ Vltimus ē
truca/ q̄ est i carne similis salmoni. nec tū est salmo. ⁊ est lōgus ⁊ nō gros
sus. Et capif in magnis fluuijs ⁊ p̄mittit se fricari i aqua ⁊ sic capif. ⁊ ex
eo fiūt pastilla cum speciebus. ⁊ est piscis. valde p̄ctosus gallice truytes.
¶ Circa electionē vero pisciū sciēdū est p̄mo q̄ pisces respectu carnum
ceteris paribus mioris sunt nutrimenti ⁊ facils digestiōis. ⁊ nutrimen
tū eoz est plurtū supfluitatū ⁊ fleumaticū ⁊ frigidū ⁊ humidū ⁊ minus
nauiuu. Et sunt ad digerendū duri: ⁊ longā faciūt morā in stomacho.
Et q̄ in eoz digestiōe laborat stomachus: ⁊ interdū corūp̄itur i stoma
cho: ⁊ qualitātē quandā suscipiūt putredinalē: sitim generant. Et vi sic
audeaz dicere carnū laudabilū nutrimentū melius est nutrimento pisciū
¶ Secdo sciendum est q̄ pisces marini sunt meliores in regimine sanita
tis ceteris paribus piscibus aque dulcis. Eoz enim nutrimentuz est mi
nus supflucum ⁊ nature carnum magis p̄pinquū. Sed q̄ ceteris pari
bus pisces marini sunt durioris carnis piscib⁹ aque dulcis. ideo sunt dif
ficilioris digestiōis ⁊ resolutionis ⁊ pluris nutrimentū ⁊ purioris. Veruz
est tamen q̄ in egris magis conferunt pisces aque dulcis propter debilit
tatem digestiue eorum. ¶ Tertio sciendum est q̄ in piscibus tam mari
nis q̄ aque dulcis eligendi sunt quozum caro est alba nonviscosa s̄ frā
gibilis: non multum grossa sed subtilis. non grauis odoris sed suauis

nec cite putrefactōis s; sufficientis duratōnis. nō mali coloris sed boni
z quorum habitatio nō est in lacubus stagnis nec in locis sordidis: nec ī
aquis habētib; malas herbas. Et eligendi sunt nō valde iuvenes nec
valde magni: z q̄ sūt velocis mot^o z pauce viscositatis. Et si sint pisces
marini eligēdi sunt q̄ capti fuerūt in fluminib^o multū distantib^o a mari
z hoc ceteris cōditōibus bonis suppositis. Itē suppositis predictis cō
ditōib^o: quāto pisces sunt squamosiores tanto sunt meliores. Et sicut
intelligit de spinis: quia spine multe z squame significāt puritatē substā
tie piscis. Itē inter pisces marinos meliores z puriores sunt q̄ capti z
nutriti sunt in mari pfundiori z magis agitato ad quod est cursus plu
rium fluuioꝝ. Et ergo capti in mari septentrionali qđ magis est agita
tum z magis tempestuosus z velocior fluxus z refluxus meliores sūt
capti in mari mortuo vel meridionali. Et similiter intelligēdum est de
piscib^o dulcis aque. Nam ceteris parib^o quāto aqua est pfundior z mo
bilior: tanto piscis in ea nutritus est melior. Et ex his sufficiēter eligi po
test qui pisces sunt vituperabiles/et qui laudabiles. Pisces em̄ bestia
les sicut porcus marinus/canis marinus delphin z morua/ non multū
comperunt in sanctis regimīne. Sunt enim difficilis digestiōis z gros
si humoris z multe supfluitatis: nec in carnibus predictoꝝ piscium ap
parent conditiones superius numerate puta albedo subtilitas zc. Et si
hos pisces z p̄similes comedi contingat non statim sunt coquendi z co
medendi postq̄ capti sunt: sed obseruandi sunt per aliquos dies quous
q̄ eoz carnes mollescāt z tenerescant sine substātie corruptiōne. Et etiā
predicti pisces meliores sunt semisalsi q̄ recetes: aut perfecte falsi. Int̄
alios autem pisces marinos consideratis cōditionibus supradictis lau
dabiliores videntur rogetus z gornatus siue gornus. Nam eoz caro z
substātia ē purissima. z post hoc plagicia z sola: sed hoz est magis visco
sa z minus frangibilis z minus alba z magis grossa z min^o subtilis: nec
hoz sapor aut odor est ita delectabilis z forte piscis merlangus est lau
dabilior post rogetū. Non est em̄ tante grossicie z viscositatis sicut pla
gicia z sola z eius substantia est satis frangibilis: sed cōsideratis sapore
z odore cū colore z substantie puritate z mobilitate deficit in bōitate a
rogeto z gornato. z similiter intelligatur de alece. Et morua iuuenis sa
tis appropinquat predictis in bonitate z cōsideratis p̄dictis cōditionibus
est: tamen grossior z viscosior predictis piscibus. Salmōes autē z turboti
z maquerelli multum deficiunt in bonitate: sunt em̄ multum grossiores
z viscosiores ad digerendū difficiliores z magis supfluitate pleni. vnde
non comperunt nisi exercitantibus fortibus iuuenib^o cum quibusdam
salsis eozum viscositati grossicie z frigiditati repugnantibus. Inter pi
sces autem dulcis aque p̄sideratis predictis cōditōibus parca z lucius
mediocrius p̄imum gradum bonitatis obtinēt: supposito q̄ sint pigues
deinde vendosia z deinde lopia. Et quous carpa sit squamosior predicti
tamen non habet carnem adeo albam z frangibilem z subtilem sicut lu

cibus & parca: & sepius reperitur in stagnis. Et vniuersaliter ceteris pari-
bus meliores sunt pisces dulcis aque qui capiuntur in aqua petrosa cur-
rente versus septentrionem profunda multe agitationis ad quam non profuit for-
ditas ciuitatum: in qua etiam non sunt herbe male. Cancri autem fluuiales &
marini multi sunt nutriti & non facile in stomacho corrumpuntur verum
sunt difficilis digestio. Sciendum est insuper quod pisces recentes corpore
humectant & lac & sperma multiplicant & multum competunt colericis. Et
non sunt comedendi pisces post forte exercitium vel forte labores: quia tunc
de facili in stomacho corrumpuntur. Et caueant abusu piscium habentes sto-
machum debilem vel malis humoribus plenum. Amplius sciendum quod pi-
sces grossi semisalsi meliores sunt quam recentes pisces. Et saliti multi tem-
poris non sunt boni. Item non sunt comedendi pisces & carnes simul nec
pisces & lacticia: nec sunt comedendi pisces post alios cibos. Item pisces
laudabiles parum saliti & in pauca quantitate sumpti: reuocant appetitum &
ipsum corroborant: si quis habuerit appetitum ad eos.

Vocibus anguille praeue sunt si comedantur.

Qui phisicam non ignorant hec testificantur.

Caseus anguilla nimis obsunt si comedantur.

Si tu sepe bibas & rebibendo bibas.

Hic autor subdit quod anguilla est piscis insanus maxime nocens vocibus
& hoc probat sermone medicorum & naturalem philosophiam studentium. Et ra-
tio est: quia anguilla est piscis limosus viscosus & maxime opilatur: & mul-
tum deficit a conditionibus boni piscis prout narratis in parte precedenti. Et
quod dictum est de anguilla etiam intelligendum est de lampreda: licet lampre-
de parue laudabiliores sunt anguillis & minus periculose. cum non sint tam
te viscositatis & grossitiei sicut anguille. ut patet ad sensum. Unde salua
reuerentia videntur isti pisces sunt valde periculosi quousque sint saporosi.
Vocibus enim piscium in aqua similis est generatio generationi serpentium in
terra. Unde multum dubitandum est quod non sint venenosi: unde eorum capi-
ta & cauda in quibus venenum consuevit esse: & similiter interior spina nul-
lo modo sunt edenda. Bonum est etiam propter earum viscositatem quod submer-
gantur in vino optimo vitue & dimittantur ibidem quousque mortue sint:
& deinde preparentur cum galentina optimarum specierum secundum quod cocti magno
rum dominorum facere consueverunt. Bonum est tamen quod prebulliantur primo
duabus ebullitionibus in vino & aqua. & illa abiecta decoquantur ad pro-
fectionem: & fiat galentina vel pastillatura vel assatura cum balsamento ap-
propriato videlicet cum salsa viridi cum fortibus speciebus & vino in hyeme
& cum debilibus speciebus & agrestibus & aceto in estate. Commodosius tamen
est manentem huiusmodi piscium dimittere. Deinde subdit textus quod ca-
seus & anguilla multum nocent si comedantur. & istud intelligendum est si
in magna quantitate sumantur. quorum cause dicte sunt de caseo ibi. Per-
sica poma &c. Et de anguilla nunc dicta est causa. Postea dicit textus

q̄ si ista fumantur cum frequenti potatione vini malicia eorum corrigi-
tur z istud non debet intelligi de vino subtili z penetratiuo. nec de vino
quod datur via potus conductui. quia tale nō debet dari super cibuz ge-
neratiuum mali humoris quando comeditur nec ante ipsuz nec postq̄
fuerit digestus. vnde vult Auicenna tertia p̄mi. capitulo de regimine
aque z vini. quia tale vinum magnum nocumētum induceret penetra-
re em̄ faceret humorē malum ex hoc cibo genitū vsq̄ ad extrema corpo-
ris: qui forte nō sufficeret penetrare sine vini auxilio z conductu. Sed itel-
ligendū est istud de vino fortis: nō multū penetratio sepe z in parua quā-
titate dato gratia p̄mixtiōis ciboz. Tale eī corrigi maliciā ciboz / p̄for-
tat digestionē z dirigit fleumaticos humores z frigidos. quare iuuat ad
digestionem casei z anguille / que male digestionis sunt.

**Inter prandendum sit sepe parūq̄ bibēdum.
Si sumas ouum molle sit atq̄ nouum.**

¶ Hic autor tangit duo nocumēta. Quoz p̄mū est q̄ comedēs in pran-
dio vel cena dz vicissim comedere z bibere multiplicādo vices bibitiōis sz
p̄ qualibet vice parū potus sumere. Et facere nō debet quēadmodū bru-
ta q̄ totū cibū captunt: z postea bibūt. quia sic potus melius cibo permix-
tetur: z cibus exinde reddit remollitus z digestionis capacior. ¶ Et cir-
ca istud est sciendū q̄ triplex est potus. scz permixtiuus, delatiuus, z s̄s̄
sedatiuus. Istud autem quod dictum est intelligendū est de potu p̄mix-
tuo ciboz. Iste em̄ potus debet vicissim recipi cuz cibo. Et saluo melio-
ri iudicio nō dz iste potus differri vsq̄ ad finem comestiōis nec debet ex-
pectari s̄s̄. Et iste potus maxime p̄petit quādo sumunt cibaria actua-
liter sicca vel virtualiter: sicut patet in laborantibus comedentib⁹ panē
siccū. Sed potus s̄s̄ sedatiuus regulariter z hominibus bene dispositis
debet differri vsq̄ ad finem comestiōis. tunc em̄ est vera s̄s̄. p̄pter
estuationez cibi calidi z siccī. Nō est multū rōnabile est q̄ simul vigeāt
s̄s̄ z fames: qz sunt appetitus p̄rariū. Et debet iste potus dari fm̄ pl⁹
z minus: scdm̄ q̄ maior vel minor est s̄s̄. Potus vero delatiu⁹ maxie
cōpetit completa p̄ma digestionē regulariter z parum ante horam susci-
piendū alium cibum sequentem. Et talis potus specialiter cōpetit qm̄ ci-
baria p̄m̄ sumpta fuerint grossa in substātia: nec debet expectari s̄s̄
ad talem potum suscipiendū. Nā talis potus preparat stomachū ad
suscipiendū cibū sequentē z iuuat trāsitiū cibi ad epar a stomacho: nec
debet talis potus esse magne quantitatis vt cito possit digeri. Ante em̄
eius digestionē nō transit ad epar. Et istud vey est nisi talis potus dela-
tiuus fuerit aqua in qua non oportet expectare digestionē ante penetra-
tionē eius ad epar. Regulariter autem potus cōueniens delatiuus aut
etiā permixtiuus non debet esse aqua sed vinū vel aliquid p̄portioabi-
le vino puta ceruisia v̄ cerasariū vel pomez vel melliteratū vel aliquid
simile: quibus omnibus vinū est melius. ¶ Sciendum secundo q̄ q̄sto

cibus est grossior & siccor & frigidior: tãto pot⁹ pmixtiuus & delatiu⁹ dz esse maior. & ecouerso q̄to cib⁹ est calidior subtilior & humidior: tãto potius delatiu⁹ & pmixtiu⁹ dz esse minor. Et quãto cibus est grossior & frigidior & digestiõ inobediẽtiõ: tanto vinũ pmixtiuu⁹ vel delatiuu⁹ dz esse subtili⁹ & fortius. Et q̄to cibus est subtilior calidior & digestibilior: pot⁹ debet esse debilitior vel vinũ debilius. vñ fortius vinum bibendũ est cum carnibus bouinis q̄ pullinis. & fortius bibendum est cũ piscibus q̄ cuz carnibus regulariter. Secundũ documentũ est q̄ sumens ouum debet ipsum sumere qñ est molle & nouũ. cuius causa dicta est supra.

Pisam laudare decreuimus ac reprobare

Pellibus ablatis est bona pisa satis.

Est inflatiua cum pellibus atq; nociua.

Hic ponitur vinum notabile de pisis: & est q̄ pisa aliquo modo laudãtur & aliquo modo vituperant. Laudantur em̄ qñ comeduntur ablatis corticibus. vituperantur vero quando comeduntur cũ corticibus & pellibus: quia tũc sunt inflatiua. Et ergo nõ est artificiale ea comedere simul cum cortice: quia medullarũ & corticum nature discordant. Alterz enim laborat vt soluat & exat. Alterũ obusat vt pstringat vt dicit ysaac in dietis vniuersalibus. quare in corpore fit motus agitatius inducens torturam & inflationẽ. Et istud nedum veritatem habet de pisis: verũ etiaz de oĩbus leguminib⁹ sicut fabis faceolis lentibus & similibus. Et spãliter de habentib⁹ multũ corticẽ sicut fabe & cicera nigra. Cortex etiã in omĩbus est petoris nutrimentũ q̄ medulla. Et circa istud est sciendum q̄ est vna maneres pisozũ alborũ rotundozum habentium corticem exteriorẽ valde paucum & subtilez & ista pisa securius possunt comedi cũ cortice q̄ alia q̄uis melius sit q̄ depurentur a cortice. Et qz dictũ pcedẽs veritatẽ habet de omnibus leguminib⁹. Sciendũ est q̄ legumina recentia minus habent de cortice: & in eis minor diuersitas est inter corticẽ & medullã: & facilius digeruntur. & ideo dicunt aliqui q̄ magis cõpetunt corporib⁹ sanis. sed nõ est ita: quia legumina recentia sunt plurimaz superfluatũ & corruptibilioris substãtie q̄re min⁹ cõuentũt corporibus sanis. Et ideo pro veritate tenendũ est q̄ legumina sicca õpilata a cortice exteriori sunt saniora q̄ recentia nõ depilata. sed vtridã sũt saniora sicca nõ depilatis. Sciendũ vltterius q̄ qz oĩm leguminũ substantia est inflatiua & difficilis digestiõis: & eoz nutrimentum malum non competit in regimine sanitatis. sed brodium siue decoctio ipsorum conueniens ẽ qz eozum decoctio ventris est subductiua id est laxatiua vñe prouocatiua & venarum depilatiua. Unde satis continet temporibus in quib⁹ homines vtuntur cibis grossis & õpilatiuis puta tempore seuniorum. In isto enĩ brodio siue in ista decoctione cõuenienter facta non sunt nocua que sunt in substantia. vnde in ea non est inflatio nec difficultas nutritiõis & digestiõis: nec malicia nutrimenti. Sit autẽ ista decoctio

ista decoctio p istū modū. in sero enī ponunt cicera vel pisa in aq̄ feruenti. z in eadē lōgo tpe manib⁹ p̄fricant. deinde p̄dicta aqua tota nocte tē peres: z in eadem sequēti nocte bulliāt duabus vel trib⁹ bullitionib⁹. z postea coles: z colatura reseruet: z appropiquāte hora refectionis sp̄aretur cū cinamomo z croco z aliquantulum vini addat z deinde vnico feruore bulliat: z sumatur in p̄ncipio refectionis. Et broditū seu pureta ceterum z p̄sorum rotundoz alborum est melius z conuenientius natu re amicablestus. Et similiter eorum substantia.

Lac ethicis sanum: caprinum post camelinum

Lac nutritiuum plus omnibus est asininum

Plus nutritiuum vaccinum sit et ouinum

Si febricit caput et doleat non est bene sanum.

Chic ponunt quedā documenta circa electionē lactis. Primum est q̄ lac caprini est sanus ethicis. i. cōsumptis z maceratis vel hūibus febrē ethicā. Et istud vult auicē. sc̄do canonis capl. de lacte dicēs. Lac caprini z lac asinini sunt bōa ethice. et idē vult p̄ia q̄rit tractatu tertio cap. v̄ re memoratōne medicinaz humectātū ethicos. Et rō etiā est q̄ lac caprini est temperatū sc̄dm auicē. secundo canonis capl. de lacte. z etiāz multi nutrimenti. vt vult hic textus. Et post istud lac valet camelinum. Istud enīz subtile est multe aquositatis z humiditatis: quare potest humectare eos. vey est tū q̄ istud lac p̄pter suā nimiam humiditatē parū nutrit quare minus eis cōuenit q̄ caprinū. Istud tū lac camelarū z maxime nouiter fetaz cōfert ydropisi valde z patientibus dolorem in epate z renouat epar sc̄dm auicē. sc̄do canonis capl. de lacte. Sc̄dm documentū est q̄ lac asinini plus ceteris lactib⁹ ethicis cōuenit. Et istud verum est cōparando lac asinini ad lac alioz brutoz q̄ lac asine declinat ad frigiditatē z humiditatem z est subtilis z citius penetrans z tardius coagulabile q̄ lac alioz brutoz secundum galdenū septio de ingenio capl. septimo. Et istud idem vult auicē. p̄ima quarti loco p̄allegato dicens. Et non est lac post lac mulieris sicut lac asine. Et p̄ius dicit. Et p̄p̄te lac asine eradicat ethicam si fuerit et eradicatoz. Comparando tamen lac asine ad lac mulieris minus cōuenit. Lac enī mulieris surgendo sumptū cōuenient⁹ est omnibus. vt vult Auicenna p̄ia q̄rit loco p̄allegato. Et ratio est quia lac humanum siue muliebre subtil⁹ ē frigidius z humidius z nature hūane magis simile velocius penetrās citius digestū z magis nutriens. Et debet istud lac dandū ethicis q̄tū possibile est mulgeri magis p̄pe lectū infirmi z et protin⁹ sine mora admistrari ne ab aere corūpatur Et circa istud sciendū est q̄ nō sp̄ puenit ethicis lac mulieris aut asine imo in aliqb⁹ casib⁹ lac acetosus siue ebutyratū ē vtilis ethicis q̄ lac mulieris aut asine. Quoz p̄mus est q̄ cū ethica ē solutio ventris. Sc̄dus est q̄n est suspitio de coagulatiōe lactis in stomacho vel de ardore vehemēti febris. vel q̄ stomach⁹ de se est co

tericus ut lac in colerā puerat. ¶ Tertius est qñ cñ eibica p̄plicat putri
 da p̄cipue qñ in inf̄iorib⁹ nō fuerint multe op̄latōes. nā lac acetosuz re
 stringit ventrē z nō facilliter colerisat: qz p̄uatū est butyrositate: p̄ quas
 facilliter lac inflāmur. nec in putrida febre cito putrescit p̄ eandē cāz.
 ¶ Quartus est si stomachus fuerit sordidus: tūc eī lac facile in eo corū
 pitur. Quintus si eibicus abhoiet lac dulce z integz z nō acetosuz siue
 eburratū. ¶ Tertū documētū est q lac vaccinū z ouinū sunt magis nu
 tritua: qz pinguisora z grossiora sunt alijs ut dicit aulcē. sc̄do canonis. ca
 pitu. de lacte. Et ibidē de lacte vaccino dicit. Lac oīs aialis cuius p̄gna
 tio p̄lixior est p̄gnatōe mulieris est malū: q̄prop̄ p̄portionabile est illū
 qd̄ est p̄ximū sicut vaccinū. Rasis hō tertio almasoris. ca. de lacte dicit
 Vaccinū em̄ lac omni lacte cutu s̄libet aialis alterius grossius iudicatur
 qd̄ etiā oibus sui corpis pinguedinem adspisci volentibus p̄uenientius
 existit. ¶ Quartū documētū est q lac nocet habenti febrē z dolorez ca
 pitis. Cuius causa dicta est supra ibi. Persica poma p̄ra zc.

Lenit et humectat: soluit sine febre butyrum.

¶ Hic autō: ponit tres proprietates butyri quas ipsum inducit in cor
 pore hūano. P̄rima est q butyrū lenit ventrē siue mollificat atqz lubri
 ficat: hāc p̄p̄tate facit sua vinctuositate. ¶ Sc̄da p̄p̄tetas est q butyrū
 est humectatiuū qz ex meliorib⁹ p̄tib⁹ lactis p̄positū est. z ita sibi p̄uenit
 humectare sicut z ipsi lactis a q̄ extrahit. ¶ Tertia est q soluit vētrē. i. est
 puocatiuū secessus. z hoc facit qz lubricitatē iuducit in intestinis. Et istas
 p̄p̄tetas eius etiā ponit aulcē. sc̄do canonis. ca. d̄ butyro. Et iuducit bu
 tyruz istas tres p̄p̄tetas in corpore nō febricitate. Hoc iudū tñ est corpi
 febricitate: qz butyrū sola vinctuositate de facili inflāmat. z in febricente ca
 lore augmentat. Circa istud sciendū est q lz butyrū inducat p̄dictas p̄
 p̄tetas: rōne tñ. nimie sue hūiditatis z vinctuositatē nō p̄p̄tē via cibi
 specialiter in quāritate notabilē. P̄rimo em̄ si q̄s eo vras i quāritate no
 tabili abhomiatōne iuducit: z facit cibū sup̄natere in officio stomachi
 z ventres plus debito laxat z vomitū iuducit. Nullo ḡ mō butyrū est co
 medendū via cibi in quāritate notabili. z sp̄aliter nō comedat post alios
 cibos: sed ad condimentum cibartoz satis conuenit.

Incidit atqz lauat: penetrat: mundat quoqz seruz

¶ Hic ponuntur quatuor p̄p̄tetas seri. i. aque lactis. Quaz p̄rima
 est q serū est incisiuū siue subtiliatuū. Secunda est q est lauatiuū. id est
 absteriuū. Tertia ē q est penetratiuū z ista seq̄tur ex p̄ma. Quarta est
 q serū est mūdicatiuū. i. solutiū siue purgatiū. Et tres istarum p̄p̄e
 ratum narrat aulcē. secundo canonis. cap. de lacte dicens q aqua eius
 scilicet lactis ē subtiliatua/lauatua/z solutiua. z in ipsa nō est mozdica
 tio. Rasis vero tertio almasoris dicit q serū coleram rubeam expellit. sca
 biei quoqz atqz pustulis necnon eis pustulis que in facie nascuntur p̄te
 ricie etiā atqz ei cut foris vni potus nocuit auxilium prebet.

Caseus est frigidus: stipans grossus quoque durus
Caseus et panis bonus est cibus hic bene sanis
Si non sunt sani tunc hunc non iungito pani

In hoc textu autor duo facit. Primo ponit quatuor proprietates casei. Quarum prima est quod caseus est frigidus. id est frigide nature. Et istud intelligendum est de caseo recenti quod est frigidus et humidus: et non de veteri quod est calidus et siccus. ut vult auicenna. secundo canonis. ca. de caseo. Vel potest intelligi de caseo quod fit ex sola coagulatione lactis absque alio cuius alterius rei commixtione. Reperitur enim caseus calide nature calefaciens stomachum: ac linguam mordicans ex commixtione reum sibi admixtarum: sicut est alius caseus viridis quod si in magna quantitate sumatur multum calefacit corpus. Secunda proprietas est quod caseus est stipans. id est stipatiuus: siue duplex ventrem efficiens. Et istud maxime habet veritatem de veteri et multum coagulum habente. Tertia est quod caseus est grossus. id est grossi humoris generatiuus: quod veritatem habet de omni caseo: quod omnis caseus ex grossiori et terrestriore parte lactis fit. Quarta est quod caseus est durus. id est duricem ventris efficiens. et ista potest esse eadem cum secunda. Deinde dicit textus quod caseus quous solus sumptus fit insanus: ex quo male digestio est: ut predictus est. nisi si in modica quantitate miscetur panis: cum ipso pane digestibilis fit et aliter non. Et istud veritatem habet in corpore sano. in egro autem non. Et de caseo prius dictum est ibi. Rursum impinguat.

Ignari medici me dicunt esse nocuum
Sed tamen ignorant cur nocuimenta feram

Languenti stomacho caseus addit opem
Si post sumatur terminat ille dapes

Qui phisicam non ignorant hec testificantur

In hoc passu actor fingit personam loquentem in specte casei contra dicentes usum casei esse insanum. Et dicit loquens in persona casei. Ignari medici id est medicinam ignorantes dicunt me caseus esse nocuum super pleuiuer saliter. ignorant causam cur humane nature nocere dicor. Et post hoc tangit actor duas utilitates sumptionis casei. Prima utilitas est quod caseus profert egrotanti stomacho. Et circa istud est notandum quod non omnis caseus confert opem omni stomacho languenti sed in certis casibus omnis caseus nocet sed stomacho rare texture: et omni stomacho debilitato ex longa egritudine. Sed caseus recens et nouus non multe viscositatis opem confert stomacho calido. quia teste Rasi tertio almasoris aduersionem et caliditate eius reprimunt. Et stomacho etiam sicco confert propter eius humiditatem. Et talibus stomachis multum nocet caseus antiquus siue multum acutus: vel multum coagulum habens. Sed stomacho habenti multa fleumata eius pellicula adherentia: multum profert caseus antiquus vel multum coagulum habens. quia talis sui acuitate fleuma incidit et abster-

git. Sed tali stomacho maxie nocet caseus recens: mollis. Et sic patz q
in aliquo casu caseus semper nocet: z in aliquo nō. z q̄ aliquñ caseus re-
cens pdest: et aliquando vetus. ¶ Sc̄da vtilitas est q̄ caseus sumptus
post cibum terminat ipsum: quia facit cibum descendere ad illum locuz
in quo vigeat digestio scz ad fundum stomachi. Et istud totū sciunt q̄ ve-
ram scientiam medicine habent. Et de caseo acuto dicit Rasis tertio al-
maforis. Verū tamen cuz post comestione parua ex eo gustatur q̄ntitas
os stomachi corroborat. sarietatem quoq̄ nimiam atq̄ fastiditū que ex
dulcibus z vinctuosis nutrientibus in ore stomachi puenit aufert.

Inter prandendum sit sepe parūq̄ bibendum

Ut minus egrotet: non inter fercula potes

¶ Hic ponit duo documēta. Quoz primū est q̄ prādēdo. i. comedēdo
aliq̄s debet vicissim post cibū sumptū paz z sepe bibere ita q̄ nō debet
prio totū cibū sumere z postea potū. Et istū versuz p̄mū aliq̄ nō habēt
q̄ reuera idē versuz in forma pri^o expositus ē Sc̄d̄z documētū ē q̄ iter
duas comestiones/ sicut pranditū z cenā debem⁹ p posse potū eustare. et
hoc si cib⁹ sumpt⁹ i stomacho nōdū fuerit digestus nisi magna necessi-
tas adsit q̄ talis pot⁹ sumptus impedit z interrūpt digestioez cibi p̄mo
sumpti cibū facit idigestū de stomacho descēdere: atq̄ appetitū deicit
circa cibū i cena sumēdū: z corp⁹ quat z ad dispositionē in qua hō neq̄
sanus eger ē/ inclinat siue ad dispositionē p̄uenientem febrem.

Ut vites penam de potibus incipe cenam.

¶ Hic actor innuit q̄ cena debet incipi a potu. Et aliqui exponūt me-
truz istud. Si tu vis vitare penā id est infirmitatē prius potes i p̄ncipio
cene anteq̄ comedas sed ista expositio nō valet: q̄ sc̄d̄z medicos regu-
larius est a cibo cenā incipere q̄ a potu. Et q̄uis iste liber direct⁹ sit an-
glicis. ipsi tñ hāc sentētiāz nō obseruāt q̄ regulariter quacūq̄ hora diei
potū sumit p̄ponunt morsum panis. Ideo aliter pōt exponi versus iste
accipiendo potū p cibo liquido z facile digestibili sicut accepti ypocras
potū sc̄da p̄cula aphorismoz ibi. Facile est repleti potu q̄ cibo. ita q̄
sensus istus versus sit q̄ melius est cenam incipere a potu id est cibo li-
quido et facile digestibili q̄ a grosso z duro z difficile digestibili. Cuius
ratio est q̄ si cibus liquidus z facile digestibilis post sumat cuz in nocte
supuente forifficet calor digestiuus cibus liquidus z facile digestibi-
lis longo tpe erit digestus ante grossum z difficulter digestibilē. Et cuz
non poterit habere exitum ppter cibū grossum nōduz digestum nimis
aduref vel si exeat grossum secuz rapiet cibū nondū digestū plene. Adē-
lius est ergo vt iste cibus liquidus z facile digestibilis prius sumatur vt
tempore quo digestus sit exitum habeat nullo repugnante.

Singula post oua pocula sume noua

Post pisces nux sit. post carnes caseus assit.

Unica nux prodest. nocet altera. tertia mors est.

¶ Hic actor ponit aliqua documēta. Prīmū est q̄ post sumptionēz cui
iussibet out recētis supple et mollis debem⁹ sumere potuz. Et maxime
haustū vini. Cuius cā potest esse qz ouuz recens ⁊ molle est optimi nu-
trimētū ⁊ facilis digestionis et est de his que in modica q̄titate multum
nutritū ⁊ p̄cipue eius vitellus vt dictū est prius ibi. Quia recentia. Sic ḡ
vinū qd̄ est amicū nature facit q̄ ouū auidi⁹ ad mēbra trahit ⁊ ad ei⁹ pe-
netrationē iuuat. Et causa alia etiā potest esse quia ouū tarde per mery
descēdit: potus er go vel vinū iuuat eius descensum. Scdm documētuz
est q̄ post comestionē pisciuz debemus sumere nuces loco casei qz nux
sua siccitate impedit generationem fleumatis quod generari solet ex pi-
scibus. Et hinc est q̄ in quadragesima vltimo dant nuces. Tertū docu-
mentū est q̄ post comestionem carniū debemus sumere caseū ⁊ nō nu-
ces: quia nuces nimis exsiccarent ⁊ caseus nō: sed facti cibū descendere
ad fundū stomachi in quo viget digestio. Et istud ēveꝝ de caseo medio
cri inter veterem ⁊ nouū. Deinde subdit textus in vltimo versu q̄ vnica
nux scz nux muscata p̄dest nature humane ⁊ p̄ficua est qz bonū odorē
olis efficit: vssum cōfortat ⁊ similiter epar splenem ⁊ stomachū ⁊ maxie
os eius fm Aucē. scdo canonis. ca. de nuce muscata. Sz altera nux scz
auellana vel cōs nocet. Auellana quidē qm̄ inflatiua ē ⁊ generatiua vē
tostitū in ventre inferiori. ⁊ facit zoda ⁊ tarde est digestiōis ⁊ excitatio
mitū. vt h3 Auicēna scdo canonis. ca. de ea. Flux vero cōis qz etiā facit
zoda ⁊ difficilis est digestiōis ⁊ mala stomacho ⁊ hoc calido pp̄ ei⁹ ca-
liditatē. Sz tertia scz nux baliste est mors. i. morē inferēs: qz p̄ balistam
hoīes inficiūtur. Vel potest istud irelligi de nuce meibel: q̄ scd3 Auicē
nam scdo canonis/ est venenū stupefactiuum: quare mortifera est.

Adde potum piro nux est medicina veneno

Fert pira nostra pirus sine vino sunt pira virus.

Si pira sunt virus sit maledicta pirus

Si coquas antidotū pira sunt. sz cruda venenum

Cruda gūat stomachū: releuāt pira cocta gūatuz

Post pira da potum: post pomum vade fecatuz.

¶ In p̄mo versu autor dat vnū documētū dicens: q̄ nos debem⁹ post
esum p̄roz sumere potum scz vinū. Cuius cā sufficienter dicta est p̄a⁹:
quia pira sunt generatiua ventositatis: ⁊ de pp̄ietate colicā inducentia
et sanguinem aquositate replentia. ⁊ ergo cum eis debet potari v̄num
⁊ maxime forte calidum: quod est ventositatum carminatiuum ⁊ aquo-
sitatū p̄sumptiuū: q̄s inducūt pira. **¶** Scdo dicit text⁹ q̄ nux est medici-
na veneno. i. remediū p̄ra venenū vt prius dictū est ibi Allea nux ruta.
Deinde in scdo ⁊ tertio vsibus innuit q̄ p̄ra sumpta sine vino sunt vene-
na. i. nature nocentia pp̄ cām dictam in p̄mo versu. Tercuz est tū q̄ pira

nō sunt vīrus. i. venenū simpliciter: q; si sic comestio eorū mortē induceret.
z pīrus ea portās esset maledicta. Deinde in quarto vīsu autor inuit q; pī
ra cruda sunt venenū. i. nocumētum inferentia: q; faciūt ebullitōnē hu-
morū colicā fleumata z scabiem. si tū ipsa coquantur sunt antidotū. i. medi-
cina mō quo dictū est scz cū vīno z maxime etiā post alios cibos sump-
ta: q; sic tuant ad expulsionē fecū. Deinde in quinto versu dicit q; pīra cru-
da grauant stomachū q; ipm impediūt a digestionē inflatiua sunt. sed
pīra cocia releuāt stomachū grauatū: z disponunt ipsum ad suam natu-
ralitatē. Et in vltimo versu subdit duo. Prīmū est q; nos debem⁹ post
pīrū sumere potū pp cām dictā p̄us. Secūdu est q; post esūz pomī debe-
mus ire secatū. i. ad secessum. z fm Auicē. secūdo canōis. ca. de pomis.
Poma dulcia z acetosa qm̄ in stomacho inueniūt humorē grossūz q; q; q;
deponunt ipsum in egestionē. Ratio tamē textus esse pōr: q; poma mul-
tum inflatiua sunt ventositatem generantia q; in secessu emittitur.

**Cerasa si comedas tibi confert grandia dona
Expurgans stomachuz: nucleus lapidē tibi tollit
Et de carne sua sanguis eritq; bonus.**

¶ Hic ponunt irris cōmoda puenientia ex vīsu cerasoz. Prīmū est q; ce-
rasa expurgāt stomachū. Et istud fm quosdam vey est qm̄ simul cū eis
nuclei terunt: q; sic simul habent quandā vim absterisūā ac mūdificati-
uam. Secūdu est q; nucleus cerasoz. i. arillus hz virtutē frangēdi lapi-
dē renū. vel vesicē: si succus sumat vel ex eo fiat lac. Tertiu est q; caro ce-
rasoz est generatiua optimi sanguinis z p̄fortās ac impiguās. Et istud
expimēto p̄probat: q; videm⁹ passerēs q; sunt aues multū comedētes ce-
rasa/ q; tpe cerasoz hnt epata multū maiora q̄p̄ alio tpe. signuz ergo est
q; magnificāt epar z cōfortant. **¶** Circa istud tñ est notandū q; duplicia
sunt cerasa. scz grossaz parua. Grossa aut̄ adhuc duplicia/ scz dulcia z pō-
tica. Oia dulcia z parua sunt insana de facili corruptibilia: ac in corpori-
bus facientia vermes. Grossa pontica dicunt cina/ z illa sunt adhuc du-
plicia: quedaz sunt rubea z mollis carnis. z talia debēt recentia comedī:
z in principio mēse. z habent vim absterisūā stomachi atq; appetitū in-
citandī. Alia sunt cina nigra z grossa satis dure carnis: z inter cetera ma-
xime pontica: z ista debent comedī in fine prandij siue cene. Culus cau-
sa est q; ista sua ponticitate qm̄ in fine mense sumuntur: claudunt orifici-
um stomachi: quo clauso digestio melior ac velocior fit.

Infrigidant: laxant: multuz profunt tibi pruna.

¶ Hic ponuntur due vtilitates prouenientes ex esu prunorum. Prīma
est q; pruna infrigidant corpus. et ideo portugaleses in calida regione
existentes in decoctione suarūz carniū semper cōmiscēt pruna z ma-
xime damascena. Secūda est q; pruna laxant ventrē: z hoc ē p̄pter eo-
rū humiditatē z viscositatē. fm galienum secūdo alimētōz. Et istud est
verum de prunis maturis. In crudis em̄ que non sunt matura est sīpti

citras: et eorum nutrimentum est paucum. ut dicit Avicenna. secundo canonis. cap. de
eis. Et ista secunda utilitas habet etiam multum prunis damascensis sicut
et prima. maxime tamen prunis armenis. id est de portatis ex terra armenia
quod meliora sunt omnibus et vehementius soluetur secundum Avicenna. loco pallegato.
¶ Et pro maiori declaratione istarum utilitatum sciendum est quod pruna matura
sunt in usu et non imatura. Pruna autem magis nature convenientia sunt
illa que sunt figure oblonge habentia carnem paucam et duram ad aliqualem
siccitatem declinantia. et corticem exteriorum tenuem. et debent esse in sapore non
vere dulcedinis sed debent esse eorum dulcedo attinens alicui acrium: et huiusmodi
sunt pruna damascena. talia enim pruna infrigidant ut dictum est. Sunt au-
tem multe alie maneries prunorum: quorum usus non est approbandus. Sunt
etiam quedam prunella silvestris parua que crescunt in siluis et non sunt
laxativa: sed ventris restrictiva. et ex his fit aqua que ventris restrictionem facit.
Debent autem pruna que sumuntur propter ventris laxationem primo poni in aqua frigi-
da tunc enim profectus infrigidant et humectant. et coleram quam inveniunt lu-
bricando solvunt: et sic stomachus melius disponitur ad cibum recipiendum.
Et est diligenter norandum quod pruna humida recentia sunt magis altera-
tiva quam si sint peioris nutrimenti et plurimum supfluatam: sed pruna sicca ma-
gis confortant et melius nutrimentum dant corpori. Et sicut dictum est de
prunis: sic suo modo intelligat de cerasis. Uterque est tamen quod cerasorum humiditas
est subtilior et minus viscosa: unde minus nutriunt quam pruna.

**Persica cum musto vobis datur ordine iusto
Sumere: sic est mos nucibus sociando racemos
Passula non spleni tussi valet est bona reni.**

¶ In isto passu tria ponuntur documenta. Primum est quod mustum est bibendum
cum persicis. vel persica comedenda sunt cum musto. Quia prime partis est quod
mustum est multum calefactivum: et ebullitionem faciens in corpore nostro. hanc
autem ebullitionem et calefactionem prohibent persica sua frigiditate. Quia se-
cunde partis est: quia persica sunt multum frigida et corpus multum infrigi-
dantia ergo super ipsa debet bibi illud vinum quod plus calefactum. Illud autem est
mustum quod scilicet exprimitur. Et de ordine comedendi persica et multis alijs di-
ctum est prius ibi. Persica poma persica. Secundum documentum est quod racemi
debent comedi qui comeduntur nuce. et maxime antique et sicce. Recentes
enim nuce sane sunt per se. sed antiqui sicce nimium exsiccant. et propter eas ven-
tuositatem de facili inflammationem in corpore inducunt. que cum eis com-
edi debent racemi qui resistunt inflammationi et exsiccationi: cum humectent. Et
de nucibus ample dictum est ibi. Allea nux rufa. Tertium documentum est quod
passula. id est uva passa nocet spleni: quod inducit opilationem eius. Sed uva passa
utilis est renibus: quod ex qua ipsa est urine provocativa: ipsa est lauativa renum. Ex
multa enim aquositate ad renes ducta ipsi renes mundificant. Et de uvis
passis siue passulis etiam dictum est supra ibi. Nutritur impinguet.

Scrofa: tumor: glandes: ficus cataplasmate cedit.

Iunge papauer ei confracta foris tenet ossa.

¶ Hic ponunt due utilitates puenientes ex emplastratione ficuū. Prima est q̄ ficus decocte in aliquo liquore videlz in aq̄. z tunc superposite cum humiditate curant istas tres egritudines. scz scrofulas/glandes/ et tumores. Per scrofulas intelliguntur inflationes sub mento circa collū. Et dicit scrofula a scrofa. quod idēz est quod sus siue porca. Vel q̄ ista egritudo multum accidit porcis propter gulositatem eorum. vel q̄ eius figura s̄m plurimū assimilatur porcis. vt vult Aucēna tertia quart. tractatu secūdo ca. de scrofulis. Per glandes vero intelliguntur apranta q̄ cōiter solent accidere sub ascillis z inguinibus. Et per tumorem possūt intelligi inflationes in qualibet parte corp̄is. Unde pro istis aprantibus curandis z maxime maturandis debet decoqui ficus in aqua: z ipsi aque debet cōmisceri modicum aceti: vt acetum iuuat penetrationē virtutis ficus: z decoctione facta ficus debēt teri in mortario z deinde misceri cū modica aqua cum qua bullite sunt. vnde cataplasma pprie est medicina facta ex aliqua re z succo eius. Juxta illud metrū. Tunc cataplasma facis cum succum ponis z herbam. ¶ Secunda utilitas est q̄ ficus cū papauere cataplasmate retinet ossa fracta. z debent decoqui insimul cum aqua absq̄ appositione aceti. z debent simul teri z addi eis aqua decocti onis eaz z tūc supponi. Et causa istius potest esse: q̄ papauer est stupe factiuū. z per illud tollitur dolor qui accidere solet in fractione ossū: z p̄ uocat somnū. Ficus similiter facit moueri humiditates ad exteriora: q̄ bus humiditatib⁹ ad ossa mortis ossa possunt retinere adnascentiā. nūq̄ tamen vere p̄nuari. Aliqui tamen textus habēt loco tenet trahit: z tūc sensus est melior. Unde papauer est triplex. scz album/nigrum/z rubetū. Rubetū autem est siluestrez venenosum: z crescit in bladīs: z iuuenes solent terere flores z facere incaustum ex ipsis floribus.

Pediculos venerēq̄ facit: sed cuilibet obstat.

¶ Hic ponuntur due opationes ficuū. Prima est q̄ ex comestione ficuū sequitur multitudo pediculorū in corporib⁹ humanis. Et istud maxime veritatē habet de ficibus sicis vt dicit Aucēna secūdo canonis. cap. de ficibus. Et causa s̄m eum ibi est. ppter maliciam z corruptionē humoris generati ex eis. Et alia cā etiā pōt esse: q̄ ficus puocat multū sudorē: ex quo sequitur generatio pediculorū. Secūda opatio est q̄ ficus incitant appetitū coeundi: q̄ generāt ventositatem q̄ iuuat ad erectionē virgē: z similiter sunt multaz supfluitatū z sperma augmentantes.

Multiplīcāt mictū: ventrem dant escula strictū.

Escula bona dura: sed mollia sunt meliora.

¶ Hic ponuntur due utilitates esculorū. Prima est q̄ multiplicant mictū siue vrinā. Lulus causa potest esse q̄ indurāt feces. z sic aquositas fecū est causa multitudinis vrine. Vel pōt sumi cā similis illi que sumitur ex illo ampleximo/vrina nocturna multum facta medicuz secessus

significat in die z eoduerso qui multas habuerit cameras nocturnas de mane h3 paucā vrinā. **Lusus** cā est qz si multa fiat digestio/ multū dhu mīditate q̄ transire deberet ad vesicā simul cū ea exit. Et si vrina fiat mīta: multum de humiditatib⁹ que transire deberent cū egestione: z eā magnificare cū vrina euacuanē. ¶ **Secūda** vilitas est q̄ eicula p̄stipāt vētrē. z istud accidit pp̄ eoz pōticitatē z stīpīcitatē. Et q̄ infert text⁹ q̄ escula dura sunt bona. z hoc qz p̄stringū vētrē z ergo p̄sunt vētri nimīū laxato. Sed mollia escula sunt meliora duris qm̄ meli⁹ nutriūt z min⁹ vētrem p̄stipāt. Et circa istud est sciēduz q̄ escula min⁹ p̄petū nutritiōe q̄ poma/pira/psica/ficus/z similia. qd̄ satis osidit austeritas saporis eorū z duricies substātie eoz postq̄ in arbore maturata sunt. z ḡ ex his partū d3 comedit: z magis recipi debēt via medicine q̄ cibi. Et qz d̄tus eoz est stīpica valde/ satis p̄petunt in fluxu vētris. Et qz escula in arbore nō mollescūt mollitiē sufficiente ad esum. ideo anteq̄ comedant remollitātur. z tunc sunt magis delectabilia gustui z minus stīpica.

Prouocat vrinam mustum: cito soluit z inflat.

Ubi ponūtur pp̄rietates tres musti. Quaz p̄ma est q̄ mustum p̄uocat vrinam. **Lusus** causa est: quia in musto sunt partes terrestres virosē mordicantes vesicam cum ad eam veniunt. z pp̄ eaz mordicationem vesica citius nīst̄ eas expellere z ip̄sum mustū. Et ista pp̄rietas intelligenda est de mustis hūitibus feces mordicantes: sicut musta plurima renensia. qz musta hūita feces grossas nō mordicantes: sed magis opilantes: impediūt vrinā sicut p̄us dictū est ibi. Impedit vrinā. **Secūda** est q̄ mustū cito soluit vel laxat ventrem propter eandem causam dictam in p̄ma pp̄rietate. **Tertīa** est q̄ est inflatiuū propter ebullitionem quā facit in corpore: ex qua pueniunt ventositates. Et cause istarum duarū pp̄rietatum dicte sunt p̄ius ibi. Impedit vrinam.

Grossos humores nutrit ceruisia: vires

Prestat et augmētat carnem: generatq̄ cruorē.

Prouocat vrinā: ventrē quoq̄ mollit z inflat.

Infrigidat modicū: sed plus desiccāt acetum

Infrigidat macerat melanc. dat sperma mīorat.

Siccōs infestat neruos. z pingua siccat.

¶ In hoc textu autor duo facit. p̄mo ponit octo pp̄rietates ceruisie. Quaz p̄ma est q̄ ceruisia facti ī corpore nostro grossos hūiores. z istud maxime habet veritatem respectu vini. Et diuersificatur ceruisia in generando grossos humores ex parte suoz componentiu. Nam ceruisia ex grossiorī substātia grossiores humores generat et ex min⁹ grossa minus grossos. **Secūda** est q̄ ceruisia augmētat vires. Et istud est intelligendum de ceruisia ex optimis grants composita et que plurime decoctionis est: cuiusmodi est ceruisia ostrensis. ista em̄ multū nutritiua est

z ergovires augmentat. ¶ Tertia est q̄ augmentat carnē. Et istud pue-
 nit propter multam eius nutritionem. Quarta est q̄ multiplicat sangui-
 nem eadem de causa. Et iste tres vltime pprietates habent veritatē de
 ceruisia antiqua multū decocta: z de optimis grans p̄posita. ¶ Quinta
 est q̄ puocat vānā. Sexta est q̄ laxat ventrē. Et iste due pprietates
 maxime habent veritatē de ceruisia clara multū lupulenta. i. in qua plu-
 rimū lupuli imponit: cuiusmodi est ceruisia amburgensis q̄ puocat vā-
 nam z laxat p̄pter lupulum. Ipsa tamen non valet debilia cerebra ha-
 bentibus: quia talis de facili inebriat propter multitudinē lupuli. Septi-
 ma est q̄ inflat venirem. Et istud habet veritates de ceruisia modica de
 coctione cocta. cuiusmodi est cocta hollandiē que maxie inflat z opilat
 et propterea plurimum impinguat. ¶ Octava est q̄ ceruisia modicum
 infrigidat: cuiusmodi est ceruisia hollandiē/brabācie/hānonie: z flādrīe
 et illa qua communis homo vritur. Et ista pprietates maxime veritatē
 habet respectu vini. ¶ Et circa istud est sciendum q̄ ceruisia potest fieri
 ex auena z ordeo z ex frumēto. et secūdu q̄ fit ex alio z alio grano est al-
 terius z alterius complexionis. Que enim fit ex ordeo plus attinet frigi-
 ditati/ quia ordeum est frigidum. Que autem fit ex ordeo z auena min⁹
 opilat z minus generat ventositates z minus nutrit. Et que fit ex fru-
 mēto plus attinet caliditati z magis nutrit et magis opilat. Et q̄to cer-
 uissia est grossior/ tanto est deterior. z quanto subtilior/ tanto melior. Et vlt-
 terius est sciendum q̄ pessima ceruisia est que fit ex rebus inebriantib⁹:
 puta ex grano quod nominatur lolium/ quia ista maxime dolorem capi-
 tis generat et nervos ledit. ¶ Deinde ponit textus quinqz pprietates
 acetī. Quarū prima est q̄ acetum exsiccat. Dicit em̄ Auic. de eo secundo
 canonis: q̄ est fortis exsiccationis. Et p̄pterea medici precipiūt tempe-
 pestis vti aceto cum cibo z similiter cum potu. Dicit em̄ Auic. tertia p̄-
 mi in capitulo vltimo doctrine quinte. Aceto p̄pterea in cibo z potu vti
 in pestilentia est nocuenti ipsius securatio. Secunda est q̄ acetum in-
 frigidat pprietate que in eo est. Tertia est q̄ macerat. i. facit hominem
 macrū. Et ratio est quia exsiccat. z istud maxime verum est de aceto in
 seiuno stomacho sumpto/ vrult alicenna tertia p̄mi. doctrina quarta
 capitulo quinto. de extenuatione crassi. Clērū est tamē q̄ assiduus vsus
 acetī maxime in seiuno: multa inducit incommoda/ visum debilitat/ pe-
 ctus offendit/ tussim commouet/ stomachū reparat/ ledit/ nervos z functu-
 ras vehementer opprimt/ has arteticis doloribus tremoribus z paral-
 sibus vexans. Quarta est q̄ acetum generat melancoliam: eo q̄ humo-
 res infrigidat z exsiccat. Quinta est q̄ acetuz minuat sperma: p̄pterea
 quia exsiccat/ infrigidat/ macerat. Et istas pprietates acetī ponit rasis ter-
 tio almasorzi dicens. Acetū frigiduz est z siccu: quod z maciem efficit
 z vires destruit/ sperma quoqz minuit/ z coleram corroboret nigram. ru-
 beam vero coleram z sanguinē debilitat/ cibosqz quib⁹ admiscetur sub-
 tiliat. ¶ Deinde in vltimo versu autor subdit tria. Prīmū est q̄ acetum

nocet macris. Et ratio est quia acetum exsiccat et sic addit in macre ma-
credinem. simile enim additum suo simili facit ipsum furere. Et etiam om-
nis complexio lapsa per pirarius medicatur. et per simile deterioratur. Secun-
dum est quod acetum nocet neruis ut dicit Auicena secundo canonis cap.
de eo. Tertium est quod acetum macerat ut dictum est.

Rapa iuuat stomachū: nouit producere ventum

Prouocat vrinam faciet quoque dente ruinam

Si male cocta datur hinc tortio tunc generatur

¶ In hoc passu ponitur primo tres utilitates rape tempore cocte et vni-
us ei⁹ nocumētū. Prima utilitas est quod rapa iuuat stomachū quod bene digerit
a stomacho: nec ipse ea grauatur. Secunda est quod rapa est puocatiua vtri⁹ quod per
expulsiōem. Tercia est quod rapa est puocatiua vrine. Preter tamen istas pprie-
tates vult Auerrois quod magna pprietate habet in confortando visus. Nocu-
mentū vero raparū est quod assiduatio raparū nocet dentib⁹. In ultimo autem
versu subdit quod rapa male cocta torsiones facit in corpore: quod multiplicat ven-
tositates. Iuxta illud. Ventū sepe rapis si tu vis viuere rapis. Et est sciē-
dū quod caude raparū fortiter ventrē laxant. ¶ Pro maiorī noticiā sciendū
est quod rape inter radices magis pueniūt ad corpus nutritionē. quod factis
ostendit ex amicitate sui saporis. Hec enim complexio est omnibus edu-
liis quod amara et pungitiua minus alimentum dant corpori: et dulcia ma-
gis. quia ergo rape radicibus alijs sunt dulciores et minus pūgitiue ma-
gis ppetunt via cibi. sed generāt sanguinē grossum melancolicū: si dige-
stua sit debilis. Et bonū est quod depurent a prima aqua. et nullo modo de-
bent comedī crude. Et incitant ad coitū. et vias mūdificānt vrinales.

Egeritur tarde cor digeritur quoque dure.

Similiter stomachus melior sit in extremitates

Reddit lingua bonū nutrimentum medicine

Digeritur facile pulmo. cito labitur ipse.

Est melius cerebrū gallinarum reliquorū.

¶ In isto passu notatur quatuor. Primum est quod cor animalium comestū tardē
digerit et tarde effraz egeritur. Et ratio est quod caro cordis est caro melancoli-
ca quod difficulter digerit et tarde descendit. Et ratio est quod caro bona secundum Auicē. se-
cundo canonis. ca. de carne. et non multū nutrit ut dicit Rasis tertio alma-
foris. ¶ Secundū est quod stomachus similiter est male digestioez tarde de-
scensionis. Cui⁹ ratio est. quod stomachus est membrū nervosus cartilaginofus quod
difficile digerit. et ergo etiam non generat bonū sanguinē. Deinde subdit rex
rus quod stomachus in eius extremitatibus scilicet quo ad eius fundum et ori-
ficium melius digeritur. Cuius ratio est quod in illis partibus magis carno-
sus est et magis pinguis. ¶ Tertius est quod lingua est bonū nutrimentū. et hoc
quo ad eius radicē. ut vult Auicē. secundo canonis. cap. de carne. Et ratio est

qz est facilis digestionis: & carnosus. Et inter reliquas linguas: lingua porcelli q̄ ablata: etus pelle equi paratur carni apti. vt scitur scindētes añ p̄ncipes. Lingua tñ bouis nō est multuz sana pp̄ eius nimia humiditatez. Peccatores tñ linguis vti volentes añ eaz assationē imponunt garosillos quib⁹ humiditas linguaz minuitur & sic aptiores sunt esui. ¶ Quarta tñ est qz pulmo facile digeritur & facile egeritur. Et istud est p̄pter eius raritatez mollicie. Vlex est tñ qz eius nutrimentū nō est pueniens nature hūane qz parū est & fleumaticū vt dicit Auc. secūdo canonis. cap. de eo. Et circa istud est sciendū qz pulmo arietis q̄uis nō sit bonus cibus: est tñ bona medicina qz sanat excoitationē calcanei ex calciamēto si ponat sup ipsam calidus vt dicit aucēna loco p̄allegato. ¶ Quintus est qz cerebri galline inter oīa cerebra est melius. de quo dicit Auc. scdo canonis. qz p̄hibet fluxuz sanguinis nartū Debet tñ cū sale aut cū sp̄bus comedī qz de se vomitū puocat. Et circa istud sciendū est qz de cerebro pulloz dicūt medici qz augmētat memoriā Cerebra hō porcoz nature nō sunt pueniētia sed cerebri ouis leporis vel cuniculi cum sale vel speciebus comedī p̄t. Et de cerebro amplius dictum est ibi. Nutrit & impinguat.

Semen feniculi fugat et spiracula culi.

¶ Hic ponitur vnū documētū. & est qz semen feniculi qd̄ d̄r maratū / ex pellit vērositates aut eas dissoluit. Et rō est qz est calidū & siccū & carni natiū. ¶ Et circa istud est sciendū qz a cōibus quattuor tangunt vtilitates pueniētes ex esu maratū siue seminis feniculi. Prima est qz p̄fert febrē. Secūda ē qz pellit venenū. Tertia est qz mūdificat stomachū. Quarta ē qz acuit visuz. Et d̄ isto solēt dari istū versus cōes. Bis duo dat maratū febres fugat atqz venenū. Et purgat stomachū: lumē quoqz reddīt acutū. Et istas quatuor vtilitates tangit etiā Auc. scdo canonis loquēs de feniculo. Et circa quartā vtilitatē nota qz Auc. loco p̄allegato de semine feniculi dicit. Democrit⁹ quidē existimauit qz venenosus vermes pascunt feniculi recētis semen / vt eoz visus cōfortet et vīpere & serpentes fricāt oculos suos cū egrediuntur de cauernis suis post hyemē sup ip̄z vt illuminent oculi. Sciendū vltērius qz feniculus tarde digeritur / male nutrit & parū / et ergo nō p̄petit via cibi sed magis via medicine. Ad istū tñ v̄tendū est eo in regimine sanitatis nisi ad correctiōez malicie quozū dā alioz ciboz: interdū cuz lactuca comedimus petrosilinū ad resistendū frigiditati & hūiditati lactuce. sic etiā cū cucurbitis potest decoqui feniculus. & similiter cum rapis ad corrigendum maliciam earum.

Emendat visum: stomachum confortat anisum.

Eopia dulcoris anisi sit melioris.

¶ Hic ponuntur due vtilitates anisi. Quaz prima est qz anisum p̄fortat visuz. Secūda est qz anisum p̄fortat stomachū. Lulus cā est: qz anisuz mūdificat stomachū a fleumatibus & ipsuz calefacit. Et p̄p̄tea etiā p̄fert visuz qz nichil ē qd̄ visuz magis nocet q̄ imūditela stomachi qz a stomacho

mūdo eleuant fumū imūdi q̄ oculis nocēt p̄urbādo spūs visuōs. ⁊ ista
duo iuuamēta facit anisuz dulce. Et p̄ter istas vtilitates Auc. sc̄do cano
nis. ca. de aniso/plures alias vtilitates anisi ponit. vult eī ibi q̄ anisuz ē
apituum/doloz sedatiuū/ ⁊ v̄tositatū resolutiū/sedatiuū sitis causa
re ex hūiditatib⁹ salis/apituum opilatōnū epatis ⁊ splenis generatiū ex
humiditatib⁹. ⁊ sūt renū vesice ⁊ matricis puocatiū vrine ⁊ mēstruoz
⁊ mūdat matricem a fluxu humiditātū albar/ ⁊ est motiuuz coitus.

Si cruoz emanat spodium sumptum cito sanat.

¶ Sic ponitur vñs iuuamētū spodij. Et est q̄ spodiū sumptū sanat flu
xum sanguis. Cui⁹ cā pōt esse: q̄ spodiū h̄z virtutē p̄p̄iā p̄fortādī epar
⁊ sic fortificato epate/q̄d est fons ⁊ origo sanguis/sanguis melius ab eo
retinetur. Et dicit Auc. secundo canonis. ca. de spodio. q̄ spodiū est ra
dices cannarū aduste. Dicit em̄ q̄ ipse adurunt p̄p̄i fricationē suaz ex
tremitatū: cum ventus eas perflat. Symon tñ ianuenis dicit q̄ spodiū
est res cuius origo nos later: res tñ adusta videtur ⁊ diuisiones cānarū
adustaz. Et nedū spodiū p̄fert in nimio fluxu sanguinis: imo etiā in ni
mio fluxu v̄tris ⁊ vomitu. vt dicit Rasis tertio almasoris. Et p̄fert etiā
in febribus acutis cōfortat ⁊ tremorū eius ⁊ syncopi facte ex effusioe co
lere ad stomachū auxiliat/vt vult Auc. loco. p̄allegato. Et est sciēduz
circa predicta q̄ sicut spodium h̄z aspectum ad epar ⁊ p̄p̄ietatē p̄fortā
dī ipsum: ita sunt aliq̄ue medicine que h̄nt similem aspectum ⁊ similem
p̄p̄ietates ⁊ p̄fortandī aliqua alia membra spectalia: sicut macis cor/ mu
scus cerebz/ liquiritia pulmonem/caperes splenem/et galanga stoma
chum/vt patz in hīs versibus. Gaudet epar spodio mace cor cerebrum
quoq̄ musco: Pulmo liquiritia/splen/cap/stomachusq̄ galanga.

Vas condimentū preponi debet edenti.

Sal virus refugat: ⁊ non sapidūq̄ saporat

¶ Nam sapit esca male que datur absq̄ sale.

¶ Trunt persalsa visum: spermacq̄ minorant

¶ Et generant scabiem prurimum siue vigore

¶ In hoc textu tria fiunt. Primo ponitur vnum documentum genera
le quod obseruatur. apud omnes: ⁊ est q̄ vas condimētū scilicet salis q̄d
cōmuni nomine saluum dicitur. debet p̄poni in mensa ipsi edenti. Iux
ta illud cōe mery. Sal p̄mo poni debet p̄moq̄ reponi. Om̄is mēsa ma
le ponitur absq̄ sale. ¶ Secundo tangunt duo iuuamēta salis. Primū
est q̄ sal resistit veneno. Cuius duplex pōt esse cā. vna est q̄ sal exsiccati
uum est ⁊ sic sua siccitate exsiccat hūiditates ex qb⁹ pōt sequi corruptio
Alia cā est q̄ sal exsiccat ⁊ p̄p̄mit hūiditates a corpe extrahendo. ⁊ sic
claudit poros ⁊ p̄sequens p̄hibet penetrationē veneni. que fieri debe
ret p̄ poros. Secundū iuuamētum salis est q̄ sal inducit saporem in ci
barijs. nā cōster videmus ad sensuz q̄ nulla cibaria sapit sine cōmixti

one salis/vt dicit tertius dñs. Tertio ponunt quattuor nocumenta salis siue cibarioꝝ valde salioꝝ. Primum est q̄ cibaria valde falsa vrunt visum. i. depdunt visum vel nocent visui. Cuius cā pōt eē duplex. Pr̄ia est q̄ res nimīū false inducunt nimīā siccitatē que est p̄raria oculis qui sunt instrumenta visus cum oculi sint de natura aque/vt dicit in de sensu ⁊ sensato. Sc̄da cā est: q̄ cibaria multum falsa sunt pruritua ⁊ mordicaria modo vt sup̄ius dictū est a cibarijs mordicarijs i stomacho existētib⁹ eleuant fumi mordicarij q̄ sui mordicatione oculis nocent ac ipsos multum rubificant Et ergo videmus q̄ bullientes sal: rubeos cōmuniter habent oculos. Secūdū nocumētū est q̄ cibaria multum falsa minoꝛāt sperma. Et rō est q̄ cibaria multū falsa multū exsiccat oēs humiditates corporis q̄re etiā sperma exsiccat et sic minoꝛat. Tertium nocumentū est q̄ generant scabiem. Cuius ratio est q̄ sal generat humorem acutum mordicarium adustū qui est cā scabiei. Quartū nocumētū est q̄ augent prurium. Et rō est q̄ generant humorem mordicarium ⁊ pruritūū. Et ista quattuor nocumenta cōmemorat rasis. tertio al masoris de sale dicens. Eorum p̄terea sanguinem qui multū ex eo sūp̄ferint quantitatem adurit. visum quoq̄ debilitat atq̄ minuit sperma: et generat prurium et scabiem. Et p̄ter ista nocumēta. persalsa id est multum falsa/inducunt serptigenes/impetigenes/morpheā/leprā in dīsp̄ositis: et vias vīne excoꝛdant: cū dīu cōtinuant. Adoderate tñ salsa: frigidum auferunt ⁊ appetitum excitant atq̄ acunt.

Ibi feruore vigent tres. salus: amarus: acutus:

Alget acetosus sic stipans ponticus atq̄

unctus ⁊ insipidus dulcis dant temperamentū

In hoc textu ponunt qualitates cuiuslibet saporis. Et primo dicitur q̄ isti tres saporis sc̄z salus/amarus/et acutus: calefaciūt corp⁹ sumentis ip̄os. Sc̄do dicit q̄ isti tres saporis sc̄z acetosus/stipticus/⁊ pōticus in frigidat. Tertio dicit q̄ isti tres saporis sc̄z vnctuosus/insipid⁹ ⁊ dulcis: sunt temperati. nec inducunt in corp̄e caliditatē aut frigiditates. Et pro intellectu ampliori sciendum est q̄ secūdū Auicē. sc̄do canōis. tractatu primo capi. tertio. Octo sunt veri saporis q̄ sequitur insipidū. Et sunt dulcedo/amaritudo/acuitas/salsedo/acetositas/pōticitas/stipticitas/⁊ vnctuositas. Enumerando tñ insipiditatē pro sapore: sicut textus facit hic. tunc sunt nouem saporis. Et tñ capitur sapor pro omni eo q̄ gustu iudicat. Et iter istos saporis tres sunt calidi. vt dicit hic text⁹. sc̄z salus/amarus/et acutus. Et secundum auicē. loco p̄allegato acutiū est calidius. deinde amarum. et deinde salum. quonīā acutiū est fortius ad resoluēdū incidendū ⁊ abstergendū q̄ amarū: ⁊ deinde salum est sicut amarū contractum cum humiditate frigida. Et tres de istis saporibus sunt frigidi. sc̄z acetosus: stipans id est stipticus ⁊ ponticus. Ponticus tamē ceteris frigidior: deinde stiptic⁹: et postea acetosus. Et p̄pter

istud in oibus fructibus q̄ dulcescunt prius: est ponticitas, vehemētis in
frigidationis. deinde postq̄ p̄ calorem solis digestiui aliquo modo dige-
sti sunt fructus apparet in eis stipticitas. & deinde declinat ad acetosita-
te sicut agresta & postea dulcescit. Et licet acetosum sit min⁹ frigidū q̄
stipticū: in p̄pter sui subtilitate & penetrationē in plurib⁹ est maioris
frigidationis. Et secundum Auicē. loco preallegato ponticum & stipti-
cum sunt in sapore propinqua: sed stipticū non p̄trahit linguaz: nisi quo
ad superficiem apparentem: sed ponticum contrahit et exasperat quod
apparet in lingua scilicet sup̄ficiē & occultū scilicet interiora ei⁹. Et tres
de istis saporib⁹ sunt temperati id est nō. excedentis caliditatis vel frigi-
ditatis. sicut dulcis vinctuosus & insipidus. Licet enim dulce sit calidū
tamē in eo non apparet fortitudo caliditatis. sicut dicit Rasis tertio al-
maioris. Et est sciendum vterius q̄ vnicuiq̄ saporū proprie debentur
operationes vt volūt Auic. & Rasis locis p̄allegatis. Operationes enim
dulcis fm̄ Auicē. sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimenti
& natura diligit ipsum & virtus attractiua attrahit ip̄s. Et sc̄d̄z rasis dul-
ce est generatiui multe colere rubee & op̄sationū ī epate & splenez fleg-
monis precipue si p̄dicta mēbra ad hoc fuerint apparatus. Et vteris flu-
xus ex ip̄o sequitur et mollificat stomachū & p̄fert pectori & pulmōi. cor-
pus impinguat. & augmētum spermatis tribuit. Operationes vero ama-
ri sc̄d̄m auicē. sunt absterfio & exasperatio. Et sc̄d̄m Rasis Amara cale-
facit & desiccatur fortiter cito sanguinem ad adustionem et maliciam per-
ducit: colerā quoq̄. rubeā in sanguine augmētatur. Op̄atio vero p̄tici h̄z
auicē. est p̄ctio si p̄ticitas sit debilis aut expressio si sit fortis. Et sc̄d̄z ra-
sim p̄tici corpus infrigidat & desiccatur. carnis & sanguinis minorationē
facit si multotiens aliquis eo vtatur. stomachum q̄z p̄forat & frequēter
ventrē p̄stringit & sanguinē generat melancolicū. Op̄ationes vero stipti-
ci sc̄d̄z auicē. sunt p̄ctio inspissatio induratio & retētio. Et sc̄d̄m rasis op̄a-
tiones eius sunt sicut pontici licet debiliores: q̄ ipse videtur p̄prehende-
re stipticū sub pontico q̄ de stiptico nichil dicit expresse. Op̄ationes ve-
ro vinctuositatis sc̄d̄m auicē. sunt lenificatio lubricatio & coctio. i. dige-
stio pua. Et sc̄d̄m rasis vinctuosum stomachū mollificat & ventris facit
fluxum & sattetatē anteq̄ homo cibi q̄sitatē sibi necessariā assumat: ad-
ducit & calefacit maxime tamen febricitantes & h̄ntes epar et stomachū
calidum. Corpus etiam humectat & lenit fleum vero auget & cogitatio-
nē h̄ntez reddit & auget somnū. Op̄ationes vero acuti sunt resolutio in-
cisio & putrefactio sc̄d̄m auicē. et fm̄ rasis. Acutus calorē auget & corp⁹
cito inflammat et sanguinem adurit & ip̄m prius in coleram rubeā mu-
tat et postea in nigrā. Op̄ationes salis sc̄d̄m auicē. sunt absterfio ablutio
exsiccatio et prohibitio putrefactionis. Et sc̄d̄m rasis decēz sunt in tex-
tu immediate precedenti. Operationes vero acetosi sunt secundū auicē.
infrigidatio et incisio. Et sc̄d̄m rasis acetosum colerā rubeam & sangui-
nē rep̄mit & ventrem stringit si stomachus et intestina munda fuerint.

Si autem flumatis in eis fuerit multitudo ventris facti fluxum et corpus infirigidat. virtutem quoque digestiuam debilitat: proprie in epate. Meritis vero et nervosis membris nocumētū affert et corpus desiccatur. virtutem autem appetitiuā excitat. De opatōibus vero insipidi dicit rasis quod aliquod est insipidū quod magis nutrit sed quod equalitati magis vicinū est. Aliud est quod temperate calefacit et aliud quod temperate infirigidat et si cum ipso fuerit multa humiditas humectabit si vero siccum fuerit desiccabit.

Bis duovipa facit: mundat dentes: dat acutum visum. quod minus est implet: minuit quod abundat.

Hic ponunt quattuor iuamēta vipe. Primum est quod vipa mundat dentes. Cuius causa est quod propter panem diutius inherens dentibus quod vinum solū sine pane limositas illa dentibus adherens a qua dentes luridi dicuntur: a vino melius sumit et abstergit. Secundū est quod acuit visum: quod prohibet malos fumos ad cerebri ascendere quod obfuscarent spiritus visuos per eorum imitationem. Et istud facit ex eo quod digerit materias malas in stomacho existentes. Tertium est quod minus digestū facit digerit: quod facit clausuram officij stomachi et confortat digestionem. Quartū est quod superflue digestū ad medietatem reducit. Et totū istud maxime veritatē habet de vipa panis cum vino dum modo panis primo assus sit aut supra prunas exsiccatus.

Omnibus assuetam iubeo seruare dietam.

Approbo sic esse nisi sit mutare necesse.

Est ypocras testis quoniam sequitur mala pestis.

Fortior est metha medicine certa dieta.

Quam si non curas fatue regis et male curas.

Hic ponunt aliqua documēta. quorum primum est quod omnibus bonū est seruare dietam assuetam. Et per dietam intelligitur administratio cibi et potus. Et ratio huius documētū est: quod transgressio a consuetudine nocet nocumēto magno: consuetudo enim est alta natura. sicut igitur naturā custodire oportet sic et assuetudines: et specialiter si assuetudo fuerit laudabilis. Et sicut oportet seruare assuetam administrationem cibi et potus: ita etiam oportet seruare assuetudinem in alijs rebus non naturalibus propter eandem rationem. Unde si aliquis fuerit assuetus multū laborare et velit hanc assuetudinem omittere et in ocio vivere. vel multo minus laborare vel aliam speciem laboris assumere et aliud tempus vel alium modum. proculdubio multū ex hoc debilitatur. Et similiter intelligitur in cibis et potibus somno et vigilijs et euacuationibus et aie accidentibus. In omnibus enim multū obseruanda est assuetudo si sit laudabilis vel parum laudabilis vel indifferens in bonitate et malicia respectu huius ad quod debet fieri permutatio. Et circa istud sciendum est quod assueti exercitare vel laborare quibusdam laboribus consuetis dato quod tales sint debiles vel senes minus leduntur et fortius laborant quam si essent iuvenes in consueti. Et istud vult ypocras secunda amphorismorum dicens assueti assuetos ferre la-

bores: et si fuerint imbecilles aut senes inconsuetis fortibus et iuuenibus
facilius ferunt. Et ratio est quia isti habent maiorem inclinationem et consuetudinem
ad istos labores: iam consuetudo prius habita leuior est ut dicitur in comento
predicti amphorismi. Et ista est causa quare videmus homines debiles vel
senes qui ex consuetudine aliquod exercet opus mechanicum facere aliquid quam fa-
cere non possent eis fortiores aut iuniores et minus ab eis leduntur sicut videmus
multos debilem facilius sacculum eleuare quam eo fortiozem et fabricum
antiquum minus ledi malleatione quam iuuenem fortem non consuetum.
Secundum documentum est quod mala pestis. id est magnum nocumentum se-
quitur ex permutatione diete consuete ut vult yprocras nisi fuerit neces-
se eam permutare. Est autem necessarium eam permutare primo quando est si-
laudabilis sic quod ex ea perueniretur ad pessimas egritudines sicut consuetudo
comedendi malos cibos in fine ex necessitate perducentes ad malas
egritudines. Talem enim consuetudinem et similes necesse est corrigere et per-
mutare vel totaliter vel saltem infra terminos latitudinis earum sed hoc
debet fieri paulatim et secundum quandam ordinem. Nam omnis subita mutatio
vehementer nocet et specialiter a consueto ad inconsuetum. Secundo neces-
se est eam permutare ut aliquis minus ledatur ex inconsueta si postea ad
eam se transfulerit. Si enim quis ad omnem dietam se assuescat minus ab omni
ledetur cum se ad eam transfulerit. Et istud etiam intelligendum est in alijs re-
bus non naturalibus. Et istud est quod dicit yprocras scilicet aphorismorum. Ex
multo tempore consueta et si fuerint deteriora insuetis minus molestare con-
sueuerunt oportet igitur ad non consueta transmittere. Et circa istud est scien-
dum quod quisque debet sibi cauere ne vniuersi rei quantumcumque bona sit sibi con-
suetudinem faciat quam ipsum seruare sit necessarium. verbigratia. si quis vno
cibo consueto semper utatur vel aliquo potu vel totaliter ab eis abstinere-
at vel dormire vel coire totaliter assuescat et ad hoc grauiter astringatur.
maximuz enim incurret nocumentum si interdum ab eisdem oporteat ab-
stinere. sic igitur quodlibet corpus se disponere debet ut calor et frigus
pati possit: et ad motiones et quelibet nutrimenta aptus reddatur: et ut som-
ni et vigiliarum horas mansiones et domos lectos et indumenta sine le-
sione permutare possit quod quidem poterit fieri si consuetudo non obser-
uetur ad vniuersum: sed interdum ad inconsueta transeamus. Oportet igitur
ad inconsueta aliquando permutare. Et istud vult Rasis quarto alima-
foris. capitulum de peruatione consuetudinum. Tertium documentum est quod for-
tior et potior metha in medicando egypti est administrare dietam certam: quam
si medicus non curauerit: et aliam indebitam administrauerit fatue regit
egrum et male eum curat. Et circa istud est sciendum quod triplex est dieta
scilicet grossa/que est quasi dieta sanorum. et tenuissima/que est nichil dare: vel qua-
si: et media/que absolute tenuis dicitur. Et ista diuiditur in dietam tenuem
declinantem ad latus grosse: sicut aqua carnis. oua sorbitia: et pulli pul-
u et declinantem ad tenuissimam: sicut aqua ordei mellificata et vinum granato-
rum. et mediam que certa nominatur: ut prisana non colata et extremitates pullorum.

Et ista dieta certa in pluribus puenit egritudinib⁹. nō tñ in omnib⁹. Ad em̄ cōuenit in egritudinib⁹ lōgis q: in talib⁹ oportet virtutem longo tē pore eē añq̄ pueniat ad victoriā z virtus cū dieta certa tāto tpe nō pos set pdurare sine magna debilitate. optz ergo i tali egritudie cibi ingros sare. Sistr non puenit in acutissimis egritudinib⁹ scz in illis q̄ terminant̄ in quarto die vel ante. quia in talibus cōuenit dieta tenuissima. vt vult yprocras prima amphozismorum tbi ad vltimas egritudines vltine cu raciones ad perfectionem sunt potentes.

Quale quid et quando quātū quotiens vbi dādo Ista notare cibo debet medicus dietando

In isto textu ponitur sex a medico p̄siderāda in administratōe diete. Primū est quale. i. cui⁹ q̄litate debet esse cib⁹: quia in egritudie calida debem⁹ egr̄ dietare frigido cibo. z in frigida calido. In humida sicco/ i sicca hūido. Vlex est tñ q̄ naturalis p̄plexo dieta sibi sibi p̄seruari dz. vt vult galien⁹ tria regni. ibi. Calidiora calidiorib⁹ indigēt adiutorijs. Frigidiora frigidiorib⁹ zc. Scdm̄ est quid/ id est cui⁹ substāte dz esse cib⁹ qz athlete z rustici fortib⁹ exercitijs suppositi debēt dietari cibo grosso. qz in eis via digestiua est fortis. z sic nō debēt vti cibis subtilibus vt pul lis caponib⁹ carnib⁹ vitulinis seu hedinis: qz iste carnes i eis adurerent: aut nimis cito digerent: quare necesse esset eis sepe comedere. Nobis les ho z in ocio viuētes debēt vti dieta subtilis substāte: qz in eis vtri⁹ digestiua est debilis nō potens in grossos cibos/ cuiusmodi sunt carnes porcine false z bouine/ z pisces sole exsiccat. Similiter in egris egrotan tes egritudinib⁹ acutis dñt vti subtiliori dieta q̄ egrotātes egritudinib⁹ croniciis. i. longis sicut quartanis. Tertius est qñ/ id est quo tpe dieta de bet dari: quia in sanis maxime dz attendi p̄suetudo. Unde in estate ho mines mane surgentes z p̄sueti bis solum in die comedere debēt come dere hora decima vel modicum ante. z nō expectare medium diei. ppt̄ nimis diei calorē. Similiter debent cenare hora sexta vel modicus post In hyeme vero debent prandere hora vndecima vel duodecima p̄pter longitudinem somni. z deinde cenare hora septima vel modicum post. et maxime seruanda est consuetudo. In egris vero etiam consideran dum est tempus/ quia in febribus in paroxismo vel statim ante paroxis mum: vel statim post non est danda dieta: quia si statim ante paroxis mum vel in paroxismo detur: natura diuertitur a digestione materie fe bris per hoc q̄ debet digestioni cibi esse intenta. Et nō debet dari statz post paroxisimum qz virtus adhuc multū debilitata est ex paroxismo i mediate p̄cedenti. Debet igitur dari dieta ante paroxisimū tanto tēpore qz possit digeri ante aduentuz paroxisimi/ vel debet dari aliquo tpe post paroxisimū. Et istud est vey nisi timeatur magna debilitas virtutis. tūc enim dandus est cibus quocūqz tempore. Accidētib⁹ em̄ virtutē dissol uentibus cibus illico dandus est. vt vult Galienus in commento illius

amphorissimæ primæ particule præparari asir oportet. Quartus est quatuor id est quatuor cibi sumendi: quia ut dictum est prius quatuor cibi estate comedendi per quilibet vice debet esse pauca: quia calor naturalis tunc debilis est propter nimias resolutiones. In hyeme vero cibum vna vice sumendus debet esse multus: quia virtus digestiva tunc fortis est cum calor naturalis sit vnus propter frigus circumstantans. ut dictum est prius sibi. Temporibus veris. Quintum est quoties .i. quoties in die sit cibum dandus: quia in estate debet sepius dari quod in hyeme/autunno/vel vere. licet modicum pro qualibet vice. ut etiam prius dictum est. Similiter virtute digestiva existente debili sepe modicum et de cibo dandum. virtute vero existente forti potest multum dari: et paucis vicibus. Sextum est vbi id est in quo loco quia cibum non est sumendus in loco frigido multum: nec multum calido. sed magis in loco temperato.

Fus caulis soluit: cuius substantia stringit.

Utraque quando datur venter laxare paratur

In hoc textu actor dicit tria. Primum est quod ius caulis. i. aqua et maxime primæ ebullitionis caulium: si bullant soluit ventrem. Cuius causa est quia folijs et partibus exterioribus caulium est virtus quædam nitrosa abstersiva debiliter inherens facile separabilis per modicam decoctionem siue ebullitionem que sparsa per aquam ipsam laxatiuam reddit. Et hinc etiam est quod prima aqua decoctionis caulium magis laxat quam secunda: quia ista virtus nitrosa abstersiva per primam decoctionem plurimum separatur. Secundo quod dicitur est quod substantia caulium hoc post decoctionem eorum stringit ventrem. Et causa est quia omnis virtus que laxaret per decoctionem ab ea ablata est et manet substantia terrea sicca que ventrem stringit. Tertium quod dicitur est quod utraque simul sumpta scilicet aqua decoctionis caulium et substantia eorum laxat ventrem: Et ratio est quia virtus abstersiva et nitrosa in aqua manet gratia cuius totum laxat. Pro maiori noticia sciendum est primo quod caules generant humorem melancholicum: et somnia mala. mali sunt stomacho/parum nutriunt/visum obtenebrant/somnia inducunt menstrua et urinam prouocant. ut partim ab alicen. secundo canonis et partim a Rasi tertio almafors colligit. Secundo sciendum est quod comestio caulium siue decoctionis siue seminis eius prohibet et retardat ebrietatem. ut videtur innuere aristoteles. tertia particula probleumatum querens propter quid caulium soluit crapulam. et idem volunt Rasi et Aucena locis preallegatis. Cuius causa potest esse ista scilicet aliquos: quia propter comestionem caulium eleuantur fumi valde grossi: in grossantes fumositates vini: que in grossitate impediuntur penetrare ad cerebrum propter eorum grossitudinem. Philosophus vero probleumate predicto aliam dat causam istam scilicet: quia omne quod trahit humidum vinosum ad se a corpore expellit: et corpus infrigidat/curat crapulam: sed caulium est humidum/ergo curat crapulam. Sed autem caulium sit huiusmodi probatur: quia per succum caulium qui est diureticus trahuntur humiditates vinose indigeste a toto corpore: et in vesicam deferuntur. et

Substantiā eius frigidam stipticamz terream in stomacho relictam/non
potentē penetrare infrigidat totuz corpus. Et per consequēs curat cra-
pulam hoc modo: qm̄ supfluitates subitiles que non poterant deorsum
tendere propter caliditatem vini mouentem eas ad superiora: vt ad cere-
brum feruntur repressē deorsum z virtute succi trabuntur ad vesicā. Est
enim diureticus z menstruorum puocatiuus/vt dictum est.

Dixerunt maluan veteres quia molliat aluum.

Malue radices rase dedere feces

Tulue mouerunt et fluxum sepe dederunt.

Ubi ponitur tres proprietates siue effectus malue. Quorū prim⁹ est q̄
malua mollificat ventrē: qz est vnū de remollitiuis. Sunt em̄ quattuor
remollitiua. scz malua, bis malua, bianca, visina, z mercurialis / ex quibus
cōiter fit distere lenitiuū z mollificatiuū. qd̄ valet ad fecū idurataz edu-
ctionē. Et est duplex malua, quedam em̄ est hūis sanguineos flores. Et
alia est hūis albos flores. z in ista est maior pprietas mollificādi q̄ i pri-
ma. Scds effect⁹ est q̄ radices malue abraſe educūt feces. z hoc ē quā-
do ex ip̄is fiūt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. Ter-
ti⁹ effect⁹ est q̄ malua facit fluxū mēstruū i mulierib⁹. z hoc est pp̄ nimīā
ei⁹ humectatiōez lubricationē q̄ vene matricis facill⁹ a sanguie acuto
fundunt. Et dicit Plateari⁹ q̄ certo exp̄imēto menstrua puocat.

Mentitur menta si sit depellere lenta

Ventris lumbricos stomachi vermesq; nociuos.

Ubi ponit autor vnū documentū de menta dicens q̄ nō debet deno-
minari hoc noie menta si nō habeat vim statim auferendi vermes ven-
tris z stomachi. Menta em̄ magne z fortis est aromaticitatis z magne
amaritudinis. z ideo, quēadmoduz absinthiū vermes interficit: sic z mē-
ta. Et debet dari decoctio eius sicut z absinthij z nō substantia. Aduer-
tēdū tamen qz multū calida est z sicca sanguinē adurens non p̄perit vsq̄
cibi in regimine sanitatis. Bene tñ cōuenit vta medicine qz stomachum
p̄forat z ipsum calefacit z sedat singultū z digerit z p̄hibet vomitū fleu-
maticū z sanguineū: z ad coitū incitat pp̄ inflationē q̄ est in ip̄az humi-
ditatem ortulanā z p̄hibet sputum sanguinis. Et confert ad morsuz ca-
nis rabiosoz: z est pp̄ta ad illud. Et si frusta ipsius in lacte dimittuntur
nō caſeatur: vt colligitur ex Auic. secundo canonis cap. de menta.

Cur moriatur homo cui salvia crescit in orto.

Contra vim mortis non est medicamen in ortis

Salvia confortat nervos: manuūq; tremorez

Tollit: et eius ope febris acuta fugit.

Salvia: castoreū: lauendula: premula veris

Rastur. athanasia sanant paralitica membra

5

Salvia saluatric nature consiliatrix.

In hoc textu autor principaliter tria facit. Primo innuit magnam utilitatem salute querens per modum dubii. Cur homo moriatur in cuius ordo crescit saluta. Ad hoc respondet in secundo versu sic: quod nulla est medicina crescens in oris que prohibeat mores quibus in oris bene crescat medicina prohibens putrefactionem corporis et humiditatem naturalem defendens ne cito dissoluatur. Et istud innuit Avicenna tertio primi. capitulo singulari dicens. Et ars quidem sanitatem custodiendi non est ars que a morte securos nos faciat neque corpus ab extrinsecis nocementis muniat: neque unquam quod corpus ad ultimam vite longitudinem perducatur que est secundum hominem absolute: sed de duabus rebus securitates prebet putrefactionis penitus prohibitionem et defensione humiditatis ne cito dissoluatur. Secundo ponit tres effectus salute. Quorum primus est quod salvia confortat nervos: quia exsiccatur humiditates quibus impediuntur et relaxantur nervi. Secundus est quod remouet tremorem manuum. Quis causa est quia confortat nervos ut dictum est. Jam omne confortans nervos tremorem remouet: cum tremor causetur ex debilitate nervorum. Et propterea senes aliqui et vetule specialiter imponunt potus siue cibo eorum folia salute. Tertius est quod remouet febrem acutam. Id est impedit eam ne contingat. Quis causa potest esse quia exsiccando humores impedit eorum putrefactionem ad quam posset sequi febris acuta. Et promissori noticia sciendum est quod salvia est calida et secca: et ideo non multum competit per se via cibi. Quia tamen ipsa salvia multum confortat nervos / homines in sanitate multum utuntur salvia dupliciter. Primo quidem componendo. ex ea vinum salutarium quo vino homines in latitudine sanitatis utuntur specialiter in principio mensis competit huiusmodi vinum paralyticis et epilepticis moderate sumptum: et precedente purgatione antecedentis medicine. Secundo utuntur salvia in salis. nam excitat appetitum et specialiter cum stomachus fuerit repletus malis humoribus crudis et indigestis. Et est duplex salvia / scilicet domestica / et habet lata folia et magna. Alta est que vulgariter nobilis dicitur et habet miora et strictiora folia. Et apud medicos dicitur liliagus. Tertio enumerat autor sex res medicinales valentes in curatione paralytis. Et dicit quod salvia / castoreum / lauendula / premula / veris / nasturtium / et aethanasia / curant et sanant membra paralytica. Id est paralyti tacta siue debilitata. De salvia autem causa patet ex dictis: quia ut dictum est salvia confortat nervos qui in paralyti debilitati sunt. Et etiam quia salvia calida est et secca consumit materiam fleumaticam inhabitatam nervis ex qua fit paralytis. De castoreo patet quia castoreum est maxime confortatiuum calefactiuum et exsiccatiuum nervorum. Dicit enim Avicenna. secundo canonis capitulo de eo quod est subtilius et fortius omni quod calefacit et exsiccatur. Et postea dicit quod confert nervis et calefacit et perfert tremorem et spasmo humido et stupora paralyti. Et postea adducit subdit quod non est ali-

quid magis suauituz ventositati in aure q̄ ipsuz cū ex castoreo accipitur quantum est lens vna ⁊ dissoluitur in oleo nardino et distillatur i eā Plures alios effectus habet castoreum quos Ruicenna narrat loco p̄ allegato. Et est castoreum testiculus cuiusdam animalis marini que dicitur castor. Et oleum de castoreo etiam multum valet in paralyti: sicut castoreum post euacuationem materle: quia tunc illam materiaz que residua est consumit ⁊ nervos confortat. ¶ De lauendula etiā patet quia sua aromaticitate confortat nervos: et sua calefactione consumit materiam paralyti. ¶ De premula veris etiā patet quia sua aromaticitate et calefactione confortat nervos. Et dicitur premula veris: qz est de primis aromaticis in vere crescentibus. ¶ De nasturcio patet quia nasturcium est: calidum et siccum subtiliatuum ⁊ incisuum ⁊ resolutiuū: quare aufert materiam paralyti. Et dicit Ruicenna secundo canonis capitulo. de eo. q̄ confert omni mollificationi nervorum: quia calefacit ⁊ educit fleumata: ⁊ mundificat nervos. a fleumate. Et ideo consulunt medici vt nasturcium in quadagesima edatur propterea quia cibi quadagesimales sunt fleumatici. Et est nasturcium herba communis crescens in locis frigidissimis scilicet in locis petrosis et aquosissimis sunt multi fontes. ¶ De albanasia vero que alio nomine dicitur tanacetum tenuibonice/ten vel reyn vaen/patet quia ista herba habet virtutes purgandi fleumata ⁊ sua caliditate exsiccat nervos. Et etiam habet virtutem purgandi vermes ⁊ materiam ex q̄ generant. Et ideo gallici coiter i diebus paschalibus vtunt albanasia frixa cū ouis ad purgandū fleumata ex piscibus in quadagesima generata: ex quibus facile generant vermes in dispositis. Et i fine textus autor subdit q̄ saluta dicitur quasi saluarix nature.

Mobilis est ruta quia lumina reddit acuta.

Auxilio rute vir quippe videbis a cute

Ruta viris coitū minuit mulieribus auget

Ruta facit castū: dat lumen ⁊ ingerit astum

Locta facit ruta de pulcibus loca tuta.

¶ Hic autor ponit quattuor effectus rute. Primus est q̄ acuit visum ⁊ proprie succus eius vt dicit Ruic. secundo canonis capitulo de ea. ⁊ prius dictum est ibi. Bilea nux ruta. Secundus est q̄ ruta minuit desiderium coeūdi in viris: sed i mulieribus auget. Lutus cā pōt esse ista quia ruta sua caliditate ⁊ exsiccatione sperma in viris minuat quod subtile est et aereū. s; in mulieribus subtiliat ⁊ calefacit qz in eis sperma est aquosuz ⁊ frigidū. ⁊ ergo eas magis ad coitū incitat pp subtiliarōnem ⁊ caliditatez spermatis ex ruta. Tertius effectus eius est q̄ ruta facit astutia. i. facilem apprehensionem ⁊ inuētiōem alscutus medij in cā subtili. quia pp calefactionem ⁊ exsiccationem subtiliat spiritus. ⁊ sic ingentum clarificat. Quartus effectus est q̄ decoctio rute effugat pulices. ⁊ hoc si ex ea

irrozetur domus qz inficit eas fm qz cõlter dicunt medic. Et fm Aulc. sexta quarti tractatu tertio. ca. de effugatione pulicũ. Quãdo aspergitur domus cũ infusione coloquintide salit pulices z fugiunt z similiter ex decoctione rubi. Et postea subdit Aulc. Et dixerunt qdam qn ponitur sanguis hirci in fouea in domo: aggregãtur pulices apud eũ deinde moriuntur. Et similiter aggregantur super lignũ linitũ ex adipe erici: effugit ex odore caulis z folioz oleandri. Et secundum aliquos nichil magis delectiuum est pulicum qz res fortis odoris z ergo ruta valet menta mentastrum lupulus. z super omnia feces vel vrina equi. Item domus irrozata ex decoctione seminis rape occidit pulices. Et si fumiget domo ex cornu taurino fugient pulices. Pro captione tamen earuz nichil melius est qz impositio pauci bõbaci in lecto quia in illo aggregantur.

De cepis medici non consentire videntur.

Colericis non esse bonas dicit galienus.

Fleumaticis vero multum docet esse salubres

Presertim stomacho pulcrumqz creare colorem

Contritis cepis loca denudata capillis

Sepe fricans poteris capitis reparare decorem.

Chic loquitur autor de cepis Et dicit qnqz. Primũ est qz medici disse-
riunt de natura cepaz: quia aliquibz videtur qz cepe bone sunt fleumati-
cis. Aliqui vero qz eis nõ valent sicut forsan Rasis vult qz dicit eas ter-
tio almasoris generare hũiores supfluos in stomacho z fleumaticos. Se-
cundũ est qz galienus dicit cepas multũ obesse colericis. Tercio cã est qz
vt dicit Aulc. scdo canonis. cap. de cepe. Cepe est calidũ in tertio. z ergo
nocet calidũ sũt colerici. Tertio ẽ qz cepe multũ valẽt fleumaticis qz
sũt calide icisue substãtie absterfue z apitue: qre fleumaticos hũiores
z viscosos i fleumatici multiplicatos digerũt icidũt substãtiã z abstergũt
Quartũ ẽ qz cepe valẽt stomacho qz mũdificãt ipz a fleumatici z ipsuz
calesfaciunt. z ergo dicit Aulc. loco preallegato qz illud quod ex cepe co-
medit ppter suã caliditatẽ confortat stomachũ debilem. Et ppter illd
etiã decorant colorem faciei qz non est possibile colorem faciei esse vit-
uidũ stomacho existente multum fleumatico aut repleto malis humori-
bus crudis z fleumaticis. Quintum est qz loca depilata. i. loca pilis pri-
uata pilos siue crines recuperant si pterant cepe cocte z ex eis fricentur
loca depilata. Et istud vey est qn depilatio accidit ppter opilationẽ po-
roz et corruptionem materie sub cute. qz cepe aperiũt poros z resoluunt
materiã malam qz sub cute est et bonã ad locuz attrahunt. Et ergo frica-
tio cum cepis valet in alopecia multum vt vult Aulc. secundo canonis
cap. allegato. z septima quarti. ca. de cura alopie. Et pp istud ifert tex-
tus qz capitis decore poterit reparari p istã fricationẽ cũ cepis: qz capitis
decor pilis sũt. **P**ro maiorĩ noticia effectuz cepaz sciẽduz ẽ qz cepe ex

citant colitū / appetitū / puocant / faciem rubificant / cū melle ver rucas e-
radicant / sicut faciunt / intellectu nocent. q: humorē maluz grossum ge-
nerant / saluā multiplicant / z succus eaz pferi aque descendenti in ocu-
lū z abstergit visum / sicut colligitur ex auic. scdo canonis. cap. allegato.
Sciendum vltterius q cepe trite cuz melle z aceto pferunt morsū canis
rabidi. Et ergo qdā supaddunt textui pcedenti istos duos versus. Ap-
positas phibent morsus curare caninos. Si trite cum melle pus fuerit
z aceto. Et de isto etiā prius dictum est ibi. Allea nux ruta.

Est modicū granum siccum calidumq; synapis.
Dat lachrymas: purgatq; caput: tollitq; venenuz

¶ Hic autor duo facit. Primo ponit complexionē ipsius grani sinapis
dicens q granū sinapis est modicū grani calidū z siccu. qd vey est: qz ē
calidū z siccu vsq; ad quartū gradū fm Auicēnā scdo canonis. ca. de si-
napl. Scdo ponit tres pprietates siue effect^o grani sinapis. Prim^o effe-
ctus est q cōmouet lachrymas. Cuius causa est: quia sua caliditate ni-
mīa subtiliat et dissoluit humiditates cerebz: ex quibus tunc propter ea-
rum fluxum puentunt lachryme. Secundus effectus seminis synapis
est q expurgat caput. i. cerebz mundificando z abstergendo humidita-
tes fleumaticas a capite. Expurgat etiā caput naribus imposituz, puo-
cando sternutationē sua modicatione. z ideo impositur naribus appo-
pleticoy. Per sternutationē aut expellunt nocumēta cerebz. Et simi-
liter semen synapis sua caliditate subtiliat fleumata: z dissoluit illa q op-
lāt meat^o cerebz. ex qz opilatione sequit appoplexia. Et sic relinquit q
semen synapis est valde icisuiū fleumatis z psumptiuū z mūdificatiuū
Tert^o effectus est q tollit venenū. Et istud cōcordat cum dicto Auicē-
ne loco preallegato. scz q fugiūt ex fumo eius vermes venenosi.

Crapula discutitur capitis dolor atq; grauedo.

Purpuream dicunt violam curare caducos.

¶ Hic ponitur tres pprietates siue effectus viole. Prim^o effect^o est q
viola habet pprietatem sedandi ebrietatem. Cui^o cā pōt esse quia viola
odorem habet temperatū atq; suauē. z talis maxime est cōfortatiu^o ce-
rebz. forte em cerebz nō paritur cito ebrietatez sed debile. Et etiā viola
est frigida / quare cerebrū infrigidat. z sic ineptificat ipm ad recipienduz
fumū z calidū. ¶ Secundus effectus eius est q viola est sedatiua dolo-
ris capitis atq; grauedinis. Et istud vey est de dolore capitis ex calida
causa / vt vult Auicēna scdo canonis. ca. de viola. Et similiter Rasis ter-
tio almasoris. z Auesue. Et ratio ē quia viola est frigida z sic repugnat
cause calide. ¶ Tertius est q viola dicitur curare caducos. i. epilēticos
Et dicit^r notanter in textu: dicunt / quia cōmunes autores nō attribuūt
istum effectuz viole. Et ergo si iste effectus puenit viole: causa eius po-
test esse quia ppter aromaticitatē viole cerebrū pfortatur / quo existen-
te fori a modicis nocumētis non leditur. z per consequens etiam non

Incurrit epilentias que dicitur parua appoplexia ex opflatione neruoz
sensitiuozum contingens. ¶ De vrtica.

Jettiles. **Egris dat somnū: vomitū quoq; tollit ad vsum
Compescit tussim veterem: colicisq; medetur.
Pellit pulmonis frigus: ventrisq; tumorem.
Omnibus et morbis subueniet articulozum**

¶ Hic ponunt septez effectus vrtice. Quoz pmū est q; vrtica dat egris
sommū: q; est subtiliatua z incisua absterfua fleumatis z grossoz hu
moz naturā grauātū z somnū impediētū. ¶ Scdo effectus ei⁹ est q;
tollit vomitū z vsum vomit⁹. Et ratio est q; vomitus z nausea multuz
accidūt ex humore viscoso cul⁹ vrtica est incisua. ¶ Tertio est q; vrtica se
dat tussim antiquā. z maxie mel in q; temperata fuerit semia vrtice: q; v;
rtica de pectore fleuma expellit viscosuz. fm Resim tertio almasoz. Et
similiter ei⁹ semen cū maxie sit incisua absterfua subtiliatua. Et dicit
Auc. scdo canōis. ca. de vrtica. q; cū bibit cum aqua ordeī mūdificat pe
ctus. z qñ decoquunt folia ei⁹ in aqua ordeī: educit humores grossos q;
sunt in pectore: sed ei⁹ semen est fortius. ¶ Quart⁹ est q; puenit colicis. i.
colicā patētib⁹: q; vrtica est incisua subtiliatua resoluitua z absterfua
humiditatis fleumatice aut vctositatis grosse ex qb⁹ puenit colica plu
rimū. Et est colica egritudo dolorosa in intestino dicto colon/ sicut yliaz
ca egritudo dolorosa in intestino dicto ylion. ¶ Quintus est q; vrtica
expellit frigus pulmonis. z hoc est propter sui caliditatem. ¶ Sextus
est q; vrtica est sedatiua tumoris vētris: q; resoluitua est vctositatis: ex q;
vt plurimuz sit tumor vētris. ¶ Septim⁹ est q; vrtica subuenit dolorib⁹
articuloz. i. iūcturaz sicut arterice sciartice z podagre. Et hoc vez est qñ
puenit a materia frigida fleumatica grossa. Cul⁹ cā est q; vrtica est ca
lesactua incisua subtiliatua materie fleumatice grosse. Et pter istos ef
fect⁹ fm Auc. scdo canōis. ca. de vrtica/ excitat coitū ppe semē ei⁹ cum
vino. z apperit officium matricis. z soluendo educit fleuma z humores
crudum sua absterfione. z nō cum virtute solutiua que sit in ipsa. Ne tñ
aliqs in giture exvrtica aut ei⁹ semine ledatur bonū est q; post ei⁹ sum
ptionem bibatur aliquid de oleo rosaceo. Et est vrtica calida in pncipio
tertij gradus z sicca in secundo fm Auc. loco pzeallegato.

Ysopus est herba purgās a pectore fleuma.

Ad pulmonis opus cum melle coquatur ysopus

Multibus eximiū fertur reparare colorem.

¶ Hic ponuntur effectus ysopi. Quoz primus est q; ysop⁹ purgat fleu
ma a pectore. Cuius causa est q; ysopus est herba calida z sicca in tertio
multum absterfua dissolutua z cōsumptua humiditatis fleumatice. z
habet respectum singularem super partes pectoris. z ppterea ysopus
ppriissime dicitur purgare fleuma a pectore. ¶ Secundus effectus est

q̄ etiam valet ad purgandum pulmonem a fleumate eadem de causa.
Et pp̄rie si coquatur cum melle: quia mel etiam est absterſiuus: et absterſione mellis augmentatur absterſio yſopi. Et istud idem vult Auicēna secundo canonis. capitulo de yſopo dicens: q̄ yſopus conſert pectozī et pulmonē patientibus a diſſia et tuſſi antiquis et eius decoctio cum ficu bus et melle ſimiliter. Tertius effectus eſt q̄ facit bonum colozem faciei et istud vult etiam Auicēna loco preallegato dicens q̄ eius potus eſſicit colozem bonum. Et preter iſtos effectus ſoluēdo educit ſleuma et ver mes. vt vult Auic. ibidem. Et ſecundum platearium vīnum decoctiōis eius matricem mundificat a ſuperfluis humoribus et abſtergit.

Appoſitū cancris tritū cum melle medetur

Cum vino potum poterit ſedare dolozem

Sepe ſolet vomitum ventremq̄ tenere ſolutum

Ubi ponunt tres effectus ceriſolij. Primus eſt q̄ ceriſolij tritū cum melle et ſuppoſitū cācro curat ipſm. Et iſtud idem dicit plateari⁹. ca. de ceriſolto. Et eſt cācer apoſtēma melācolicū corrodens partes corpis tā carnoſas q̄ neruoſas. Et d̄r cācer q̄ pcedere videt vt cancri. Scd̄s effectus eſt q̄ ceriſolium bibitum cum vīno abſcindit dolozem ventris. Cui⁹ cā eſt q̄ ventris inflationem de groſſa ventofitate ex qua puenit dolor mitigat: cū ſtomachi vētoſitatē et oīm viſcey ſoluit: et opflationē aperit. et ad hoc etiā coadiuuat vīnū. Tertius effectus eſt q̄ ceriſolij ſedat vomitum et fluxū vētris. Cui⁹ cā eſt q̄ cū ceriſolij calidū eſt in tertio gradu et ſiccū i ſeō materiā illā digerit et exſiccāt ex q̄ puenit vomit⁹. Et iſtū maxie vex eſt q̄n vomit⁹ aut ſolutio ventris pueniūt a materiā frigida ſleumatica. Et preter iſtos effectus puocat vrinam et menſtrua et ſoluit dolozem lateris renū et veſice et p̄cipue datuz cum mellificato.

Enula campana reddit precordia ſana

Cum ſucco rute ſi ſuccus ſumitur huius

Aſſirmant ruptis nil eſſe ſalubrius iſtis.

Ubi ponuntur duo effectus enule campane. Quoz primus eſt q̄ enula campana p̄fortat precordia. i. oriſficiū ſtomachi. pp̄rie precordium dicitur ſiue mēbra ſpiritualia. id eſt mēbra anhelitus que vicia ſunt cordi et ſpecialiter radix eius. Qd̄ autē p̄fortet oriſficiū ſtomachi patet quia cui⁹ radix enule ſit odorifera p̄fortat mēbra neruoſa. Oriſficiuz autem ſtomachi membry neruoſum eſt. Quod autē conſortet membra ſpiritualia patet quia vīnum factum ex enula quod vocatur vīnum enulatum mūdificat pectus et pulmonem vt vult Auic. ſecundo canonis. ca. de enula. Et enula etiam ſecundum ipſum ibidem deglutita cū melle adiuuat ad expuenduz et eſt ex eis q̄ leſificant et conſortant cor. Secundus effectus eſt q̄ ſuccus enule cum ſucco rute maxie valet ruptis. i. patientibus rupturam ſiue deſcenſum inteſtinoz ad burlam teſticuloz hoc maxie

quando ruptura est ppter ventositatem quia illam dissolunt succus ru-
te et enule. Et ppter istos effectus enula bona est stomacho malis huius-
modi repleto et aperit operationes epatis et splenis/ ut vult Rasus tertio
almafors. Et pferit oib⁹ lesionib⁹ et doloribus frigidis et commotionibus
ventositatum et inflationis scdm Auic loco preallegato.

Lum vino coleram nigram potata repellit.

Sic dicunt veterem sumptum curare podagram.

Ubi ponunt duo effectus pulegij. Quorum primus est q^d pulegium
et principaliter aqua eius sumpta cum vino purgat coleram nigram. Se-
cundus est q^d pulegium h³ proprietatem curandi podagram veterem ex
quo habet proprietatem liquefaciendi et dissoluendi fleuma ex quo poda-
gra sepius generari solet. Et circa istud est notandum q^d ut dicit plateari⁹
Pulegium est calidum et siccum in tertio gradu/ subtilem habet substā-
tiam/ virtutem habet confortatiuam ex aromaticitate/ aperitiuam ex sub-
stantiarum qualitatibus/ attractiuam ex ignea substātia vel natura/ psumpti-
uam ex calore et siccitate. Et solū vinum decoctionis eius valet contra do-
lorem stomachi et intestinorum ex frigiditate vel ventositate.

Illius succo crines retinere fluentes

Alitus asseritur dentibus curare dolorem

Et squamas succus sanat cum melle perunctus

Ubi ponuntur tres effectus nasturcij. Quorum primus est q^d nasturcij ha-
bet proprietatem retinendi crines defluentes. et hoc si caput unguat cum succo
eius/ vel si aqua vel succus ei⁹ bibat. Et hunc effectum tangit Auic. scdo
canonis. ca. de nasturcio dicens. Retinet capillos cadentes bibitū et linitū
Secundus eius effectus est q^d curat dolorem dentium. et hoc maxime ex causa
frigida: q^d nasturcij est incisivum resolutivum et calefactiuum/ ut patuit
p^{ri}mo ibi. Cur moriatur homo. Tertius effectus eius est q^d succus h³ propie-
tatem curandi squamas pellicule adherentes quā sumitur cum melle et ex eo
linitur locus. Et causa est quia tales squame generantur ex fleumate falso
Nasturcij autem ut predictum est omne fleuma purgat. et ergo p^{ri}mo intus sum-
ptum prohibet causam squamarum. et ab exteriori linitū sua absterfioe eas
abstergit. et maxime cum melle: q^d hoc etiam absterfivum est: et sic suat
absterfionem nasturcij. Et ppter istos effectus nasturcium exsiccat putre-
dinem vacuitatis venis: mundificat pulmonem/ et pferit asmatis et in me-
dicinis asmatis ponitur ppter illud quod est in ipso de incisione et subtilisa-
tione calefacti stomachi et epatis et confortat grossiciei splenis et ppter quod ex
eo fit emplastrum cum melle/ et facit euomere coleram et educit eam so-
lutione/ augmentum efficit in costu. et soluendo educit vermes et puocat
menstrua/ ut vult Aucen. secundo canonis loco preallegato.

Lecatis pullis hac lumina mater yruo

Plinius ut scribit quis sint eruta reddit.

Hic pontifvnu notable de celidonia. Et est q qñ pulli yrudinns ex-
cati fuerint: tuc mater affert celidonia z cu ea fricat oculos pulli exceca
it: z sic visus restituit. Et p hoc dat innuere auroz q celidonia maxie co-
fortat visum. Et istud etiam manifeste pz qz i medicinis valentibus co-
tra debilitate visus coiter ponit. Et est celidonia herba nota glaucu ha-
bens succu. Causa aut quare ipsi yrudini data est xrus cognoscendi ce-
lidonia plusqz alijs auib⁹ pot esse ista qz pulli yrudinns sepius ceceitatez
patiunt qz pulli aliaz auz: qz feces hyrudinis hnt vsz excecataua oculo
ru: sepi⁹ patiuntur a fecib⁹ matz. Et est sciendu q fm Plateariu celido-
nia est calida z secca in tertio gradu. Et ex qlitatibus suis z substatia hz
xru re dissoluendi sumedi z attrahendi. Et radices ei⁹ trite z in vino de
cocte valent ad purgandu caput z vulu ab humore fracto z humido si
patiens sumu per os recipiat z postea vnum gargariset.

Auribus infusus vermes succus necat eius

Cortex verrucas in aceto cocta resoluit.

Pomoz succus flos partus destruit eius.

Hic auroz tria dicit de salice. Primu est q succus salicis auri infusus
interficat vermes auris. Et istud pot puenire pp stipticitatem z exsicca-
tionem eius. Et est hic sciendum q fm auz. scdo canonis. ca. de salice.
No est aliquid magis vile q succus folioz eius in cura saniei q currit
ex aure. Scdz e q cortex salicis. i. extrema pars ei⁹ in aceto vcocta resol-
uit verrucas. auz. no loco palle gato dicit q ei⁹ cinis eradicaat verrucas
lini⁹ cu aceto z istud est ppter vehementem exsiccationem cineris eius.
Pro deletionem tñ verrucay no est aliquid magis abscondens verrucas
q fricatio portulace super verrucas. Et facit hoc portulaca sui pprieta-
te non qualitate scdm auz. scdo canonis cap. de portulaca. Tertiu est
q flos salicis z succus pomozum. i. fructuum eius nocent ptui quia pro-
pter stipticitatem z exsiccationem eoz reddunt partum difficilem.

Confortare crocus dicatur letificando

Membraq defecta confortat epar reparando.

Hic ponunt aliq iuuameta croci. quoz pmu est q crocus confortat cor
p⁹ humanu letificado. Et circa istud e sciendu q crocus tara ppetate hz
letificadi q dar⁹ i maiori qntitate qz vbeat interficat letificado stueriden-
do. Un dicit auz. scdo canonis. ca. de croco. q tres aures de ipso interficat
unt letificado. Et est aureu podus dragme vni⁹ z semis. Scdz est q cro-
cus confortat membra defecta z pncipaliter cor. Confortat etia stomachum
pp sua stipticitate z caliditate. Et ppter eandem cam etia reparat epar z
maxime pp stipticitate q no pmittit dissolut epar. Minus tñ vsus eius
inducit nauseam z desicit appetitu. Et istud innuit auz. loco palle gato di-
ces. Ipe facit nauseam z desicit appetitu. ppta q opposit⁹ e acetositati q
est in stomacho ex q est appetit⁹. Et pter istos effect⁹ est facies somnu

Saffron

et obtenebrans sensus et cum bibitur in vino iebriat abstergit visum et prohibet fluxum ad ipsum: facit anhelitum facile et proferat instrumenta anhelitus excusat colicum et puocat urinam ut vult auicenna loco preallegato.

**Reddit fecunditas per mansum sepe puellas
Isto stillantem poteris retinere cruorem.**

Hic ponuntur duo iuamēta porri. Primum est quod porrum per mansum. id est per comestione eius reddit puellas sepe fecundas. Secundum ratio potest esse quia secundum autem secundo canonis capitulo de porro confert coartationi matricis et duricie que est in ipsa que potest esse impedimenta conceptionis. Secundum est quod porrum abscondit fluxum sanguinis narium. Idem vult auicenna loco preallegato et plures alij effectus eius dicitur sunt prius ibi. Zillea nux ruta.

**Quod piper est nigrum non est dissoluere pigrum
Fleumata purgabit digestiuamque iuuabit
Lencopiper stomacho prodest tussis que dolori
Utile preueniet motum febris que rigorem.**

Hic ponuntur multa iuamēta pipertis. Et primo tria pipertis nigri. Quorum primum est quod piper nigrum non est pigrum in dissolueno. id est resoluendo propter fortem eius caliditatem et siccitatem. est enim calidum et siccum in quarto. Secundum est quod purgat fleumata quia attrahit ex interiori corpore fleuma et ipsum consumit. similiter fleuma in pectore et stomacho inuisitatum remouet ipsum calefaciendo subtiliando et dissolueno. Tertium est quod est iuuatiuum digestiue. Et istud patet per Auicennam secundo canonis. cap. de pipere dicentem quod piper est digestiuum faciens appetitum. Et istud maxime intelligendum est de pipere longo. quod est magis conueniens digestioni crudorum humorum quam album vel nigrum ut testatur Galenus quarto de regimine sanitatis capitulo. vij. Secundum ponit quinque iuamēta lencopipertis. id est pipertis albi. Quorum primum est quod piper album proferat stomachum. Et istud patet per Galienum loco preallegato dicentem quod est proferans stomachum super alia duo pipera. Et idem vult Auicenna secundo canonis. cap. de pipere dicens. Et album magis prouentus est stomacho: et vehementius proferat. Secundum est quod piper confert tussi: maxime ex materia frigida fleumatica quia illam calefacit dissoluit et incidit. Et istud vult auicenna loco preallegato dicens quod quando administratur piper in electuariis est conueniens tussi ex doloribus pectoris. Tertium est quod piper album conuenit dolori. Et potest istud intelligi de dolore pectoris: sicut ex Auicenna allegatum est. Vel de dolore ventoso. Tali enim prouenit omne piper: quia omne piper sui caliditate carminatum est ventositas eius educit ventositates. Auicenna loco preallegato dicit Piper album et similiter longum conuenire in dolore ventris pungituo si bibatur cum melle: et folijs lauri recentibus. Quartum est quod vtiliter potest prouenire motum febris. id est accessum febris siue paroxysmum febris: hoc febris frigide: quia in tali pipere alij

quo modo materiam calefacit et digerit. Quirum est q piper albi valz
in rigore febriū. Cui⁹ causa est qz piper sua caliditate cōfortat nervos. z
materiam sparsaz super eos p̄sumit. Et auic. dicit qz fricādo fit inūctio ex
ipso cum unguento z confert rigori. Et ista tuuamēta q̄ncqz etiā p̄nt cō-
uenire alijs ḡnibus piperuz. vt ex auic. loco p̄allegato p̄13. Et p̄ter istos
effectus piper calefacit nervos et lacertos adeo qz in hoc nō est aliud. et
par: inūctificat pulmonē / prouocat vrinam paucum de ipso: sed multū de
ipso soluit ventrē z colligitur ex auic. loco p̄allegato. Et circa istud sciē-
dum est qz triplex est piper. s. piper albi qd̄ dicit̄ lencopiper. piper lōgū
qd̄ dicit̄ macropiper. z piper nigrum quod dicitur melācopiper. P̄piper
album dicitur quod est viride multum humidum. Et quando illud est
desiccatum aliq̄tulum / ita qz apparet quedam discontinuatio inter ei⁹
partes: non tamen sit perfecte maturatum dicitur piper longū. Sed qū
est perfecte maturatum tunc dicitur piper nigrum.

Et mox post escam dormire nimisqz moueri

Ista grauari solent auditus ebrietasqz

¶ Dicit̄ agunt̄ tria grauedinē audit⁹ iducētia. P̄primū est imediat⁹ som-
nus post cibū sumptūz hoc vsqz ad repletionē cut⁹ cā pōt esse ista qz sō-
nus imediate post cibū sumptū facti idigestionē ciboz. cibi aut̄ indige-
sti grossos ac idigestos fumos p̄creār: q̄ sua grossicie meat⁹ audit⁹ op̄-
lāt: z etiā spūs auditūos igrossantz p̄turbāt. Scdm̄ ē nimis⁹ motus post
cibuz sumptū: qz talis etiā impedit digestionē z clauionē debitā officij
stomachi. Aliqui in̄textus loco nimis habent minus / z tunc sensus est
qz nullus motus post cibum sumptum etiā grauat auditūz. Cuius ra-
tio est quia tūc officium stomachi non ita facile clauditur: sicut per pau-
cā deambulationē: q̄ cibi descendunt ad fundū stomachi. Iā stomacho
nō exite clauso / fumi multi ascēdunt ad caput grauātes auditū. Tertius
est ebrietas quia ex ebrietate procreant̄ fumi multi / et vapores qui ascē-
dunt ad caput: z ad organū auditus spiritum eius p̄turbantes: z auditū
grauantes. Et non solum ebrietas inducit nocementū auditui sed etiā
visus: z omnibus sensibus. p̄pter eandē causam. vt etiā prius dicitur est.
Auicēna vero quarta tertij. cap. secundo. de conseruatione sanitatis au-
ris: etiā dat tria nocentia auribus z dicit. Ex eis quidem que nocēt au-
ri et reliquis sensibus sunt fastidium z repletio et prope somnus super
repletionem. ¶ Et est sciendum qz aliqui textus adhuc habent vniū ver-
sum cōtinentem adhuc alia inducentia grauedinem auditus. Et est iste
Balnea sol vomitus affert repletio clamor. quia ista inducunt etiā gra-
uedinem auditus. maxime tamen tinnitum. quia dicit̄ Auicē. quarta
tertij. cap. de cura tinnitus. Oportet vt oēs ista vitent solem z balneum
laboriosum z vomitum z clamorem z repletionem.

Aetius: longa fames: vomitus: percussio: casus

Ebrietas: frigus: tinnitum causat in aure

¶ Sic tanguntur septē inducentia tinnitū in aure. i. sonū quem hō vide-
 tur audire exterius. Quoz p̄mū est metus/ z fm̄ alios motus. Cā est d̄
 metu quia in metu spiritus z humores mouētur ad interiora: scz versus
 cor subito ex q̄ motu facile generatur ventositas q̄ penetrando ad orga-
 nū auditus tinnitū causat. De motu etiā p̄z qz ex motu corporali etiā
 commouentur humores z spūs. ex q̄ cōmōtione etiā generatur vēto-
 sitas facile: que veniēs ad aures tinnitū causat. quia tinnit⁹ causatur p̄-
 pter aliquā cōmōtionē vaporis aut vētositatis circa organū audit⁹ cō-
 mouentū aerem cōnaturalē in organo auditus existentem. ¶ Scdm̄ ē
 longa fames. Et rōnem subiūgit Auc. quarta tercij. ca. nono dicens. Et
 illud est p̄pter agitationē cadentē in humorib⁹ sparsis in corpore quies-
 centibus in ipso. Et cū non inuenit natura cibū aliquē cōuertit ad eos
 z resoluit ipsos z mouet eos. ¶ Tertium est vomitus. qz in vomitu qui
 est motus laboriosus mouentur maxime humores ad caput. In signū
 cuius oculos z faciem videmus fieri rubeos z visus fieri nocumentuz.
 Et sic etiā facile mouent in vomitu vapores z ventositates ad organū
 auditus. ¶ Quartum est p̄cussio sere in capite z maxime in aure. Cuius
 cā est: qz ex tali etiā accidit vehemens cōmōtio aeris cōnaturalis in
 organo auditus existentis: quia natura aliq̄ mēbro leso imediate mittit
 ad ipsum spiritum z sanguinē qui sunt instrumenta nature: ex quib⁹ tūc
 accidit in aure cōmōtio. ¶ Quintū est casus z maxime supra caput. p̄-
 pter eandē causam q̄ dicta est de p̄cussione. Et etiā ex casu quocūqz ve-
 hemens sit cōmōtio humorū in corpore. ¶ Sextum est ebrietas. Cuius
 cā est qz in ebrietate caput replet fumis z vaporibus ex quibus ad organū
 audit⁹ veniētibus facile p̄mouet aer cōnaturalis ī organo audit⁹ existēs
 ¶ Septimū est frigus/ ex forti em̄ frigore debilitatur organuz: quare ex
 leui cā facile patit vel p̄tingit tinnit⁹ ex forti frigore. qz forte frigus cau-
 sat vētositates. Et nō solum ex istis causis p̄tingit tinnit⁹ aurū imo ex
 plurib⁹ alijs sicut ex ventositate ī capite generata z in ipso mota: aut ex
 sonitu saniei q̄ generatur fortasse in ipa z ex seruoze puris in pitibus ei⁹
 aut ex motu vētositatis accidentis multoties in meatibus eius sicut fit
 in febrib⁹. aut ex repletionē supflua in corpore/ z p̄p̄te in capite: aut ex
 materia viscosa resoluta in paucā ventositatē. aut ex medicinis/ quaruz
 proprietates est vt retineāt humores z vētositates in partibus cerebri. vt
 colligitur ab auic. loco p̄allegato.

Balnea: vina: venus: ventus: piper: allea: fumus

Porri cum cepis: lens: fletus: faba: synapis

Sol: coitus: ignis: labor: ictus: acumina: puluis.

Ista nocent oculis: sed vigilare magis

¶ Sic ponunt. xvi. res noctue oculis. Prima est balneū: siue humiduz
 siue siccū qd̄ sup̄ha dicit̄. p̄mo qz calefacit eos calefactione multa. z sic
 ledit eoz complexionem cū naturaliter sint frigidi de natura aque. Se-

cūdo qz exsiccat z resoluit hūiditates subtiles oculoꝝ quib⁹ spūs visū
 q̄ sunt ignei hñt refocillari z rēpari. z pp̄ illud plures reperitūtur ceci su-
 pra rena in qb⁹ vñt staphis z balnets q̄admodū etiā plures reptunt
 leprosi in hollandīa q̄s aliq̄ alia regiōe pp̄t̄ indebitū regimē. Sc̄da res ē
 vinūz hoc imoderate sumptū. tale em̄ debilitat oculos z visūz: qz caput
 replet fumis z vaporib⁹. z ḡ etiā eberat oēs sensus. Tertia res est vinus
 .i. nimi⁹ vsus coit⁹: qui ab oibus medicis fert̄ debilitare multū visūz. Et
 aristo. q̄tra p̄bleumatū p̄ricula p̄bleumate tertio assignat eam̄ istā sc̄lz
 qz per coitū aufert̄ qd̄ oportunū est oculis. Sporter em̄ humidū aquēū
 subtile eis inesse inq̄ visibiles spūs fulciant. Iñā oculus naturaliter ē ta-
 lis sc̄z hūidus. Unde d̄ sensu z sensato z q̄nto de generatōe aialitū dicit̄
 oculū esse de natura aq̄. Sz euulsis hūidit̄ z euacuatis cōuenit sup̄iora
 desiccari. pp̄ter qd̄ oculi a sui recedūt natura q̄ humiditate vigebat. Et
 merito oculi vigēt humiditate qz p̄ spūs igneos q̄ sunt i multo motu e-
 uanescerēt: nisi humido sustētarēt. Ex isto manifestū est qz colit⁹ exsic-
 cat p̄tes sup̄iores substrahendo humidū ad qd̄ sequit̄ lesio acuitatis vi-
 sus. Quarta res est vētus z maxie meridionalis. de q̄ dicit̄ ypocras ter-
 tia amphorismorū. āphorismo illo. Austrini flatus qz est caliginosus id̄
 est caliginē. z obscuritatē in oculis inducēs. qd̄ puenit qz talis vent⁹ ca-
 put replet humiditatib⁹ eberantib⁹ sensus z spūs offuscantib⁹. Quinta
 res ē piper qd̄ puenit pp̄ter sui acuitatē q̄ generat fumos oculos mor-
 dificantes. ¶ Sexta est allea q̄ etiā nocēt visūz pp̄ eoz acuitatē z vapo-
 rositatē. vt etiā prius dicitū est ibi. Allea nux ruta. ¶ Septima ē fum⁹ q̄
 etiā nocet oculis pp̄ mordicationē z exsiccationē. ¶ Octaua ē porri/qz
 ex esu ipoz generant̄ fumi grossi melācolici quib⁹ visus obumbrat / vt
 etiā prius dicitū est ibi. Allea nux ruta. ¶ Nonna est cepe/quaz comestio
 nocet oculis pp̄ter eaz acuitatē. ¶ Decima est lens/de q̄ dicit̄ Auicēna
 sc̄do canōis cap. de lente. qz illi⁹ q̄ plurimū ei⁹ comestioe vitif visus obre-
 nebrat pp̄ter vehementiā exsiccationis eius. ¶ Undecima res est fiet⁹ ni-
 mius/qui debilitat oculos ex eo qz inducit debilitatez retentive oculoꝝ.
 ¶ Duodecima est faba/cui⁹ vsus generat fumū grossūz melancolicū ob
 tenebratē spūs visuos sicut porri. Et ergo etiā comestio fabaz inducit
 somnia terribilia. ¶ Deciatertia est sinapis/cui⁹ vsus inducit debilitatez
 visus pp̄ ei⁹ acuitatē. ¶ Decimaquarta ē asp̄cere solē z hoc ē pp̄ter ei⁹
 vehemētē nitore z splendore quib⁹ destruit visus vt p̄z ad experientiaz. z
 hoc ideo qz vehemēs sensibile nō p̄portionatū sensui sicut radij solares
 corūpūt sensūz. ¶ Decimaquinta ē coit⁹: z maxie post nimitā repletio
 nē/vel magis post nimitā vacuitatē z ianitōez. z de ista re dicitū est. ¶ De
 cimafexta est ignis/cui⁹ inspect⁹ causat siccitatē vehementē in oculis: z
 sic ledit visūz z etiā ledit pp̄ claritatē ei⁹. Et ergo cōiter videm⁹ fabros
 z illos q̄ p̄tinue corā igne opant̄: rubeos aut debiles hñe oculos. ¶ De-
 cimaseptima ē nimit⁹ labor: qz talis etiā vehemētē exsiccat. ¶ Deciaoc-
 taua est p̄cussio p̄ oculos que ledit oculos z visum: qz facit sanguinē ad

oculos fluere: spm̄ visū p̄turbantē: z alq̄n̄ apostema generantē. **De**
cimanona est n̄m̄⁹ vsus rez acutaz videlicet vti diuersis balsamētis acu-
tis. z hoc p̄pter acuitatē fumoz ex ip̄is generatoroz. **Ulcissima** est pul-
uis siue ābulare in locis puluerulētis: i q̄bus de facili puluis ad oculos
p̄uenit: vsuz offuscet. **Ulcissimā** maz iter ceteras magis ledēs ocu-
los vsuz est n̄m̄⁹ vigilare: q̄ vigilie n̄m̄⁹ siccatatē i oculis idu-
cūt. **Et** in generali oīs repletio nocet oculis. similiter oē qd̄ exsiccat na-
turā z oē quod turbat sanguinē ex rebus salsis acutis z alijs: z oīs ebr̄e
tas. **Vomit⁹** n̄o cōfert ei inq̄tū purgat stomachū z nocet ei inq̄tū mo-
uet materias cerebri expellendo eas ad ip̄m. **Et** ergo si fuerit vomit⁹ ne
cessari⁹ dz fieri post cibū cū facilitate. **Et** sili⁹ somn⁹ sup̄fluus nocet vs-
fus: z somnus statim post repletionē. z multitudo fleuothomie z p̄pe cū
v̄tosis p̄tinuis. **Et** istud colligit ex Auc. tertia terti⁹ tractatu quarto ca.
quarto de rememoratiōe rerum vsui nocentius vbi etiam alic. plures
ex causis in textu narratis exprimit.

Feniculus: verbena: rosa: celidonia: ruta.

Ex istis fit aqua que lumina reddit acuta

Ute rāgun⁹ q̄nq̄ res medicinales/ quaz aq̄ p̄fert visū. **P**rima ē feni-
culus cui⁹ succus in oculo posit⁹. acuit vsuz sc̄dz rasim terti⁹ almasoris
Sc̄da est verbena cui⁹ aqua a cōib⁹ medicis ponit⁹ i receptis valētibus
contra debilitatem visus. **T**ertia est rosa cuius aqua confortando sp̄ri-
tum animale potest confortare visum. **Q**uarta est celidonia. z est her-
ba habens succum citrinum. **Et** dicitur celidonia quasi celica dona do-
nās. **Q**uinta est ruta z est herba cōmunis: aque istarum duarum herba-
rum similiter valent vt ex cōmunibus autoribus medicine patet. **Et** de
plurib⁹ istaz herbarum prius in diuersis passibus dictum est amplius.

Sic dentes serua porrozum collige grana

Ne careas iure cum iusquiamo simul vze

Sicq̄ per embotum fumum cape dente remotū.

Ute ponunt alique medicine valentes ad dolores dentium. **Et** dicit
textus q̄ semina porrozum z iusquiamus simul vsta valent in dolore dē-
tium. **Et** debent sic administrari succus iusquiami cū seminib⁹ porrozu
debent simul cōburi. z fumus istorum per embotum recipi in illa pre in
qua est dolor dentis. **I**n iusquiamo em̄ est virtus stupefaciendi z sic ex
stupore dolor non percipitur. **Et** in fumo seminis porri est virtus interfi-
cendi z efficiendi vermes qui aliquando in concauitatibus dentium ex-
sistentes intolerabilem faciunt dolorem. **Et** istud dicit auicē. secundo
canonis capitulo de porro. **Et** est porro herba nota. **Et** iusquiam⁹ est
herba stupefactiua habens longa folia pinguis et ferida.

Rux: oleum: frigus capitis: anguillaq̄ potus

Alc pomum crudum faciunt hominem fore raucū

Hic ponunt sex cause raucedinis vocis. quarum prima est comestio
nucum quia nuges multum exsiccat et ergo vocem exasperat et facit eam similem
vocibus gruui. Secunda est oleum cuius visus potest inducere raucedinem quia partes eius
altique viscosae adherent ipsi canone pulmonis facientes raucedinem. secundo
potest inducere raucedinem in corporibus colericis quia oleum in talibus
cito inflammatur et sic inducit ex tali calefactione exasperationem et rauces-
dinem. Prima tamen causa videtur melior. Tertia est frigus capitis. Lu-
tus causa est quia ex frigore capitis fit compressio cerebri ex cuius compressione
fluunt humores deorsum versus guttur et canalem pulmonis inducentes rau-
cedinem propter nimiam humectationem canne. Quarta est anguilla si-
ue comestio anguille: quia ex esu eius fleumata viscosa multiplicatur que
venientia ad canalem pulmonis illuc adherent inducentes raucedinem.
Quinta est potus nimis et maxime qui situr dormitum. Lutus causa est quia
ex tali canna pulmonis etiam multum humectatur. Jam vehementer hunc
tractio canne pulmonis potissima est causa raucedinis vocis secundum omnes
medicos. Sexta est pomum crudum quia in quantum crudum multiplicat fleumata.
Et si sit cum hoc imaturum stipticum siue ponticum guttur exasperat.

Ieiuna: vigila: caleas dape: valde labora.

Inspira calidum: modicum bibe: comprime flatum

Hec bene tu serua si vis depellere reuma

Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus

Ad fauces brancus: ad nares esto corisa.

Hic tanguntur septem quibus curatur reuma. Primum est abstinentia siue te-
lunium quia per hoc materia reumatis diminuitur: quia abstinentia exsiccat et ma-
teria melius maturatur et consumitur: quia natura non habet materiam cibalem in qua
agat: agit in materia reumatis et consumit eam et caput nimis repletur.
Et ergo dicit Avicenna. quinta tertij tractatu primo capitulo. xliij. Et pro-
pter quidem ne patiens catarrum et corisam replet ventrem cibis quare reple-
atur caput eius. Secundum est vigila quia illa etiam est exsiccantia cere-
bri et prohibet ascensum multorum vaporum ad caput. Tertium est cibi ca-
lidi qui etiam iuuant in reumate cum est ex materia frigida quia per illos etiam tunc
digeritur materia frigida. Quartum est multum laborare quia per hoc etiam
consumitur materia reumatis: quia labor multum exsiccat supfluitates corporis.
Et loco illius dictionis valde quidam textus habent veste et tunc sensus est quod in
cura reumatis etiam valet calor in vestibus et hoc etiam verum est: maxime tamen
quando materia reumatis est frigida. Quintum est inspiratio aeris calidi:
et hoc maxime in catarro ex materia frigida: quia per aerem inspiratum calidum tunc
calefit materia et maturatur. Sextum est modicum bibere pati sitim: quia per
hoc etiam materia reumatis consumitur cum sitis siue modica bibitio exsiccat.
Et etiam per modicam bibitionem caput non repletur sicut per multum potum
Septimum est comprimere flatum. id est retinere anhelitum. Illud enim valde

bonū est i catarro maxie a cā frīgida. qz p istā retentionē anbellit⁹ calefi-
 unt pectoralia. z sic meli⁹ digerit matia frīgida fleumatica faciēs catarr^z
 Et p̄tima istoz z alia tāgit Auc. loco p̄allegato dicēs. Oportet vt assi-
 duet calefaciōez capitis z elōgationē ei⁹ a frigore z minuat ipsuz a sep-
 tentione z p̄pe post austr. Auster em̄ replet z rarificat z septērio p̄stri-
 git z exp̄mit z miorēt potū aq̄ z gelate: neqz dormiat i die z sitiat z famē
 patiat et v̄gilet q̄rtū p̄t qm̄ sunt in̄strū cure. Rasis hō nono almasoris
 vult qz paties reuma dz cauere ne faceat supinus. Et rō est ne p̄ illū de-
 cubitū matia fluat ad p̄tē posteriorē. z cū ps posterior nō hz manifestos
 mear⁹ p̄ q̄s matia fluat/ timef ne fluat ad nervos z faciat spasmū v̄l para-
 lysim. Et siliter dz abstinere oīno a vīno/ qz vīnū est vaporosuz. Et cum
 multū sit calidū dissoluit materiā z auget reuma. Et similit nō dz stare
 ad solē aut ad ignē: qz sol z ignis dissoluēdo materiā etiā augent reuma
 ¶ Deinde text⁹ in duob⁹ v̄ltimis versib⁹ ponit differentiā inter ista tria
 noia. scz catarrus/brācus/ z coisla. Et stat differentiā i hoc qz ē fluere ma-
 teriā ad aliā z altā partē. Un̄ reuma ē nomē cōe ad oēm fluxū materie de
 vno mēbro ad aliud. Et ḡ dz reuma q̄si ruēs materia. In cōi tū vsu capt
 tur solū p̄ noie cōt ad oēm fluxū materie a capite. Et p̄tinet sub se istas
 tres species. scz catarrum/brancū/ z coislas. Unde si illa materia fluat ad
 pectus vel membra vicina dicitur catarrus. si vero ad fauces brancus.
 sed si fluat ad nares dicitur coisla.

Auripigmentum sulphur miscere memento.

His decet apponi calcem cōmisce saponi

Quatuor hec misce cōmixtis quattuor istis

Fistula curatur quater ex his si repleatur

¶ In hoc textu ponit autor medicinā curatiuam fistule/ dicēs qz empla-
 strū factū ex auripigmēto sulphure calce z saponē simul mixtis curat fi-
 stulā. Cui⁹ cā est qz in istis est d̄rus exsiccatiā z mūdificatiua q̄ intentio-
 nes necessario requirunt in curatiōe fistule. De auripigmēto dicit plate-
 ari⁹ qz est calidū z siccū in q̄rto gradu: dissoluit attrahit z sumit z mūdifi-
 cat. Et sulphur z sapo fm̄ em̄ etiā calida sunt z sicca. sulphur tū vehemē-
 tius qz est calidū z siccū in q̄rto. sapo vero nō. De calce dicit Aucēna qz
 calpabluta ē exsiccatiua sine mordicatiōe z cōsolidat. ¶ Notandū circa
 istud qz fistula est vulnus z assidue periodice fluēs id est sc̄dm diuersa tē-
 pora vel fm̄ diuersas lunationes. Auripigmentū vero est illud quo vsū-
 tur sculptores quo faciunt adherere es siue metallum lapidibus. Sapo
 vero id est sm̄igma est illa pinguedo alba siue nigra qua mulieris lauāt
 et mundant vestes. Alia vocabula nota sunt.

Osibus ex denis bis centenis q̄ nouenis

Constat homo denis bis dentibus z duodenis.

Ex tricentenis decies sex quinqz q̄ venis.

In hoc textu autor ponit nūcū ossiū dentū z venāz humani corpis
 Et dicit p̄mo q̄ hō p̄stat ex ducētis z nouēdecim ossibus. Sc̄dm tñ so-
 lēnes medicie doctores vt ypocratē/galiēnū/rasiz/auerroym/z aulcēnā
 ossa hoīs sunt ducēta z q̄draginta octo. I3 in p̄ticulari enumeratiōe ossi-
 um discōuentiār. Et istud vult ille cōis. versus. Ossa ducētena sunt atq̄
 quater duodena. Sc̄do dicit q̄ hō d3 h̄re trigita duo dentes. Et istud i-
 telligendū est cōiter z vt plurimū in hoībuz p̄fectis. Aliq̄i em̄ cōtingit
 aliq̄s hoīes nō habere dentes q̄tuor extremos: q̄ sunt post molares. z i
 talib⁹ dentes sunt viginti octo tñ. Et aliq̄ carēt his dētibus vltimis in
 puericia tñ. Alij in puericia z iuētute: ita q̄ nō eis nascunt donec sint
 senes. Alij tota vita. ¶ Circa istud sciēdū est q̄ sc̄dm Auic. p̄ma p̄mi do-
 ctrina q̄nta. summa p̄ma. ca. de anathomia dentium. Inter istos den-
 tes duo vocant̄ duales/ z sunt duo dētes anteriores. z duo q̄drupli iun-
 cti duab⁹ a dextris z sinistris. z tā duales q̄ quadrupli sunt duo in supio-
 ri mādibula: z duo in inferiori. z sunt oēs ordinati ad incidendū. z ideo a
 quibusdā incisores vocant̄ z specialiter duales. Et post istos dentes sunt
 duo dētes qui vocant̄ canini supius z duo infertus imēdiate p̄ficii qua-
 druplis. z officiz eoz est frangere dura. Et post illos sunt q̄tuor dētes
 molares a dextris z a sinistris q̄tuor tā i supiori q̄ in inferiori mādibula
 Et post istos in aliq̄bus est dens vn⁹ sensus. tam a dextris q̄ a sinistris
 z tam in inferiori q̄ a superiori mādibula: in aliq̄b⁹ vero nō. Et sunt
 isti dentes molares z dentes sensus omnes ordinati ad molandum. Et
 summa totius numeri dentū est triginta duo/ vel viginti octo in non ha-
 bentib⁹ dētes sensus scz quatuor: duales: quatuor quadrupli: z q̄tuor
 canini: z sexdecim molares: z q̄tuor dētes sensus. Tertio dicit q̄ hō ha-
 bet tricētas z sexaginta q̄nq̄ venas vt posset patere enumeranti eas.

**Quattuor humores in humano corpore constant
 Sanguis cum colera fleuma melancolia**

Terra. melā. aqua. fleg. z aer sanguis. colerif ignis
 In hoc textu enumerat p̄io actor humores q̄ sunt necessarii ad cōstitu-
 tionē hūani corpis z dicit q̄ q̄tuor sunt humores i hūano corpe scz san-
 guis/ fleuma/ colera/ z melācolia. Sc̄do ostēdit naturā z p̄plexiones cu-
 iusq̄ humoris p̄ hoc q̄ p̄parat vnūquēq̄ vni elemētōz. Et vult q̄ me-
 lācolia est frigidā z sicca z sic cōparat̄ terre: q̄ similis nature est. Fleuma
 est frigidū z humidū. z sic cōparat̄ aq̄. Sanguis est calidus z humidus
 z sic p̄paratur aeri. S3 colera est calidā z sicca: z sic p̄paratur igni. Et iste sen-
 sus etiā patet in his versib⁹. Humidus est sanguis caler est vis aerts illi
 Alger humet fleuma sic illi vis fit aquosa. Sicca calet colera: sic igni fit
 similata. ¶ Melācolia friger siccat q̄si terra. ¶ Et p̄ maiorē intellectu scien-
 dū est q̄ fin Auic. p̄ia p̄mi doctria q̄rta. ca. p̄mo. Quattuor sunt hūiores
 in corpe hoīs scz sanguis fleuma colera z melācolia: vt dictus est. Inter
 q̄s sanguis emelloz/ p̄mo qz est materia spiritū in q̄b⁹ vita p̄sistit: z om

nis operatio vegetatiua vitalis z aialis. Secdo qz pformis est cu pncipijs vite. e em calid^o z huid^o tempore. Tertio qz plus nutrit z restaurat de-
ditu ceteris humorib^o. Et vt audea sic dicere est thesaurus nature ex cu
ius pditoe sequit mors statim. Deinde sequit fleuma i bonitate, pmo qz ap-
tu est vt tēpore necessitatis fiat sanguis. z ideo nō hz ppru receptacu-
lu sed incedit cu sanguie. Secdo qz vicin^o est radicali humido qd est ve-
lut basis vite. Deinde sequit colera/qz participat cu naturali calore qd diu
mensura seruat. Deinde est melancholia velut fex z sordicies elōgata a pnci-
pijs vite/inimica leticie z liberalitati/z cognata sentoz mort. Et Secū-
do sciendū est p diuisione z diffinitione humorū qz sanguis due sunt speci-
es scz naturalis z inaturalis. Inaturalis est cuius color est rube^o scz vena-
lis rubeus obscurus z arterialis rubeus clarus: malo carens odore: z est
valde dulcis. z hoc p respectū ad alios humores. Inaturalis ē duplex
nam quida est inaturalis q̄tate/scz qui est mutat^o pplexioe bona in se
sine alterius humoris cōmixtione. Alius est inaturalis ppter humores
malum ei admixtū peccantē qualitate substantiave quātitate vel in p-
portione alteri^o ad alter. Et iste est duplex. Inā quida est non naturalis
ex pmixtione mali humoris qui ab extra sibi supuenit. Alius est non na-
turalis ex pmixtione mali humoris generati i ipsomet sanguine: sicut qu
pars sanguinis putrefacta est: z eius subtile cōuersum est in coleram: et
grossum in melancholia. vel illa colera vel illa melancholia vel vtraq mā
sit illo sanguie. Et iste sāguis nō naturalis ex admixtione mali humoris
multipliciter diuersificatur a naturali. p̄mo in substantia/ qz grossior
z turbidior est cum sibi miscetur melancholia. v^l subtilior cum sibi misce-
tur colera citrinave aquositas. Secūdo in colore/ qz est declinans ad al-
bedinez ex parte fleumatis: vel ad nigredinē ex parte melācolie. Tertio
in odore: qz fetidior est ex admixtione putridoz humorū: vel omīno odore
caret ex admixtione crudoz. Quarto in sapore/ qz vergit ad amaritudinē
ex admixtione colere. vel ad acetositatē ex parte melancholie: vel ad insipi-
ditatem ex parte fleumatis. Fleumatis vero etiā due sunt species/ scz na-
turale z inaturale. Inaturale est qd est aptū vt in aliquo tpe fiat sanguis
qm̄ est sanguis nō bene coc^o. Et est quida modus dulcis fleumatis qd
non valde existit frigidū: imo corporis cōparatiōe est frigiditatis parte
sanguinis vero pparatiōe z colere rubeo est frigidū. Et est naturaliter
album. Et dicitur istud fleuma dulce/ extenso hoc noie dulce ad omnes
sapores delectantes gustū: quia alto modo istud fleuma naturale nō est
dulce: cum sit insipidū aquosum: z saporū aque multum p̄p̄inquūz. Et
nō fecit natura isti fleumati p̄p̄rium receptaculum: sicut colere z melan-
colie fecit. sed fecit ipsum transire cum sanguine vt tempore necessitatis
vertat in sanguinē: qz hz similitudinē p̄p̄inquā sanguini. Et istius fleu-
matis due sunt necessitates/ z vna vilitas. p̄p̄ima necessitas ē vt sit iu-
xta mēbra ad hoc vt operentur in eo eoz virtutes/ z coquāt z digerant
z nutriant ex eo cu mēbra amiserint nutrimentū quod cōsuevit venire

ad ipsa quod est sanguis bonus propter retentionem materie sanguinis que
 quidem retentio a stomacho et epate fit propter aliquas causas accidentales
 Secunda necessitas est ut miscetur cum sanguine: et reddat ipsum aptum ad
 nutriendum membra fleumatica complexionum: sicut cerebrum et nucham/
 in quo sanguine ea nutrituro notabilem fleumatis partem esse oportet. Utili-
 litas vero eius est ut humectet iuncturas et membra que multum mouentur
 ne desiccantur propter calorem qui peruenit ex motu et frictione. Fleuma
 vero in naturale potest diuidi primo ex parte substantie. Et sic quoddam
 est muscillaginosum: et est fleuma secundum sensum diuersum in subtilitate et gros-
 sicie in suis partibus. Et dicitur muscillaginosum propter similitudinem quam
 habet cum muscillaginibus extractis a seminibus. Aliud est fleuma grossum
 quod apparet equale in substantia. id est in subtilitate et grossicie secundum iudicium
 sensus. sed secundum veritatem diuersum est in suis partibus: et dicitur fleu-
 ma crudum. Et istud multiplicatur in stomacho et intestinis. Et propter ipsius
 expulsionem a stomacho precepit yprocras fieri vomitum in mense bis. Et
 ad eius expulsionem ab intestinis statuit natura coleram defluere a cisti stel-
 lis ad intestinum tertium. et consequenter ad alia inferiora quatenus abster-
 geret illud fleuma ab officijs intestinorum: et faceret ipsum descendere cum
 fecibus. Multiplicatur etiam interdum in venis: specialiter in senibus propter di-
 minutionem digestionis: et illic moram trahens paulatim augetur et ingrossa-
 tur et cum ab eo tandem grauetur natura et non possit ipsum per venas ex-
 pulsione ordinarias expellere faciens de possibilibus quod melius est elon-
 gat ipsum a corde: et alijs membris intrinsecis: et mittit ad extrema. et spe-
 cialiter ad tibias. quia sua grauedine naturaliter tendit ad inferiora. Et
 ista est causa quare tibi senum instant inflatione relinquente foueam post
 impressionem digiti specialiter circa noctem et in pinguis et solitis nu-
 triri humidis. Aliud est fleuma valde subtile. et est fleuma aquosum simile
 aque aliquantulum inspissate et sepe inuenitur in saluis et spuris male di-
 gerentibus et nimis bibentibus: et a cerebro ad nares distillare solet in prin-
 cipio coisap: et cum per decoctionem ingrossat conuertitur in fleuma grossum
 aut muscillaginosum. Aliud est fleuma valde grossum album: vocatum gis-
 pseum et est fleuma cuius subtile fuit resolutum propter nimiam moram eius in
 iuncturis et grossum remansit quasi lapidificatum. Et istud fleuma facit
 podagram nodosam fere insanabilem. Aliud est fleuma vitreum: et est
 fleuma spissum grossum simile vitro liquefacto in colore viscositate et po-
 dere. Secundo diuiditur fleuma in naturale ex parte saporis. ista quoddam est
 fleuma dulce quod fit ex admixtione sanguinis cum fleumate. Et sub isto
 etiam continetur fleuma vinctuosum quod fit ex admixtione vinctuositatis
 sanguinis cum fleumate. Aliud est fleuma insipidum factum ex cruditate/
 sicut quoddam fleumavitreum. Aliud est fleuma salsum factum ex admix-
 tione colere. Et istud est magis mordax siccius et lentius speciebus fleuma-
 tis propter coleram quam suscipit in se que sicca existit lentis et acuta. Et hoc
 fleuma sepe reperitur in fleumaticorum stomachis potantibus sepe vina for-

fla z vtentiu falsis z acutis: z adheres stomacho causat interdū siti clau-
morosam: z diu currēs p̄ intestina quōq; excoziat ea: z iducit dissinterias: z
in ano frequēter inducit forē tenasimonē. Aliud est fleuma acetosuz qd̄
fit quōq; p̄pter melācolia acetosaz sibi admixtā. Et quōq; fit p̄pter ebul-
litionē q̄ accidit fleumati sicut accidit succis dulcib⁹ fructuū q̄ p̄no ebul-
lūt z postea acefcūt. Et istud fleuma sepi⁹ apparet ī stomacho male di-
gerentiū q̄ in alijs p̄tib⁹. Hā ad os stomachi naturaliter p̄fluit melāco-
lia ad d̄sideriū susctādū q̄ deozuz cadēs quōq; fleumati mixta reddit ip-
sum acetosum. z hoc cognoscitur per ructus accidios: z interdū fleuma
tale generat̄ in stomacho p̄ viā ebullitiōis a debili calore ex chilo. Aliud
est fleuma ponticum quod quandoq; causat̄ p̄pter admixtionem melā-
colie pontice. Et istud raro reperit̄ p̄pter raritatem melancolie pontice
quandoq; vero causatur p̄pter vehementem infrigidationē eius: qua
humiditas eius p̄gelatur: z aliqualiter ad terrestreitā ē alteratur: z nō su-
guent̄ ei calor debilis qui faciendo ip̄m ebullire: conuertat ip̄m in ace-
tositatem neq; calor fortis qui digerat ip̄m z conuertat ip̄m in sangui-
nem. ¶ Colere vero species similiter due sunt, scz naturalis z innatura-
lis. Colera naturalis est spuma sanguinis: cuius color est rubeus: clar⁹.
Id est citrinus in vltimo gradu citrinitatis: sicut capilli safrani. Et est le-
uis acuta. z q̄to magis fuerit calida: erit maioris rubedinis. Et ista co-
lera post q̄ generata est in epate diuidatur in duas partes. Quarū vna
transit cum sanguine ad venas: z alia pars transmittitur ad bursam fel-
lis. Pars autem illa colere q̄ transit cum sanguine penetrat cum eo cau-
sa necessitatis z causa vtilitatis. Necessitas est vt misceatur cum sangui-
ne ad nutriendum membra colerica. Et vtilitas est vt subillet sanguinē
z faciat ipsum penetrare in ventis. Pars autē illa que transit ad bursam
fellis transit illic etiā p̄pter necessitatem z vtilitatem. Necessitas est du-
plex: quedam est necessitas corporis totius: scilicet inūdare ipsum a sup-
fluitatibus colericis. Alia est respectu burse fellis: z ē nutrire ipsaz. Utili-
tas etiā duplex est. Vna est abluere intestina a fecibus z fleumate vi-
scofo adherente eis. Altera est pungere intestina z musculos anī: vt sen-
tiant quod est eis nociuum z emittāt digestionē. Et huius rei signū est
q̄ colica sepe accidit p̄pter opilationē factā in foramiē/qd̄ p̄cedit a bur-
sa fellis vsq; ad intestina. Colera vero innaturalis duplex est. Hā vna ē
innaturalis p̄ cām extrinsecā/q̄ ei admiscetur. Alia est innaturalis p̄p̄
causam in se: q̄ substantia ei⁹ non est naturalis. Colera innaturalis p̄p̄
causam extrinsecam/alta est scita z famosa. z est illa cui fleuma adisce-
tur. Et dicitur famosa siue etiā nota: quia sepi⁹ generari solet. z ex
hac colere specie fit tertiana nota. Alta ē q̄ est minoris fame. z est illa cui
melancolia est admixta. Colera vero famosa vel est citrina z generatur
ex admixtione fleumatis subtilis cum colera naturali vel est vitellina si-
milis vitellis ouoz z generat̄ ex admixtione fleumatis grossi cu; colera
naturalī. Colera vero minoris fame fit duobus modis/vuus ē quando

colera in se adurif z fit cinis a quo nō separaf pars subtilis colere: s; cuz eo misceat. z hec colera est peior. Ali^o est vt melancolia colere de foris ad ueniēs cū ea misceat. z hec colera est melior alia. z est ei^o color rube^o: s; nō clarus nec floridus. imo est magis similis sanguini venali. Colere vero innaturalis in ppa substantia sine alteri^o hūoris p̄mixtiōe alia est q̄ sepius generaf in epate p hoc q̄ subtile qd̄ est in sanguie adurif z transit in colerā z grossuz in melancoliā. Alia est q̄ in stomacho magis generaf ex cibis malis nō digestis s; corruptis. Mel generaf in uentis ex hūorib^o alijs. Et istius colere due sunt species. Ita quedā est prassina similis colorū prassu nigri que generaf ex vitellina qm̄ adurif. nā adusto facti in colera vitellina nigredinem: q̄ p̄mixta cū citrinitate generaf color viridis. Alia est eruginosa similis in colere erugini eris. z generaf ex prassina qm̄ prassina nū adurif donec sicceat ei^o humiditas z icpiat redire ad albedinē p̄p̄ sua siccitatē. Et iste due vltime colere male sunt z venenose. eruginosa tñ peior est. Melancolie vero species similis due sunt scz naturalis z inaturalis. Inaturalis est sex boni sanguinis z turbulētia z supfluitas: cui^o sapor est medi^o inter dulcedinē z ponticitatē. Et ista melancolia cū generata est i epate p̄t̄ in duas ptes. Quaz vna penetrat cū sanguine z nanat cum eo ad uenas. Alia trāsmittit ad splenē. Prima p̄ penetrat cū sanguie p̄p̄ necessitatē z vtilitatē. Necessitas est vt misceat cuz sanguine ad nutriēdum mēbra melācolica frigida z sicca sicut ossa. Utilitas est vt fluxibilitatē sanguinis nimia coerceat z vigorē corpulentia ei^o z p̄dēp̄et donec fiat pars solida mēbroz duroz q̄ debz nutrire. Alia pars q̄ sanguis nō indiget vadit ad splenē p̄p̄ necessitatē z vtilitatem. Necessitas est duplex. vna est fm̄ totū corp^o scz ipm̄ a supfluitate melācolica mūdare. Alia est fm̄ splenē scz ipm̄ nutrire. Utilitas vero p̄cedit ex ea p̄pter q̄ ipsa p̄fluit ad officiū stomachi exp̄mēdo hūiditates q̄s illic iuenit sicut mulier mulgēdo exp̄mit digitis lac abyberib^o vacce. Et hec vtilitas est duobus modis. Vno mō qz ipsa multa p̄stringit z inspissat z cōfortat officiū stomachi. Scdo qz facit i ore stomachi p̄mortionē p̄pter acredinē eius z excitat famem z facit desiderū. Melancolia vero inaturalis est sicut res adusta: vel cinis respectu alioz humoz. Et eius q̄tuor sunt species famose/ s; plures sint nō famose. Prima est q̄ est cinis colere. z est illud qd̄ adurif de colera/ z hec species est amara. Scda est q̄ ē cinis fleumat/ z illd̄ qd̄ fuit adustū ex fleumate: z si fleuma qd̄ adustū est fuerit valde subtile z aq̄sum: tūc melancolia ex eo genita erit salia in sapore. Si aut̄ fuerit fleuma grossum qd̄ adurif tunc cinis ei^o aut melancolia ex eo generata tendit ad acetositatē aut pōticitatē. Tertia ē q̄ est cinis sanguinis: z illud qd̄ adustū est ex sanguine. z hec melancolia est salia par̄ trahens ad dulcedinē. Quarta est q̄ est cinis melācolie naturalis. Et si melancolia naturalis ex q̄ fit fuerit subtilis: tūc erit multuz acetosa: z cū effundit sup̄ terrā ebullit. z ei^o odor est acris: z ab eo fugiūt musce z aialia. Si vō talis melancolia naturalis ex q̄ fit fuerit grossa erit

mioris acetositatis cum pauca ponticitate. ¶ De sanguineis.

Natura pingues isti sunt atq; iocantes.

Semper rumores cupiunt audire frequentes.

Hos venus et bachus delectant fercula risus.

Et facit hos hylares: et dulcia verba loquentes.

Omnibus hi studiis abiles sunt et magis apti.

Qualibet ex causa nec hos leuiter mouet ira.

Largus: amans: hylaris: ridēs: rubeiq; coloris.

Cantans: carnosus: satis audax atq; benignus

¶ Hic ponit autor signa p̄ q̄ cognoscere possum⁹ hoies sanguinee p̄ple
xiōis. Quorū p̄mū est q̄ sanguineus ē naturaliter pinguis. Et nō debe-
mus intelligere q̄ sanguineus sit pinguis p̄guedine p̄p̄te accepta: q̄
talis significat sup̄frigiditatē p̄plexionis/ vt vult Auicē. sc̄da p̄mi doc-
trina tertia. ca. liij. Sed est pinguis p̄guedie extēsa ad multā carnosita-
tē: q̄ est multū carnosus. Vult em̄ Auicē. loco p̄allegato/ q̄ multitudo
carnis rubeę cū decētī firmitate et nō laxitate ei⁹ fecit cōplexionē calidā
et humidā: q̄lis est sanguinea. Et rō est q̄ mltitudo carnis rubeę attesta-
tur sup̄ fortitudine virtutis/ assimilatiue: et multitudine sanguis q̄ vigent
et inualefcit calido et humido/ teste galleno sc̄do p̄plexionū dicēte. Ab-
titudo autē carnis a multitudine sanguis general. Calidū vero p̄fecte di-
gerens et assimilās carnis soliditatē opatur. Dicit etiā auicē. loco p̄allego-
to/ q̄ oē corp⁹ carnosus sine mltitudine p̄guedis/ ad p̄tis est sanguineū
Et idē vult gallen⁹ secunda tegni. canone illo. Hūida vero et calida cra-
sis. Sc̄dm est q̄ est iocofus. s. p̄ferens verba alios ad risus/ puocantia:
velletus et hoc est p̄ benignitatem humoris sanguinei/ puocantis ho-
minem ad leticiā et iocunditates/ p̄pter sp̄s claros et p̄fectos ex sangui-
ne generatos. Tertiu⁹ est q̄ libenter audit fabulatiōes iocofas eadem de
cā. Quartū est q̄ inclinatus est ad luxuriā p̄ caliditatē et humiditatem
puocantia ad costū. Quintū est q̄ talis libētē bonū vinū potat. Sextū
est q̄ libenter comedit bona cibaria/ quorū cā pōt esse: q̄ talis appetit si-
miliora p̄plexioni ei⁹ q̄ sunt bona vina et bona cibaria. Septimū est q̄
talis de facili ridet. Cui⁹ cā est: q̄ sanguis puocat ad risus. Octauū est
q̄ talis est hylaris. i. hylarē factem amabilem et iocundam h̄is p̄pter vi-
uacitatē coloris et formositatem cōplexionis ex cōplexione sanguis. Ho-
nū ē q̄ talis p̄fert dulcia v̄ba/ p̄pter amicitatē nature sanguinis. De-
cimū est q̄ talis est aptus omnibus artib⁹. id est de facili pōt addiscere
quamlibet artem p̄ viuacitatem et p̄spicacitatem ingentij eius. Undecim-
um est q̄ talis nō facile irascit. et istud puenit p̄ humiditatē heberā
tē feruorē colere puocatis ad iram. Deinde textus in duob⁹ v̄lrimis ver-
sibus repetit aliq̄ signa dicta/ et aliqua addit. P̄mū est q̄ sanguineus

est largus nō auarus s; liberalis. Scđz est q talis est amās siue amoro-
sus. Tertiu est q talis est hylaris. i. habens vultuz iocūdū. Quartuz est
q talis qsi semp videt ridere/ quoz oim cā est benignitas sanguinis ad
illa puocāris. Quintū est q talis est rubel coloris. Vult em Aulc. loco
palleгато q color cutis rubeus fcat multitudinē sanguis. Et dz istud i
telligi de colore rubeo cū qdam splendore/ z nō de rubeo fusco qualis re
periri solet in vultibus hoz qui libenter z abunde bibunt fortia vina: et
vtunt salssz speciebus acutis: quia talis significat leprā futurā. Sextū
est q talis libenter cantat vel audit cantare propter letum eius animuz
Septimū est q talis est carnosus ppter causam prius dictā. Octauum
est q talis est satis audax pp caliditatez sanguinis q est causa audacie.
Nonū est q talis est benignus ppter sanguinet humoris bonitatem.

**Est et humor colere qui competit impetuosis
hoc genus ē hominū cupiens precellere cūctos
hi leuiter discunt. multū comedunt. cito crescūt
Inde magnanimi sunt largi summa petentes
Hirsutus: fallax: irascens: prodigus: audax
Astutus: gracilis: siccus: croceiq; coloris**

Hic autor ponit quedā signa p que cognoscere possumus hoiem co-
lerice pplexiōis. Primū est q colericus ē impetuofus. i. factēs cū impe-
tu. Cuius cā est qz supfluus calor q est i colerico mouet ad impetū. Et
ergo etiā vult Aulcē. scđa pmi doctrina tertia. ca. iij. q opatiōes excessi
ui motus significant caliditatē. Scđm est q talis est cupidus honoris z
appetit esse in pms sedibus z pcellere cūctos alios. Cuius cā est qz sup-
fluus calor pñificat aīm ad arrogantā z temeritatez. Tertiu est q isti
cito discūt z hoc pp subtilitatē humoris colerici z ei⁹ subtilitatē. Et g
dicit Aulc. loco palleгато q intellect⁹ pmpitudo z vtuacitas ad intelli-
gentiā fcat caliditatē pplexiōis. Quartū est q isti multū comedūt qz in
ipsis fortior est calor digerens: z maior resolutio qz in alijs corpib⁹. Qui-
rum est q isti cito crescūt/ id est puentūr ad augmentū. z hoc ppter for-
titudinē caloris naturalis in eis qui causa est augmenti. Sextum est q
isti sunt magnanimi. id est non potētes tolerare iniurias. z hoc ppter ca-
liditatem in eis. Et ergo dicit Aulcenna loco preallegato/ q parum pa-
ti ab vnaquaq; re. id est ipatientem se reddere significat caliditatez. Se-
ptimū ē q isti sunt largi/ z hoc respectu illoz a quib⁹ honores accipere
possunt. Octauū est q isti appetūt summa. id est summas dignitates z
officia pp causam secundi signi. Nonū est q colericus est hirsutus/ id ē
pilosus z hñs multos crines ppter caliditatē aperentē poros: z monē-
tem materiā pilozuz ad cutē. Et dicit hirsutus quasi hircos seqns: quia
inter oia animalia bruta hircus habet lōgiores crines. Decimū est q ip-
se est fallax. id est deceptorius. Undecimū est q ipse est irascēs. id est de

facili trahit ppter caliditatem. Et dicit Aulc. loco pallegato qd ira frequens
z a leui ca significat caliditatem. z hoc est ppter facilitatem motiois colere
zebullitiois sanguis circa cor. Duodecimum est qd ipse est pdigus/qz largus
est i exponedo ppter honores habendos. Decimum tertium est qd talis est
audax/qz audacia etiam puenit ppter nimiam caliditatem maxime cordis.
Decimum quartum est qd ipse est astutus. id est cautus. Decimum quintum est qd
talis est gracilis. id est non grossorum membrorum: neqz multe carnis pro
pter superfluum caliditatem vehementer resoluentem. Decimum sextum
est qd talis est siccus/id est macer ppter siccitatem complexionis. Decimum
septimum est qd talis est crocei coloris/id est citrini. Et ergo dicit Aulc.
loco preallegato. qd color subrufus significat colere dominium.

**Fleuma vires monicas tribuit latosqz breuesqz
Fleuma facit pingues sanguis reddit mediocres
Ocía non studio tradunt sed corpora somno
Sensus: ebes: tardus: motus: pigricia: somnus
Hic somnolentus: piger: in sputamine multus
Est huic sensus ebes: pinguis: facit color albus**

Hic ponit actor aliq signa pplexiois fleumatice. Primum signum e pau-
citas virtuu. Fleumatici ei paucas vires hnt ppter paucitatem caloris na-
turalis a quo vis hz exordiu. Secundum est qd fleumatici sunt lati z bre-
ues qz in eis est paucus calor naturalis no sufficiens extendere corp^o in lo-
gu. extendit igit corpus scdz latu. Tertium est qd fleumatici sunt pigues
ppter eoz frigiditatem z humiditatem. Et ergo dicit Aulc. loco pallega-
to qd piguedo vel adeps supflua significat excessus frigiditatis z humi-
ditatis z pplexionem corpis frigidam z humidam qz sanguis vinctuositas que
est vtriusqz materia: vt dicit Galenus cu resudat a ventis z obulat mem-
bris frigidis vel remisse calidis coagulat eoz rigiditate vl remissa cali-
ditate z fit piguedo vt vult Galenus scdo pplexionu. Et postea subdit h
text^o qd sanguinei sunt medicres supple in longitudie z breuitate. Quar-
tum est qd fleumatici magis ad ocia inclinant qz ad studia pp frigiditatem
mouere ad ocia z pigricie. Quintum est qd multu dormiut z hoc e ppter ml-
tam humiditatem eoz z etiam puenit multus somnus ppter frigiditatem. vt i-
nuit aulc. loco pallegato. Sextum est qd fleumatici sunt duri ingenij quia
sicut viuacitas intellect^o z pspicuitas ingenij pueniut ppter naturales
caliditatem ita eberudo intellect^o z duricies ingenij ppter frigiditatem
Septimum est qd fleumatici sunt tardi mor^o. z hoc etiam est pp frigiditatem
q facit motu tardu sicut caliditas velocem. Octauum est qd sut pigri. Nonu
qd somn^o i eis est long^o quoz ca eadem est cu pdicta. Postea ponunt duo
alij vsus recolligetes signa pdicta cu quibusda alijs. Primum est qd fleuma-
tic^o est somnolent^o. i. inclinat^o ad multu somnu. Scdz e qd ipse est piger. i.
tardus ad oem operatiõem. Tertium est qd est multi spuri pp humiditatem
in eo absidatez multiplicatiua spuri. Quartus est qd talis est obtusus in

sensib⁹ et nedū in sensib⁹ imo etiā in intellectu. Quintum est q̄ talis est pinguis. Sextum est q̄ talis est albus in facie. Albedo em̄ cutis maxime faciei signū est prauationis sanguinis aut paucitatis eius cum frigiditate. vt dicit Auicenna loco preallegato.

**Restat et adhuc tristis colere substantia nigre
Que reddit prauos pertristes pauca loquentes
Hi vigilant studiis nec mens est dedita somno.
Seruant propositum sibi nil reputant fore tutum
Inuidus et tristis: cupidus: dextre q̄ tenacis
Non expers fraudis: timidus: luteiq̄ coloris**

Hic actor ponit aliqua signa pplexionis melācolie. Prīmū est prauitas. melācolia em̄ reddit hoies prauos et maloz morū quēadmodū sūt qui seipso inficiūt. Scdm̄ est multa tristitia. melancolici em̄ multū infestes sunt vt plīmū ppter spiritus melācolicos turbidos et tenebrosos sicut hoies leti sunt ppter spiritū claritatē. Tertū est taciturnitas melācolici em̄ taciti sunt et paucorū verborū pp̄ frigiditatē sicut nimia garrulitas puenit pp̄ caliditatem. Quartū est q̄ melancolici sunt apti studio quia semper cupiunt esse soliti. Quintū est q̄ tales sunt in somno lenti nec bene domiunt propter nimiam siccitatē cerebri et ppter fumos melancolicos cōmouētes i eis somnia valde horribilia q̄b⁹ excitant a somno. Sextū est q̄ tales sunt tenacis ppositi. i. pertinaces: vt cū aliqd̄ in mēte hnt̄ vsu retinēt. et difficulter placabiles sunt. et hoc puenit pp̄ siccitatē eoz̄ q̄ nō sūt ppositū cito mutari. Septimū ē q̄ melācolici nihil reputant eis eē rutiū: imo semp̄ timēt. et hoc ē ppter spiritū tenebrostratē. Postea in duob⁹ vltimis vlib⁹ ponunt aliqua ex signis predictis et aliqua adduntur. Primum est q̄ melancolicus est inuidus. Secundū est q̄ est tristis. Tertū ē q̄ ē avarus. Quartū est q̄ est tenax. i. nichil volens exponere et male soluens. Quintum est q̄ est fraudulosus simplex et propterea homines melancolici sunt deuoti multuz̄ legentes ieiunantes et alias multas abstinēcias facientes. Sextum est q̄ est multrum timidus. Septimum est q̄ est lutei coloris id est terrestris siue fuscū coloris. Color em̄ fuscus et maxime si viriditati approximāt significat dominium melancolie fm̄ Rasim scdo almaforsis in pncipto.

**Hi sunt humores qui prestant cuiq̄ colores
Omnibus in rebus ex fleumate fit color albus
Sanguine fit rubeus colera rubea quoq̄ ruffus
Si peccet sanguis facies rubet extat ocellus.
Inflantur gene corpus nimiuq̄ grauatur.
Est pulsusq̄ frequēs plen⁹ mollis dolor ingens**

Maxime fit frontis ⁊ constipatio ventris.
Siccaq; lingua sitis ⁊ somnia plena rubore
Dulcor adest sputi sunt acria dulcia queq;.

¶ In hoc textu prio ponit colores psequiter pplexiones. Et dicit q; fleu-
maticus est albi coloris / s; colericus e ruffi coloris / ⁊ sanguineus rubei. ⁊ d
melancolico dicit i fine pcedenti vsu. Et de istis oib; dicitu e pus. Scdo
ponit tredecim signa supabundantis sanguis. Quoz pmu est q; facies e ru-
bea ppter ascensuz sanguis ad caput ⁊ facie. Scz est q; oculi plus vide-
tur exire solito pp extersione qua fact sanguis multiplicat. Tertiu e q;
gene infant pp similes cam. Quartu est q; corp; totu grauaf q; natura
suppeditaf no sufficiens regere huores ⁊ sustenare debite corp;. Quintuz
e q; pulsus fit frequens pp caliditate qua iduct sanguis mltiplicat. Sex-
tu est q; pulsus est plenu pp multitudinē vaporū calidoz ⁊ humidozū.
Septimu est q; pulsus est mollis pp humiditate nimia mollificatē ar-
teria. Octauu est q; dolor fit i fronte / ⁊ hoc ppter sanguine multiplicatū
in rhethi mirabili. Nonu est q; venter pspatur. id est durus fit / nec be-
ne assellās ppter caliditate nimia exsiccatēz feces. Decimu est q; lingua
fit sicca ppter simile cam. Undecimu est q; sitis est magna ppter exsic-
cationē officij stomachi ex nimia caliditate. Duodecimu est q; sūt som-
nia declinata ad rubedinē. Et istud vult Auicēna scba pmi doctrina ter-
tia capitulo septimo dicēs. Et somnia q; illud significant scz abundantia
sanguinis sunt / sicut cū homo i somnijs res videt rubeas / aut sanguine
multu ex suo corpore exire / aut se in sanguine natate ⁊ similia. Decimu-
tertiu est q; sputu est dulce ppter sanguinis dulcedinē. ¶ Horadu circa
istud est q; sicut hic ponitur signa superabundantis sanguinis / ita qui-
dam etiam ponunt signa supabundantie alioz humorum sub quibusda
versibus. Signa quidem supabundantis colere sub istis versibus. Ac-
cusat coleram dextre dolor aspera lingua. Tinnitus vomitusq; frequēs
vigilantia multa. Abulta sitis / pinguis egestio / torsio ventris. Haufca
fit / morsus cordis / laquescit orepis. Pulsus adest gracilis / durus / velox
q; calefcens. Arer / amarescit / incendia somnia fingit. Signa vero super
abundantis fleumatis sub istis versibus. Fleuma supergreditens ppri-
as in corpore leges. Os facit inspidum / fastidia cerebrā / saltuas. Costa
ru stomachi simul occipitisq; dolores. Pulsus adest rarus ⁊ tardus mol-
lis inanis. Pcedit fallax fantasinata somn; adsa. Signa no supabun-
dantis melancolie sub his versib;. Humor pleno du sex in corpe regnat.
Nigra / curis / durus / pulsus / tenuis ⁊ vana. Sollicitudo timor ⁊ tristitia
somnia / tempus. Accrescet rugis / sapor ⁊ spuraminis idē. Reuq; pre-
cipue tinnit ⁊ sibilat auris.

Venus septenus vix fleubothomū petit annus.
Spiritus vberior erit per fleubothomiam.

Spiritus ex potu vini mox multiplicatur.
Humorinmq; cibo damnū lente reparatur.
Lumina clarificat sincerat fleubothomia.
Abentes ⁊ cerebrum; calidas facit esse medullas.
Viscera purgabit; stomachū ventremq; coerchet.
Puros dat ienlus; dat somnum; tedia tollit.
Aluditus vocem vires producit ⁊ auget.

In hoc textu actor loquitur de fleubothomia. ⁊ pmo ostendit etatē req̄sita ad fleubothomiā dicēs q̄ annus decimulseptimus vix petit fleubothomiā. Et pro isto dicit Galenus. xi. de ingenio q̄ pueri nō debēt fleubothomari nisi habeāt q̄tuordecī annos ad min⁹. Et cā ē q̄ corpa pueroꝝ sūt facili⁹ resolubilia a calore extraneo. ⁊ itō debilitant mltū ex euacuatione fori facta p̄ fleubothomiā. Itē q̄ indigēt nutrimento duplici de causa scz ppter nutrimentū ⁊ augmētū. Ideo minutio sanguinis nō cōpetit eis. Item quia facile dissolunt a calore extraneo sufficit q̄ ab eis dissoluit quare nō indigent fleubothomiā. Et circa istud sciēdū q̄ sicut fleubothomia nō puenit pueris p̄dictis sed cauenda est. ita etiam est cauenda in magna etate scilz senij. vi vult Galenus nono megaregnī q̄a scdm Galienum ⁊ baly tertia regni in cōualescētib⁹ et senib⁹ est pauc⁹ sanguis bonus ⁊ multus malus. Fleubothomia igit rapter bonuz ⁊ dimittet malū vi inuit auic. quarta p̄m. ca. vicesimo de fleubothomia. ⁊ ideo in talib⁹ nō p̄petit fleubothomia. Scdo ponit nocumētū fleubothomie. ⁊ est q̄ spūs vberiores exeunt per fleubothomiā. Lutus rō pōt esse q̄ cū multa euacuatione sanguinis que fit per fleubothomiā: necesse est etiā multitudinē spiritū euacuare. Tertio tāgit remedia per que spūs emissi refocillant: et iterato mltiplicant. Et dicit q̄ ex potu vini subito regenerant spiritus. q̄ oim subito nutritiū maximū est vinuz. vt prius dictum est. Et spiritus etiam regenerantur ⁊ refocillantur ex cibo sed hoc fit lente: ⁊ nō subito sicut ex vino. Et cibus qui d̄ dari erit digestibilis: et multū sanguinis generatiuus. sicut oua sorbilla. Et similia. Et circa istud sciēdū est q̄ licet cibus regeneret spirit⁹ post fleubothomiā tamen debent cauere patientes a multo cibo in prima ⁊ secūda die. Unde dicit ysaac in dietis. Cibus est eis minuendus: ⁊ potus augēdus scilicet respectu cibi non tñ respectu sue consuetudinis immo minus debent bibere q̄ ante fleubothomiā. quia viri⁹ digestiua debilitor ē. Quarto ponit actor vndecim iuuamenta fleubothomie debite facte. Primum est q̄ temperata confortat visum. quia minuendo humores etiā minuit effumationem ad caput: ⁊ repletionem eius offuscantes visum. Secundū est q̄ clarificat ⁊ sincerat mētes ⁊ cerebrū ppter similem cām. Tertium est q̄ calefacit medullā. quia minuit supfluitates q̄ ad eā venientes ipam infrigidant. Quartum est q̄ purgat viscera id est interiora. quia

exonerata natura a sanguine humores crudos in interioribus p̄teros melius digerit. ¶ Quintū est q̄ fleuborhomia restringit vomitū z fluxū ventris. qz diuertit hūores ab interiorib⁹ ad exteriora. Et istud etiā vult Avicēna in dicto loco p̄allegato dicēs. Amplius fleuborhomia p̄pterea q̄t ad diuersuz trahit naturā fm plurimū retinet. Et istud maxie vez ē q̄ fleuborhomia fit de venis brachij. Itā fleuborhomia facta de venis pedū nō sic retinet. P̄dō tñ p̄ accidēs p̄tingere q̄ ad fleuborhomiā sequat̄ maior fluxus vēris. z hoc dupliciter. P̄rimo qz ex fleuborhomia facta tollit onus nature tūc em̄ virt⁹ cōfortata aliqui puocat alias euacuatio nes. Sc̄do si fluxus vēris fiat ex multa debilitate virtutis p̄tētiue. tunc em̄ qz ex fleuborhomia debilitat virt⁹ magi augebit fluxus vēris. Sextū est q̄ fleuborhomia facit puros sensus q̄a minuit euaporatōnē ad caput vñ turbat̄ sensus. Septimū est q̄ ip̄a iuuat somnū ipeditū q̄a p̄ ip̄sam euacuant humores plurimi a q̄bus eleuant vapores acuti z diuersi ipediētes somnū. Octauū est q̄ ip̄a tollit tedia et grauitates nimias. qz p̄ ipsam virt⁹ exonerat a suo grauamie. Et etiā educto p̄ ip̄az sanguine educit simul melācolia sex sanguis q̄ iducit tedia z gūitates. Nonū ē q̄ ip̄a p̄fert auditū: q̄a p̄ ip̄az diminuunt vapores z hūores ascēdentes ad caput ipediētes auditū. Decimū ē q̄ ip̄a p̄fert vocē. qz p̄ ip̄am diminuunt supfluitates z hūiditates q̄ possent puenire ad pectus vel cannā pulmōis: z ipedire vocē. Undecimū est q̄ ip̄a auget vires. qz p̄ ip̄az corpus a suo grauamie exonerat. q̄re virtus augmentatur.

Tres insunt istis Mayus September aprilis

Et sunt lunares sunt velut ydra dies

Prima dies primi postremaq̄ posteriorum

Nec sanguis minui nec carnibus anseris vti

In sene vel iuvene si vene sanguine plene

Omni mense bene confert incisio vene

Ibi sunt tres menses: mayus: september: aprilis

In quibus eminuas vt longo tempore viuas

¶ In hoc textu actor tria facit. P̄rimo dicit q̄ isti tres mēses scz Mayus September z Aprilis sunt menses lunares. et in eis sunt dies p̄hibiti ad fleuborhomiā videlicet p̄ia dies maij: z vltima septēbris et aprilis Et istud cōmunes dicūt. Tercūm est dictū fictū nec alicui⁹ valoris: imo p̄dicti dies possunt eē ita boni z electi/ sicut z alij fm q̄ diuersa cōstellatio in eis pōt esse. Et subdit actor q̄ in talib⁹ dieb⁹ nulli vesci debēt carnibus anseris qd̄ etiā falsuz est: z erroneū z magis fortilegio at: ribuedū Et forte actor istud habuit a iudeis/ qui istū ritū obseruant. Sc̄do dicit q̄ sene a senectute z nō a senio/ z iuuenis venas plenas habentes sanguine: minui possunt omni mēse. quia isti nō facilliter resolubiles sūt/ nec

In eis solū paucus est sanguis bon⁹ imo mult⁹. Tertio dicit q̄ icilio ve
ne p̄ regimē sanitatis custodiēdo: d̄ fieri in aliq̄ istoz trū mēsum qui
sunt/mayus/septēbris/z apulis. Differenter tū quia in apali z mayo d̄
inci di vena epatis p̄pter multiplicatōnē sanguinis eo tempore cum sit
tempus vernale. z in septēbra vena splenis p̄pter melācoliaz: que tūc
habet multiplicari/cum sit tempus autūnale.

Frigida natura: frigens regio: dolor ingens.

¶ Poit lauachrum coitū minor etas atq̄ senilis:

Aborbus prolixus: repletio potus z esce.

Si fragilis vel subtilis sensus stomachi sit.

Et fastiditi tibi non sunt fleubothomandi.

¶ Hic autor ponit duodecim q̄ impediūt fleubothomiā. Prīmū est fri
giditas cōplexiōis. Cum em̄ fm̄ Galienū in megaregni fleubothomia
infrigidat/tūc augmētaret frigiditatē. Causa autē q̄re fleubothomia in
frigidat est: q̄ fm̄ ysaac i vānis/ sanguis ē fundamētū caloris naturalis. I.
illud i quo calor naturalis seruat. et quia fleubothomia sanguinē euacu
at: deo z calozē naturalem. z tunc per p̄sequens infrigidat. ¶ Secūduz
est regio frigida vehementer/sub qua debet comprehendī tempus mul
tum frigidum: quod etiā prohibet fleubothomiā: quia in regione z tem
pore multū frigidis: sanguis in profunditate corpis includitur: z ille qui
circa extremitates extitit a frigiditate condensatur: z ineptus fit ad hoc
q̄ fluat. Tertū est intensus dolor/sub quo etiā potest p̄prehendī n̄mia
corporeis inflāmatio. quia si in istis accidentibus fieret fleubothomia: se
queretur motus agitatius qui est cōrarius nature cum sit difformis
z maior inflāmatio q̄ etiā est naturam magis debilitās. Et causa mo
tus agitatui in dolore intenso est/q̄ fit tractus ad diuersas partes. ¶ Per
fleubothomiā em̄ fit tractio ad locū fleubothomatū: z ex dolore forti fie
ret tractio ad locū doloris. Causa vero maioris inflāmationis est quia ex
fleubothomia cōmouentur humores: quare magis inflāmātur ex motu
Et istud vez est qm̄ fleubothomia fit parua z artificialis. Si tū fiat vsq̄
ad syncopim̄ prodest in predictis casibus: quia ista cum vincit attractio
nem doloris nō facit motū agitatū. Et similiter tollit inflāmationē
cum non sint humores ibi qui cōmoueant z calefactant z maiorē inflā
mationē inducunt. Et istud voluit Galienus in cōmento illius ampho
risini. p̄meparticule āphorismoz que egerūtur cū dixit: q̄ nō est melior
medicina in aptante vehementis inflāmationis. z similiter in febribus
doloze forti q̄ fleubothomia. ¶ Quartum est balneum/z maxime reso
lutuum. Tale em̄ phibet fleubothomiā: q̄ tale etiā est euacuatiū tam
natura nō facile tolerat euacuatiōnē sup̄ euacuatiōnē. ¶ Quintū est col
tus imediate p̄cedens/post talem em̄ non statim d̄ fieri incisio vene: q̄
ex hoc maxīma debilitatio nature sequeretur/cū p̄ costum prius natura

debilitata sit. ¶ Sextū est etas maior v̄l minor: q̄ requirit ad fleubotho-
miā / sicut etas infantie z etas senij. put declaratū ē p̄i^o. Et ista ipeditmē
ta rāgit autē loco p̄allegato dicens. Tibi quoq; cauere debes a minutio-
ne in p̄plexiōe vehemētis frigiditatis: z in regionibus fortis frigiditatis
z in hora fortis doloris: z post balneū resolutiuū: z post coitū: z in etate
q̄ est minor duodecim ānis. z i etate senū / q̄ stomachi poteris nisi in figu-
ra p̄suis fueris: z i soliditate musculorū z venarū amplitudine z earū reple-
tione z coloris rubedine. Et vltterius subdit / hos nāq; ex adolescētibus
z senibus fleubothomare audebīs. Adolescētes tñ fm ordinē ad fleubo-
thomādū paulatim puehere debes cū pauca minutioe. ¶ Septimū ē
morbus p̄lixus / q; tñc ex tali fleubothomia natura dupliciter debilitat
puta a morbo p̄lixo z a minutioe. Et istud est vey fm Aulcē. loco p̄alle-
gato / nisi sanguis affuerit corruptio / q; si sic fleubothomia pōt puenire.
¶ Octauū est nimia repletio potus ¶ Nonū est nimia repletio cibi / sub
qua etiā p̄prehendit idigestio cibi. Et cā horū est: q; fm aulc. in p̄mo at-
trahentia sunt tria. scz vacuū / calidū / z tota species. Si ergo vene p̄ fleu-
bothomiā a sanguine euacuarent cibū indigestū v̄l supflū siue potum
supflū a stomacho vel epate attraherēt: q̄ indigestus veniēs ad mēbra
nō corrigeret: quia tertia digestio nō corrigit peccatū secūde. sicut nec se-
cūda p̄me si peccatū sit magnū ppter q̄ in mēbra nō puerteret: sed ibi
remanēs posset esse cā egritudinis. ¶ Decimū est fragilitas / id est debi-
litas virtutis. Fleubothomia em̄ est fortis euacuatio fm Galienū. scda
amphorismorū in p̄mēto illi^o. In quo morbo. Sed virtus v̄bilis nō pōt
pari morū fortē ¶ Undecimū ē subtilis sensatio officij stomachi / q̄ p̄-
cordiū dicit / q; ex fleubothomia i tali facile sequit̄ sincopsis. Et sub isto
etiā comprehenditur debilitas stomachi: z facilis fluxus colere ad ori-
ficium eius inducens ad vomitum facilem colere. Unde in habentibus
predicta accidentia nō puenit fleubothomia. P̄er fleubothomiam em̄
humores p̄moti ad os stomachi inducerent tanq̄ ad locū consuetū: et
quia mēbra est debiles ipotens illi fluxui resistere. iō illis multamala p̄
fleubothomiaz accidūt. Et hec est vna causa quare quandoq; aliqui in
fleubothomia sincopisunt. scz quia colera ad stomachū fluit: que moridi-
cando stomachum ex compassione cordis z stomachi sincopsis inducit.
¶ Duodecimū est fastidū / si em̄ in fastidio fieret fleubothomia cum ve-
ne euacuarent / traherent ad se materiā malam facientem fastidū. Et
plurima istorū sex vltimorū accidētū tangit Aulcenna loco p̄allegato
¶ Et circa istud est sciendum q; p̄ter p̄dicta accidēta sunt adhuc aliq̄
alia etiā impediēta fleubothomiam. Quorū p̄mū est alia euacuatio / vt
quando est fluxus menstruorū aut emorroidaz / tunc em̄ non debet fieri
fleubothomia: z hoc ad euacuationē: licet ad diuertendū fluxū seu ma-
teriam posset fieri. Secundū est corporis siue compositionis raritae / q̄a
a corporibus raris multū dissoluitur. z iō sufficit ista exolutio: nec eua-
cuatioe indigent / vt vult Galienus nono megaregni. Tertū est humo-

ru3 cruditas et iscositas/tunc em et cauenda fleubothomia/quia aug-
mentatur cruditas humoru. z ppter hoc in morbis longis no est facien-
da fleubothomia: quia cruditas humorum augmentaretur virtus debi-
litareretur. z morbus plongeretur. z ideo timendum esset de casu virtutis.
Et propter hoc vult Aulcenna q in morbis chronicis facienda est фарма-
cia ante fleubothomiam. z non est fleubothomia ante facienda: lz vtra-
q indigeant patietes. Sed cruditas humoru potest accidere duabus b
causis. Una causa est ppter abundantiam humoru calorem naturalem
suffocantium qui debilitatus z suffocatus humores crudos generat: et
tunc bene competit fleubothomia. Unde fm Alexandrum. secundo li-
bro. capitulo de ydropisi. Fleubothomia in principio yposarce compe-
tit: cum puenit ex multitudine sanguinis menstrualis cum phibeantur
fluere menstrua propter causam aliquam: aut ex multitudine sanguinis
emorrhoidalibus/ qz sicut ignis paruus sub mltis ligno3 pgerit suffocaf. si-
militer est de calore innato suffocato humoru multitudine. Secunda ca
cruditatis humoru est caloris innati debilitas: vt in illis qui sunt debilis
complexionis. z qui habuerunt longam egritudine3. z in senibus/ z tunc
non competit dicta fleubothomia. quia per hoc augetur cruditas: quia
sanguis in quo calor pseruatur: extraheret. z ita corpus infrigidaretur z
humores magis incrudarentur. Debet ergo sanguis dimitti vt humoru
cruditatem digerat. Quartu est aeris indebita dispositio/ aut nimia cali-
ditas: aut nimia frigiditas. quia per caliditate3 multam fortis fit resolu-
tio. z per frigiditate3 multu ineptificatio humoru ad fluxum.

Quid debes facere quando vis fleubothomari
Vel quando minus fueris vel quando minutus
Unctio siue potus lauachrum vel fascia motus
Debent non fragili tibi singula mente teneri.

¶ In hoc passu auctor ponit quos que debet fieri circa fleubothomiam
aliqua quide ante fleubothomia/ aliqua i fleubothomia: z aliqua post
fleubothomia. Primu est unctio/ que aliqui fit i fleubothomia: sicut un-
ctio fleubothomi vt dolor leniat. Aliquando vero post fleubothomia vt
psolidatio vulneris retardetur ad hoc vt post fleubothomia3 humores
relicti in ventis aliqua possint habere respiratione3 z sumi aliq mali exa-
lent. ¶ Secudu est potus et maxime vini/ qui valet in fleubothomia si
sincopsis accidat. z etia valet post fleubothomia p regeneratone nouo-
rum spiritu3 z noui sanguinis. z isto modo sa faciunt coes. ¶ Tertiu est
lauachrum. i. balneu quod valet p duos vel tres dies an. z per duos vel
tres post fleubothomia: z no eode die. Ante quide si qs timeat q habe-
at in se humores grossos: qz balneu humores dissoluit z pmouet eos. z
pp hac cam etia pperit an acceptio sirupi acetosi: vt mor3 z huores dis-
soluantur subtilient. Et qm dz fieri fleubothomia dz fricari brachiu: vt
huores existentes i venis ppinquis brachio subtilient z pparent ad ex-

eundem facilius. Post fleubothomia vero valet/vt reliquit humorum et va-
 porum derelicta resoluant. In die vero fleubothomie non puenit: quia per
 balneum curis lenis fit/que lenificata percussione facta in fleubothomia fugit.
 et hoc est periculum. ¶ Quartum est fascia. i. ligatura cum panis lineis. que valde
 post fleubothomia immediate: ad retinendum fluxum: et ante fleubotho-
 mia ad trahendum humores ad locum ubi queritur fleubothomia: ut ex
 eo etiam vene ingrossent et melius videant. ¶ Quintum est motus siue am-
 bulatio moderata/que potest fieri autem humores dissoluantur subulient: et post
 ad resoluendum reliquias humorum ex fleubothomia derelictas. Circa pre-
 dicta sciendum quod coes se faciunt fleubothomare setunt. sed quibusdam doctori-
 bus melius videtur et puenientius quod ante fleubothomia primo unum ouum sor-
 beat molle cum uno haustu vini circa nonam vel decimam horam ante prandium
 et statim postea se fleubothomari faciant. Et huiusmodi causa est quod stomacho vacuo
 natura fortius sanguinem retinet ne deficiat in nutrimento. sed cum cibis qui
 de se multum nutritiuus est sit in stomacho. cuiusmodi sunt oua sorbilia
 et vinum: tunc natura melius sanguinem exire permittit.

Exhilarat tristes iratos placat amantes.

Ne sint amentes fleubothomia facit.

¶ In hoc passu auctor ponit tres effectus fleubothomie. Primus est quod
 fleubothomia exhilarat. i. lenificat tristem hominem. Secundus est quod fleu-
 bothomia placat iratos. Et causa vtriusque est quod in sanguine quando multa
 commiscetur melancolia sit tristitia: et quando multa colera sit ira cum melanco-
 lia sit causa tristitie/et colera ire. iam vterque istorum duorum humorum educitur edu-
 ctione sanguinis: quia ei commiscetur. Tertius est quod prohibet ameres ne
 insaniant: quia facit humores fluere ad partes exteriores et a capite diuer-
 tit. ¶ Pro maiori declaratione sciendum est quod quinque sunt cause propter
 quas debet fieri fleubothomia. Quarum prima est directa/et alie quatuor
 indirecte. Prima que est directa est: ut abundantia sanguinis euacuetur: siue abun-
 det sanguis in qualitate siue quantitate siue vtroque modo. Ista secundum
 Galienum loco preallegato: duo genera hominum sunt fleubothomanda.
 Quorum unum est ille modus hominum qui iam parati sunt incidere in egrit-
 tudines ut qui habent abundantiam sanguinis in quantitate. Et reliquum
 genus est genus illorum hominum qui iam egritudinem inciderunt propter
 humorum siue sanguinis malitiam. Sed differt fleubothomia ista et il-
 la: quia propter sanguinis abundantiam debet fieri multa fleubothomia
 sed si in qualitate peccet siue sit maliciosus tunc propeit fleubothomia pau-
 ca. Unde secundum Galienum nono megategni. si sanguis sit malus in corpore
 debet euacuari paulatim. Et ideo peccant multum illi qui quando vident
 sanguinem malum fleubothomant se quousque videant sanguinem bonum
 exire: cum forte prius totus sanguis exiret quod bonus exiret. sed debet fie-
 ri pauca euacuatio. et tunc secundum Galienum in casu isto: pusquam fiat fleubotho-
 mia de diebata bonum sanguinem generans exhiberi ut loco mali sangui-

nis: bonus sanguis generet. et postea dicitur fieri post modicum tempus fleu-
 bothomia pauca et sic deiceps. Ista fleubothomia est directa: quod fit per se ad
 euacuationem illam quod per se dicitur per fleubothomiam euacuari/ sed ad euacuatio-
 nem plenitudinis humorum siue sanguinis. principaliter tamen per quod cum eo sunt
 alij humores. Prima causa indirecta est magnitudo morbum magnitudo appa-
 rens vehementis inflammationis/ quod per Galienum in commento illi aphorismi
 qui egerunt etc. Iste est melior medicina in aprate vehementis inflammationis
 et in febribus et dolore forti quam fleubothomia/ ut etiam dicitur est ibi. Frigi-
 da natura. Secunda causa indirecta est/ ut attrahat materia ad partem illam per quam
 debet euacuari materia unde in retentione mestrui et emorroidarum debet
 aperiri sphenon secundum Galienum et Auicennam/ ut trahat materia sanguis
 ad inferum. Tertia causa indirecta est ut humores trahantur ad locum contrarium
 illi loco ad quem fluunt humores. et hoc ad diuertendum materiam a loco ad quem
 fluunt humores. unde in nimio fluxu mestrui dicitur fieri fleubothomia
 de basilica ut trahat materia ad contrarium locum ad quem declinat et diuertat
 a suo fluxu. Et propter hoc in pleuresi sinistre partis dicitur fieri fleubothomia
 in parte dextra ut diuertat materia et attrahat ad locum contrarium loco ad
 quem declinat. Et similiter si sit in parte dextra dicitur fieri fleubothomia in parte
 sinistra. Quarta causa indirecta est: ut per fleubothomiam una portio materie
 euacuetur et natura potentior sit supra residuum. et sic competit fleu-
 bothomia quam repletio est in corpore ne fiat apostema: quia natura est debilis
 respectu regiminis illorum humorum. ideo una portio illius materie est euacu-
 anda ne propter impotentiam nature in regendo illam materiam/ illa
 materia fluat ad aliquem locum debilem in quo aggregetur et aposte-
 ma generet.

Fac plagam largam mediocriter ut cito fumus Exeat vberius liberiusque cruor

C In hoc passu autor ponit unum documentum de quantitate scissure in fleu-
 bothomia. Et dicit quod scissura dicitur esse larga mediocriter/ ut fumus et gros-
 sus sanguis liberius exeat: quia quam scissura est stricta: tunc solum subtilis
 sanguis exit et grossus remanet. **C** Circa istud est sciendum quod aliquando in fleu-
 bothomia debet fieri vulnus magnum et aliquando paruum. Debet autem fie-
 ri vulnus magnum tribus de causis. **C** Primo quia humores sunt grossi. et
 grossus sanguis est euacuandus ut per illud vulnus magnum sanguis fa-
 cilius possit exire. et ergo in melancolicis faciendum est magnum vulnus. Se-
 cundo propter temperis frigiditatem quod humores ingrossat: et ergo in hye-
 me debet fieri vulnus magnum. Tertio propter abundantiam humorum/ quia
 tunc melius fit euacuatio per vulnus magnum quam paruum. Sed vulnus par-
 uum fit cum est virtus debilis ut de spiritibus et calore minus euacuet/ et in
 tempore calido eadem de causa et quando est sanguis subtilis.

**Sanguine subtracto sex horis est vigilandum
 Ne somni fumus ledat sensibile corpus**

**Ne neruum ledas non sit tibi plaga profunda
Sanguine purgatus non carpas protinus escas.**

¶ In hoc passu tangit tria consideranda circa fleubothomiam. Primum est quod fleubothomatus non debet dormire immediate post fleubothomiam: nisi ad minus transierint sex hore. Et huius iudicis auctor causam ne fumus qui scilicet in somno causantur moti ad caput ledant cerebrum. Alie tamen possunt assignari cause. quarum prima est ne in somno vertat se partem supra brachium fleubothomatum et per hoc ledat. Secunda est ne humores in somno fluant ad membra lesa in qua est dolor propter ictum fleubothomi et fiat apostema. Tertia galienus secunda aphorismorum super illo aphorismo. In quo morbo vult quod in somno si fiat apostema intra corpus aut membra sic lesa ad ipsum fluunt humores. Autem non aliam assignat causam scilicet quod per tale somnum posset accidere commotio membrorum. Et istius causa potest esse quod sicut in galieno super illo aphorismo. In quo morbo et somnus principio paroxysmi non perit quod calor naturalis ad interiora regreditur et exteriora infrigidantur et fumus remanent non sumpti propter quod rigor augmetur et paroxysmus etiam ploratur. sic etiam fumus propter commotionem humorum in fleubothomia ad nervos et ad lacertos eleuantur qui non sumpti remanentes in somno infrigidant in exterioribus et ingrossant: et ideo faciunt nervorum et lacertorum contractionem si fiat superdormitio immediate post fleubothomiam. Alia causa potest esse quod materia ingrossans est facies contractionem sicut in quarta in cuius typo fit contractio propter frigiditatem et grossitatem materie sed nervi et lacerti sunt frigidi ideo ad ipsos venientes iste fumus in somno in qua fit retractio caloris ad interiora infrigidatur et ingrossatur. et iste fumus infrigidatus et ingrossatus frigiditatem et ingrossationem inducit in membro siue contractionem quod ad membra commixta perant egritudines commixtas. Et istud verum est de somno fleubothomice vicino et non de remoto postquam fumus illi fuerint sumpti. Secunda quod dicitur est quod fleubothomatus debet cauere ne faciat nimis profundam aperturam in minutione ita quod cum fleubothomo ledat nervum vel arteriam vene suppositos. Nam ex lesione nervi sequitur spasmus ex quo alterius acerbissima mors sequitur vel ad minimum perditio membri puta brachij vel digiti etc. Et ex lesione arterie sequitur fluxus sanguinis arterialis difficilime curabilis. Tertium est quod fleubothomatus non debet ilico id est immediate post fleubothomiam cibum sumere sed debet expectare quousque in eo humores si fuerint quieti ne ante eorum digestionem ad subueniendum membro lesio cum sanguine simul attrahatur.

Omnia de lacte vitabis rite minute.

Et vitet potum fleubothomatus homo

Frigida vitabis quia sunt inimica minutis

Interdictus erit minutis nubilus aer.

Spiritus exultat minutis luce per auras.

Omnibus apta quies est motus valde nociuus.

Circa autem ponit quinque vitanda ab ipso fleubothomato. Quorum primum est quod fleubothomatus debet vitare lac et lacticia. Locus causa est quod ex commotione humorum per fleubothomiam sepe fluunt humores aliqui ad stomachum. Si ergo lac sumeret ex commixtione illorum humorum lac in stomacho corrumpere ex quo de se maxime corruptibile est. Et etiam lac propter dulcedinem eius posset trahi indigestum ad venas. Et propter commotionem humorum facile corrumpi. Secundum est quod fleubothomatus debet cauere a potu nimio: quia propter euacuationem venarum talis potus traheret facile ad venas indigestas, prout prius dictum est. Tertium est quod fleubothomatus debet vitare omnia frigida tam intus sumpta quam exterius adhibita puta cibaria multum frigida/aerem frigidum/balnei frigidum/tenuitatem vestitus/sessio nem supra petram/frigiditatem capitis vel pedum/ quod cum calor naturalis per fleubothomiam debilitatus est corpus facile superflue infrigidaretur. Quartum est quod fleubothomatus non debet ambulare in aere tenebroso nebuloso turbato/ quia talis prorsus astringit animam et pigritiam in corporibus inducit/ ut prius dictum est. Aer sit mundus. Jam tristitia causa est sanguinis melancholici. Sed debet ambulare in aere claro et lucido: quod in tali aere spiritus vitales naturales et animales recreantur et ad extra mouentur et gaudentes similes. Quintum est quod fleubothomatus debet querere quietem temperatam similiter motum excessiuum vitare. quia motus excessiuus tunc maxime debilitat et humores promouet: quies vero temperata motum sedat.

Prinipio minuas in acutis perperacutis.

Etatis medie multum de sanguine tolle.

Sed puer atque senex tollet uterque parum.

Uter tollet duplum: reliquum tempus tibi simplum.

Circa autem dicit quatuor. Primum est quod fleubothomia facienda est in principio egritudinis perperacutis. id est maxime acutis/ quod seorsum terminantur in die quarto quia tales sunt breues nec dant inducias. et ideo a principio medicandae sunt. Secundum est quod in etate media seorsum quod est a tricesimo anno usque quadragessimum quinquagesimum annu plus de sanguine extrahendum est quam in alia aetate: quod in tali etate maxime multiplicat sanguis et eius subtractio non impedit augmentum nec diminuitur virtus corporis: quod corpus in tali etate non augetur neque diminuitur sensibiliter sed stare videtur. Tertium est quod senes et pueri parum fleubothomandi sunt: quia in pueris sanguis multus requiritur pro nutritione et augmentatione in eis. Et in senibus virtus incipit debilitari. Quartum est quod in vere duplici quantitate sanguinis abstrahenda est per fleubothomiam respectu aliorum temporum. Cuius ratio est quod verum est tempus maxime multiplicatum sanguinis secundum omnes auctores medicine. **C**irca primum dictum per maiorem declarationem ponende sunt aliquae regule circa fleubothomiam. Quarum prima est quod in principio morbi non est facienda fleu-

bothomia. medicus enim est minister nature sicut Galienus tertio de differentiis ca-
nionis illo. Similiter natura operatrix: medicus homo minister. sicut sicut Galienus
quarta aphorismorum in commento illius: egritudinibus quibuscumque incipie-
ntibus nulla euacuatio in principio morbi est naturalis. sicut ergo natura in
principio morbi non euacuat: ita nec medicus. Istud in tribus casibus
habet instantiam. primo in materiae feruore. Unde aescena loco sepe allegato
vult quod in principio morbi pleurothomia non debet fieri: quia pleurothomia hu-
mores commoueret et subleuaret: et currere per corpus faceret nisi materia sit
feruosa. Secundo habet instantiam in materiae multitudine. Unde Galienus super
illud aphorismum Inchoantibus morbis. vult quod oportet fieri pleurotho-
miam aut pharmacia ut natura alleuetur: quia seorsum onerata est per materiae multi-
tudinem. Tertio habet instantiam in morbi magnitudine et acuitate. ut quando
est apostema magnum et dolorosum. sicut non sit multa materia seorsum ante cedens
in corpore. Unde dicit Galienus de crasi termino megategni. Si apostema sit
magnum pleurothomem in principio licet non sit materiae multitudo ne crepe-
tur aut aperiat apostema ante sui maturacionem. Ergo ut mala simbo-
mata vitentur in principio est faciendum. Secunda regula est quod non fiat pleurotho-
mia in die motus egritudinis: sicut in crisi non est faciendum pleurothomia
nec aliqua euacuatio ne materia a loco ad quem natura mittit ipsa diuer-
tat. Similiter neque in paroxismo. vnde sicut Galienus primo aphorismorum. In
statu neque pleurothomia neque pharmacia fieri debet: quia in eo sit coctio mor-
bi quam melius sit in quiete quam motu. Sed sicut se habet status ad morbum to-
talem: ita paroxisimus respectu dierum interpolacionis. Sicut ergo in statu
non est euacuandum: ita nec in paroxismo. Tercia regula est quod pleurotho-
mia non est faciendum in principio morbi cum crisis est remota. quia sicut ysaac in
vris sanguis est fundamentum caloris naturalis ipse seorsum sustinens: licet cor-
pus sit fundamentum generans: et spiritus fundamentum deponans. sed sanguis est
fundamentum caloris naturalis: quia ex eo materialiter generatur calor natu-
ralis. et ideo aliquis sanguinem euacuando euacuat calorem qui materiam
morbi habet digerere. et per consequens morbus plongetur et virtus debi-
litatur. propter quod timendum est ne propter longitudo morbi et debilitate vir-
tutis natura succubatur. Quarta regula est quod in corpore habente fecem in intestinis
non debet fieri pleurothomia. Locus causa est quia tria sunt attractoria seorsum ca-
lidum/vacuum/et tota species: quia ergo per pleurothomiam vene euacuentur
quam a membris sibi propinquis attractum. et ita miserabile a stomacho: venter
plus dissipatur: et materia contenta in venis plus inficitur et miserabile at-
trahunt humiditate fecum/et feces plus desiccant. debet ergo venter primo
leniri ut per suppositoria aut clisteria nisi per se laxet. Quinta regula est quod
non debet fieri pleurothomia multa: quia ex hoc malum accidit in sentio/
seorsum multi morbi mali sicut epilepsia appoplexia et paralisis quia propter re-
mouionem sanguinis et caloris generantur multe supfluitates pleumatice que
sunt cause harum egritudinum. Sexta regula est quod non debet fieri pleurotho-
mia in muliere menstruata aut impregnata. In impregnata non debet fieri:

quia p hoc calor digerens cibū diminueret: & nutrimentū fetus auferre-
tur. & maxime qñ fetus est magn⁹ cū tūc idiget ampliori nutrimento. Et
istud dicit ypocras qñta aphorismoz. In mēstruata vero naturaliter scz
p̄m reuolutionē mensis non d̄z fieri fleuboithomia. qz in fluxu nimio mē-
struoz effert faciēda ad diuertēdū materiā. sed qñ euentū naturaliter &
p̄m debitū cursuz nature: tūc nō debz fieri fleuboithomia cū materiā eua-
cuetur sufficienter a natura. & natura nō d̄z diueri ab opatione. Septi-
ma regula est q post colericā passionē non debet fieri fleuboithomia. cū
em fleuboithomia cōmoueat humores p hoc posset humor coleric⁹ ad
stomachū fluere & ip̄m inflāmare nec d̄z fieri post vomituz ne similiter
humores fluāt ad stomachū neqz post fluxum v̄tris: neqz post vigiliās
magnas: neqz post mortū fortem. & breuiter nec post vllū calefactōis mul-
tū aut multū dissoluens: qz fleuboithomia hūozes plus p̄moueret & v̄r-
tutē magis debilitaret. ¶ Deinde videndū est in qbus hominib⁹ p̄petit
fleuboithomia. Et pro illo ponēde sunt aliquę regule. Quaz p̄ma est q
fleuboithomia p̄petit hominib⁹ delicatis ociosis & q̄scentibus multum
carnosis: & cibis multū sanguinē generantib⁹ v̄temib⁹. Sc̄da regula est
q fleuboithomia p̄uenit illis in quibus est abūdantia sanguinis qd̄ co-
gnoscitur p̄ v̄tne spissitudinē. abūdantia em sanguinis facit eā spissam
sed colera subtilē. Tertia regula est q fleuboithomiaz fieri in illis in
quibus melācolia abundat. vñ cū est multa melācolia naturalis currēs
cū sanguīe per totū corpus: qz sanguis in epate ab ea nō mundificatur:
tunc cōpetit fleuboithomia siue minuto postea farmacia. Vñ duplex ē
melācolia: nasalīs et inaturalis. Naturalis est fex sanguis q̄ qñ abūdat
ip̄a est currēs cū sanguīe quare cū sanguīe p̄ fleuboithomā euacuetur
Ideo faciēda est fleuboithomia ad elus euacuationē cū sanguīe. Ab
eodē em calore scz a calore tēpato fiunt sanguis & melācolia: q̄ est ei⁹ fex
& postea faciēda est farmacia. Quarta regula est q̄ i illis in qb⁹ timetur
humoz ebullitio & p̄turbatio & calefactio p̄petit fleuboithomia. & isti sta-
tim qñ sentiūt se calefieri debēt fleuboithomari cū sit timor ebullitōis cō-
turbationis & calefactōis pp̄ humoz abundantia. Aliqñ tñ aliqui d̄cipi
unt per istā regulā q̄a statim qñ sentiūt calefactionē & timēt de humoz
ebullitōne statim fleuboithomant se. Et qñ istud est ex colere calefactōe
& incisione p̄ fleuboithomā nō cessat calefactio nec ebullitio. imo p̄ hoc
augmētaz qz fleuboithomia humores p̄mouet: & p̄ corpus currere facit.
& ergo nō p̄petit fleuboithomia: nisi hoc fiat ex abūdantia humoz qd̄ co-
gnoscit̄ p̄ sudorē multitudinēz maxie in mane. Aliqñ em sunt q̄ nō su-
dāt nisi qñ euacuatione indigēt. Quinta regula est q̄ illis d̄z fieri fleubo-
ithomia qui hñt forē v̄rtutē & qui sunt sanguīe p̄plexiōis nō frigidē &
sicce. Vñ ¶ Rasis. vij. almosoris. Corpora apta ad fleuboithomiaz & q̄ eā
plus possunt pati: sūt illa q̄ hñt venas āplas & manifestas: & corpa p̄slo-
sa & bruna & ex colore rubeo & fusco mixtis sunt colorata: & iuuenes & a-
dolescētes & senes nō decrepiti: sed pueri & infirmi nō sunt minuēdi nisi

magna vigēte necessitate. Et plurime istarū regularū colligunt ex Aul-
cennā quarta p̄mi cap. de fleubothomia.

Estas ver dextrās: autūnus hyem̄sq; sinistrās.

Quatuor hec mēbra: cephe: cor: pes ep̄ vacuanda

Ter: cor: epar: estas: ordo sequens reliquas.

Chic ponit auto: aliqua p̄cerna membra euacuāda fleubothomia
Et dicit p̄io q̄ in vere z estate d̄nt euacuari vene dextre v̄ dextre man^o
vel dextre brachij vel pedis. Sz i hyeme z autūno debēt fleubothomia:
ri vene sinistre/ scz sinistre manus vel sinistri brachij vel pedis. Et ist^o: cā
pōt esse/ qz ver ē multiplicatiū sanguis: z estas colere. ergo i vere z esta-
te d̄nt euacuari ille vene in qb^o magis abūdāt sanguis z colera. sed ille
sūt vene dextre. qz i pre dextra corpis situatū ē mēbrū generatiū s̄guis
scz epar: z receptaculū colere scz cistis fellis. Sz autūnus ē generatiuus
melācolie q̄ etiā coaceruat z nō resoluit p̄ hyemē. ḡ i autūno z hyeme d̄
bent fleubothomari ille vene in qb^o magis dominaf melancolia: q̄ sunt
vene sinistre: cū i sinistra pre corpis cōtineat splen q̄ est receptaculū me-
lancolie. Sc̄do dicit q̄ ista q̄tuor mēbra scz cephe/ id est caput/ cor/ pes z
epar/ fm̄ quatuor partes anni sunt euacuāda. cor quidem in vere/ epar
in estate/ caput in hyeme/ z pedes in autūno.

Dat salnatella tibi plurima dona minuta.

Purgat epar: splenem: pectus: precordia: vocem

Innaturalem tollit de corde dolorem.

Chic tangit sex iuuamēta puenientia ex fleubothomia vene q̄ dicitur
salnatella/ z est vena in dorso man^o in loco qui est inter auricularē digi-
gitū z medicū. Primū est q̄ ip̄a purgat epar. Sc̄dm̄ ē q̄ ip̄a mūdificat
splenē. Tertū est q̄ mūdificat pectus. Quartū est q̄ p̄seruat precordia
id est orificiū stomachi a nocumēto. Quinū est q̄ aufert nocumenta vo-
cis. Sextū est q̄ aufert dolorē in naturalem cordis. Et ratio omnium iu-
uamentorum est/ q̄a p̄dicta vena ab oib^o istis locis sanguinē euacuat
postea ēt patebit. **P**ro maiorī d̄claratiōe sciēdū est q̄ i fleubothomia
aliquando aperitūtur vene z aliquando arterie. In apertione autē arte-
rie est timor. Et hufus cā potissima est nimis fluxus sanguis q̄ duplici
cā h̄z fieri i fleubothomia arterie. Una cā ē caliditas vehemens sangui-
nis arterialis. Calidū enī est facile mobile z arteriā dilatat z aperiens:
z ideo iuuat multū ad euacuationē sanguinis in fleubothomia arterie.
Secda cā est arterie mobilitas/ z ideo tardius i eavulnus curatur: qz vul-
nera nō sanant nisi quiescant. Prodest tū ista fleubothomia tripliciter.
Primū cū est in corpe sanguinis subtilis abundātia. Secūdo quando
vaporosi. Tertio qū calidissimi. sanguis enī subtilis ex quo calor natu-
ralis z spūs sunt habitat in arteria. sed sanguis grossus ex quo mēbra
nuriūtur in venis. Similiter sanguis vaporosus in arteria cōtinetur: et

sanguis sanguineus in venis. Sanguis etiā calidissimus q̄ a corde effi-
 citur ⁊ digerit̄ quod est calidissimū mēbrū etiā p̄tinet̄ in arteria. al̄ autē
 sanguis in venis. ¶ Sc̄do sciendū est q̄ venarū aptio est in multis mē-
 b̄ris. Aliquī in brachio siue manu magna. aliquādo ī p̄ma. Aliquī in pe-
 de. Aliquī in naso. Aliquādo in fronte. Aliquando in labijs. Aliquādo
 sub lingua siue ī palato. Aliquī in angulis oculoꝝ versus frontē. In ma-
 nu maiori q̄ est ab ascillis vsq̄ ad cubitos sunt quinque vene aperiēde se-
 cūdū Rasim. vij. almaforis ⁊ autcēna loco p̄allegato. Una vocat̄ cepha-
 lica: q̄ est vena capitis. Sc̄da basilica q̄ est vena epatica. Tercia mediana
 siue cordiana siue nigra fm̄ q̄ vocat̄ ab autc. siue matrix/ sicut vocat̄
 a Rasi. Quarta assellar̄. Et quinta funis brachij. In manu m̄iori ē sc̄les
 siue salnatella. ⁊ ita in brachio fm̄ q̄ p̄tinet̄ maiorem manū ⁊ mino-
 rem sunt aperiēde sex vene. Cephalica a partibus q̄ sunt supra colluz
 euacuat. ⁊ ideo passionib⁹ capitis valet vt in emigrania mania: ⁊ in alijs
 calidis passionib⁹ siue ex materia calida. Unde ⁊ ista incipit siue oritur
 ab humero: ⁊ tendit versus p̄tē siluestre brachij. Basilica euacuat ime-
 diate a partibus sub collo vt a pectore ⁊ epate. Unde in passionib⁹ pec-
 toris epatis ⁊ similij valet. vnde valet in pleuresi. Et incipit ista ab ascel-
 lari ⁊ tendit ad p̄tē domesticā brachij ad curuaturaz brachij. Mediana
 vero est mediana inter duas p̄dictas in situ ⁊ in p̄positione: q̄a ex eis com-
 ponit̄. Est em̄ ramus vtriusq̄. Et est etiā mediana in euacuatione: q̄ vndi-
 q̄ euacuat. ⁊ ab inferiorib⁹ partibus sub collo ⁊ a collo ⁊ supra collum.
 ¶ Unde est vniuersalis toti corpi in euacuando. Non vniuersalis sicut
 dicunt quidā: quia a corde orit̄. sed q̄ ramus est cephalice ⁊ basilice. Et
 ergo cum volumus fleubothomare de cephalica ⁊ nō apparet debem⁹
 accipere magis medianā q̄ basilicā. Et similiter cū volum⁹ fleubotho-
 mare basilicā ⁊ nō apparet: magis debemus fleubothomare medianaz
 q̄ cephalicā. quia magis cōuenit cū vtraq̄ q̄ vna cū alia. cum sit ram⁹
 istaz: ⁊ ista extrema sc̄les siue salnatella est vena q̄ est inter auriculare ⁊
 medicū tendens plus versus medicū digitū. ⁊ oritur a basilica. ⁊ ista ape-
 ritur in dextra manu in opilatione epatis. Et in sinistra manu in opilati-
 one splenis. Et quare hoc fit nescitur ratione/ sicut dicit Aucenna/ sed
 experientia. hanc em̄ inuenit Galienus per somnū vt ipse dicit: quia ha-
 bebat quendam in cura habentem opilationem epatis ⁊ splenis. ⁊ som-
 niabat se fleubothomare patientem de illa vena ⁊ sic fecit ⁊ curatus est
 De ista fit fleubothomia ponendo manū in aqua calida: quia subtilis ē:
 ideo vt ingrossetur ⁊ dilatetur. et ne vulnus claudatur citius debito. et
 vt sanguis grossus subtilisetur. Assellaris est illa que posita est sub basi-
 lica. et illa apparet in ligatura brachij: de ista idem est iudicium cū basi-
 lica. Funis brachij est illa que est supra cephalicam siue os vltimum. si-
 ue alius brachij/ versus partem siluestre. Et est idē iudicij de ista ⁊ de
 cephalica. Licet ergo fm̄ Auc. ⁊ Galienuz in aptione vene fit euacua-
 tio vniuersalis a toto corpore: non tamē ab omnibus venis equaliter vt

visum est. Licet etiā vene a toto corpe euacuent/non tñ est in eis timor equalis imo cephalica fm Rasiz. vij. almaforis. est securior. Et basilica est magis timēda/ z cardiaca etiā multū est timēda/ licz minus q̄ basillca. Cephalica est securior: q̄a neq̄ iuxta eam est neruus neq̄ arteria neq̄ supra eam. Sed sub cardiaca est neruus z altius supra eam est neruus subtilis ideo timēdū est ne incidat. Basilica ē piculosa valde/ q̄ est sub ea arteria z iuxta eā est neruus z musculus z iō est timēda valde. Selles siue salnarella nō est piculosa sed tñ subtilis est. z iō vt apiatur meli⁹ est q̄ ponat in aqua calida. In pede sunt tres vene. scz sciatica/ sophena z vena poplicis. Et he aperiunt cū volumus trahere sanguines ad pres inferiores/ vt in puocatione menstruoꝝ. zilla q̄ est i poplice fm Auic. magis valet q̄ sophena aut sciatica: q̄ ppinquior est matri z iō melius pōt ab ea trahere. Sophena vero a virga testiculis z a matrice sanguinē attrahit. Sz sciatica ab anchis renib⁹ z membris q̄ sunt sita: ta versus partē siluestre melius trahit. Sophena vero a matrice z a mēbris positis versus partē domesticā: licz sint rami vnius vene. In medio frontis est venavna q̄ aperienda est in antiquatis passionib⁹ faciei. vt in morphea z in pertigine/ scabie/ z in passionib⁹ oculoꝝ. pus tñ debet fieri minutio de cephalica. Et similiter est vna vena in naso. z in vtriusq̄ apertione debet collū ligari. z postea apri vna ante aliā p ligationē em collū meli⁹ manifestant. In labijs etiā sunt vene q̄ apiunt pp apostemata existentia in ore aut gingiuis. Cephalica tñ pus minuta. In palato sunt q̄ tuor vene/ que si apiunt valent fluxū rheumatis ad dentes i eis faciētis dolorē. Et iste vene sunt manifeste z debēt apiri materia digesta. Item quedā sunt vene in angulis oculoꝝ versus frontē: z aperiunt in passiōibus oculoꝝ cephalica pus minuta. Irē quedaz sunt vene sub lingua q̄ apitūtur insquinantia cephalica pus minuta. Irē vene que sunt i timporibus incidunt ppter emigrenā: z ppter dolores magnū capitis: z egritudinē capitis diurnā. z iste sunt q̄s vocat ypocras z auctē. iuueniles. quaz incisio. reddit hominē impotentē generare. Item i collo etiā sunt vene q̄ vocant guides: que minuēde sunt i pncipio lepre. z maxie tñ anhelit⁹ angustat. vnde z insquantia ipeditē anhelitū minuūtur.

Si dolor est capitis ex potu limpha bibatur

Et potu nimio nam febris acuta creatur

Si vertex capitis vel frons estu tribulentur

Timpora fronsq̄ simul moderate sepe fricentur

Mozella cocta uecnon calidaq̄ lauentur

CIn hoc passu autor duo notat. Primū ē q̄ si dolor capitis accidat ex potu nimio maxie vini vel alciui⁹ alius potus quo p̄igit hoīes inebriari tūc sup̄bibī debet aqua frīgida: q̄ sui frīgiditate atq̄ ingrossatōne impedit ne sumi ex tali potu eleuari cerebꝝ ledant vel ad ipsum eleuantur

Secundū est q̄ si summitas capitis vel frons nimio calore veretur: tūc debent tempora & frons moderate fricari. & postea debent ex aqua decocti onis morelle calida lauari q̄ morella que communibus medicinis solastrum dicitur / habet ifrigidare. quia frigida est.

Temporis estiuū ieiunia corpora siccant

Quolibet in mense cōfert vomitus quoq̄ purgat

Humores nocuos stomachi lauat ābitus omnis

Ver: autūnus: hyems estas dominatur in anno

Tempore vernali calidus sit aer humidusq̄

Et nullum tempus melius sit fleubothomie

Ufus tunc homini veneris confert moderatus

Corporis & motus: ventrisq̄ solutio: sudor:

Balnea: purgentur tunc corpora medicinis

Estas more cale siccant nascatur in illa

Tunc quoq̄ precipue coleram rubeam dominari

Humida frigida fercula dentur sit venus extra

Balnea non profunt. sint rare fleubothomie

Utilis est requies: sit cum moderamine potus.

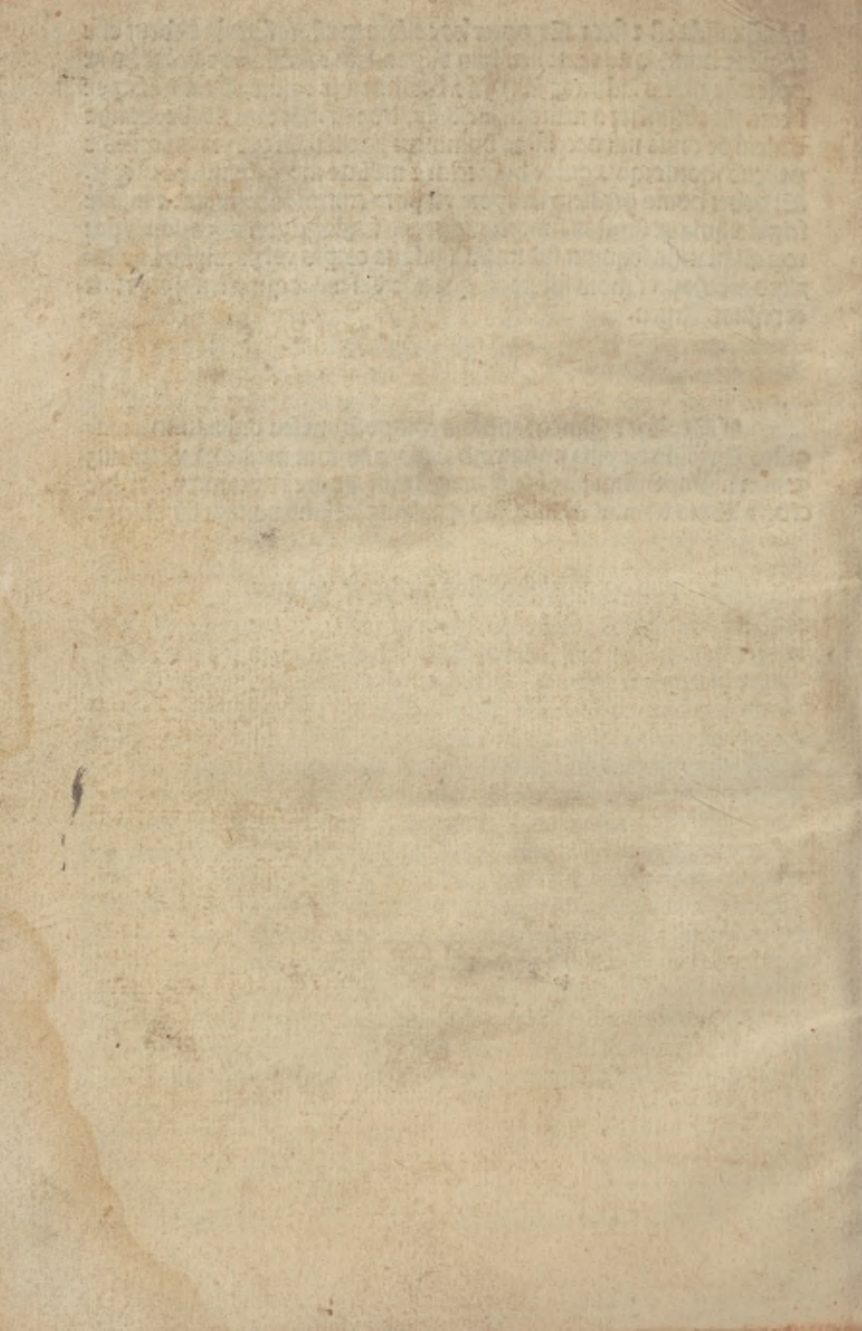
¶ In hoc passu auroz plura notat. Primum est q̄ ieiunare multū exsiccat corpora in estate. q̄ ex quo estas de natura sua est calida & sicca ipsa resoluit hūiditates corporis: que etiā resoluit p̄ sudores in estate multiplicatos. & sic supueniente ieiunio corpora plus exsiccat̄. q̄ absente hūido caliditate n̄ri corporis agit in hūiditates p̄p̄tas ipsas exsiccando. Et ḡ bñ dixit ypocras septima p̄t̄cula āphorismoz corporibus hūidas carnes hūitib⁹ famā adhibere puenit. fames em̄ corpora exsiccat. Scdm̄ est q̄ vomitus p̄fert q̄libet mēse. q̄ per vomitū euacuātur humores nocui p̄nt̄ti in toto ābitu stomachi. Et istud etiā voluit auic. quarta p̄m̄. ca. de c̄ motertio d̄ iuuamētus que p̄fert vomitus cū dicit q̄ ypocras p̄cepto vomitū fieri bis i vno q̄z mense. scz duob⁹ dieb⁹ p̄tinuis vt sc̄do die expellatur illud qd̄ p̄mo die nō potuit expelli. Et p̄ hoc fm̄ ypocrate p̄seruaf̄ sanitas: cū talis vomit⁹ mundificat stomachū euacuando fleuma & coleram. Stomachus em̄ nō habet aliquid quod mūdēt ipm̄: sicut intestina habent colerā rubeā ipsa mūdificantē. Et postea Auicēna loco p̄real legato ponit plura alia iuuamenta vomitus bene facti. Quoz p̄mū est q̄ p̄fert grauitati capitis et hoc vez est quontaz illa grauitas accidit ex materia humoralī vaporosa pueniente a stomachoz mēbris inferiorib⁹ ad caput. Si em̄ grauitas capitis fieret a nocumento p̄prio ipsi⁹ cerebri tunc vomitus magis noceret q̄ p̄ferret. Scdm̄ est q̄ clarificat visum &

hoc quando obscuratio visus puenit ex materia vaporali pueniente a stomacho ad ipsos oculos alias aut no. Tertiu est q aufert fastidiu id e nauseamz abominatione remouendo z euacuado humore a stomacho qui est causa fastidij. Quartu est q pfert ei ad cui⁹ stomachu descendit colera corrupens eius cibū. Quintu est q remouet abominatione que fit ppter vntuositatem. Sextu est q remouet causam desiderij z illud quod facit desiderare acutu ponticu aut acetosuz: q vomitus remouet causam omnium istaz dispositionū. iam remota causa remouet effectus. Septimū est q confert laxitati id est cachectie q precedit ydropisim. euacuando materiam talis laxitatis et mūdando stomachū. Octauū est q confert vlceribus in renib⁹ z vesica diuertendo materias currētes ad illa loca ad partiē oppositā. Nonum est q etiam confert lepre maxime qñ fit cū vomituo forti sicut elleboro: quia talis vomitus euacuat materias que sunt in locis remotis et difficilis eradicationis ex quibus fit lepra. Etiaz vomitus corrigi digestionē primā ex qua alie digestiōes melius fiunt: vnde lepra peccat in corruptione digestiue. Decimū est q cōfert malicie coloris i cute ex aliquo humore diuertendo ipsuz a cute. Undecimū est q cōfert epileptie stomatice euacuando humore cōrentū in stomacho: ex cuius effumatione causatur epileptia. Duodecimū est q confert ycterice maxime illi q est ex opilatione. nā ppter motum fortem in vomitu materia opilans pmouetur z remouet a loco in q faciebat opilationem. Similiter euacuat materia fleumatica p vomitum q cōmuni ter est causa istius opilatiōis. Decimūtertium est q pfert asmam euacuando materiā antecedentem ex stomacho q fouebat materiā asmatis. Et etiā pfortādo mēbra spiritalia ei pulmonē: ex quoz calefactione sequitur psumptio supfluitatū facientium asma. ¶ Decimūquartum est q confert tremoriz paralyti euacuando materiā istaz passionum. ¶ Decimūquintum est q confert habentib⁹ vlcera nigra magna sup partes extremas diuertendo humores a partibus extremis. Et licet vomitus debite administratus ista pferat suauitā: supflue tñ fact⁹ multa iducit nocumēta: qz debilitat stomachū et resouit ipsum: z facit eum aptū vt materie fluant ad ipsum: z obest pectori z visui z dentibus z antiquis capitibus doloribusz c. ¶ Prout dicit Auicēna quarta primū. cap. xliij. ¶ Tertiu quod notat hic textus est q quatuor sunt tpa anni/ scz Ver/ Estas/ Autūnus/ z hyems. prout manifestū est. Et inter ista tpa Ver est caliduz z humidū/ z hoc respectu alioz tēporū licet in se sit tēpus temperamento attinēs/ vt vult galenus in de pplexōibus. Et ex isto sequit q istud tēpus magis aptū est fleubothomic: qmagi ē multiplicatiuū humoz qz alia tpa. Et ergo etiā isto tpe pōt puenire moderatus vsus coit⁹: z motus temperatus z ventris solutio siue fluxus z sudor temperatus: z similiter balnea tēperata ad dīmīnuendum repletionem. Et ergo etiā istud tempus aptum est ad purgationē corporis cum medicinis. ¶ Quartum est q estas calefacit z exsiccāt/ z ergo in ipsa estas multiplicat colera ru

bea: q̄ calida est ⁊ sicca. Et ppter hoc etiam in estate ferula debent esse frigida ⁊ humida ad remouendum dispanitiam caliditatis ⁊ siccitatis ex p̄plexiōe estatis inductaz. Et d̄z fieri abstinentia coitus cū talis etiaz ex siccat. Et abstinentia a multis balneis simili de cā. Et rara fleubothomia eadem de causa nisi necessitas hominem p̄pellat. Et debet fieri quies ⁊ paucus motus: quia quies humectat ⁊ multus motus nimius exsiccat. Et debet homo predicto tempore vti potu cum moderamine: ⁊ maxie frigido: quia ex supflua sumptione potus frigidī ppter aperitionez poroz aliquando sequitur subita infrigidatio corpis vel paralytis siue lassitas mēbroz v̄l mors subita. A qua nos defendat qui eternaliter viuit ⁊ regnat. Amen.

ExPLICIT regimen sanitatis compositum seu ordinatum a magistro Arnoldo de villa noua: cathalano omnium medicorū viuentis gemma. Impressum parisij per magistrum Andream bocard. xv. kal. Decēbris. Anno domini Milleesimo quadringētesimo nonagesimotertio.

Hoc opus opratur/ quod flos medicīne vocatur.

★ ★ ARMY ★ ★
MEDICAL LIBRARY
Cleveland Branch

